

A MUNKAFORRÁSOK TERVSZERŰBB SZÉTOSTTÁSA A NÉPESSÉG EGÉSZSÉGESEBB ELOSZLÁSA CÉLJÁBÓL

Érdekes rövid fejtegetést hoz a CRITICA FASCISTA az iparosodó országok egyik legnagyobb problémájáról: a falusi népesség városbaözléséről.

A cikk írója megállapítja, hogy a népesség eloszlása az ország területén valójában *következmény*, nem pedig *ok*. Az ok végeredményben a *munka*. A népesség nem kedvtelésből telepedik szét, hanem ott csoportosul és szerveződik, ahol munkát talál vagyis eszközöket és életlehetőséget. Ez a legegyszerűbb s legegyszerűbb emberi törvény. Kézenfekvő tehát a probléma valódi megoldása: *szétosztani a munkaforrásokat, hogy a népesség is szétszóródjék*. A munkaforrások szétosztása pedig a politikai és a politikai rendszer feladata.

Olaszország népességének eloszlása általában egészségesnek mondható, bár itt is mutatkoznak beteges tünetek, amelyek a városbaözlés jelenségeiben nyilvánulnak meg. A városbaözlés elleni küzdelem a fasizmus egyik legfontosabb ténykedése. Ez a városbaözlési folyamat még ma is tart, azonban ma már fegyelmezett és szabályozott. A városok túlzott kifejlődésének tényezője az *iparosodás*. Minden rend nélkül telepedtek le a gyárak és üzemek a városokban vagy tetszés szerint terjesztették ki telepeiket anélkül, hogy akár a város, akár az illető gyár vagy üzem vezetői gondoltak volna a káros következményekre, amelyek a munkaalaknaknak ily szűk területre való összesűrítéséből származnak és veszélyeztetik a vidék munkásellátását, vala-

mint a nemzet erejének és népességének alapját, a falvak elnéptelenedésének elősegítésével. Igaz, hogy a városbaözlés egyik oka a városi élettel járó nagyobb kényelem és szórakozások utáni vágy, azonban még igazabb és mélyebb ok a városban nagyobb számmal található munkaalkalom. Mivel azonban itt is korlátozták a munkaalkalmak, éppen az ellenkező lesz az eredmény, amely világosan megmutatkozott az elmúlt évek munkanélküliei számának növekedésében. Eszserűnek mutatkozik tehát az egyetlen megoldás: *fokozatosan, de véglegesen eltávolítani a nagyobb városokból a munkaforrások egy részét s ezek közül is a legfontosabbakat, az ipariakat*. Ismételjük: a történelmi folyamatot meg kell fordítani. Ha a városokban összetömörült iparokat szétosztjuk organikusán az ország területére, nem valószínű, hogy a hozzátartozó munkássereg nem követné, így a városok népessége lassanként csökkenne, míg elérné normális népességszámát.

Olaszországban földjavítási és mocsárlecsapolási munkákkal új területeket nyertek, amelyek betelepítésénél már figyelembe vették a fenti elveket. A latifundiumok reformjával szintén a munkaalkalmak szervezettebb elosztását s így a népesség egészségesebb eloszlását segítették elő. Az új településeknek juttatott kedvezések is azt a célt szolgálták, hogy megszüntessék, vagy legalább is a minimumra csökkentsék azokat az okokat, amelyek a falusi népességet a városba csábították.

Amint ez a mezőgazdaság területén történt, úgy kell működni az ipar terén is. Egy modern, hatalmas, szervezett nemzet nem lehet csak mezőgazdasági jellegű, hanem – helyes mértékben – iparosodnia is kell. Minden azon múlik, hogy helyesen és szervesen oszlik-e meg az ország területén az ipari és mezőgazdasági tevékenység. Itt meg kell cáfolni az ipar elhelyezkedéséről vallott felfogást. Nem igaz ugyanis, hogy az ipari szervezeteknek a nagyvárosokban kellene letelepedniük. Éppen megfordítva áll a tétel – írja a cikkíró –, a nagyvárosokban csaknem sohasem található meg a nyersanyagforrások, amelyek termékeit az ipar felhasználhatná. Ez mind idő- és pénzvesztéssel kisebb-nagyobb távolságról érkezik a feldolgozás színhelyére, sokszor komoly szállítási nehézséggel küzdve. Ennek következtében a termékek árai drágábbak lesznek, de a munkabéreknek is magasabbaknak kell lenniök, tekintve, hogy nagyvárosban aránytalanul drágább a megélhetés. Ehhez járul még a szociális szempontból semmiképpen el nem hanyagolható hátrány a városi munkásságra nézve, a nagyvárosi életnek egészségügyi és erkölcsi rossz hatása. Tehát egy gazdasági és szociális szempontból egészséges ipar ideálja: *lehetőség szerint a nyersanyagforrásoknál vagy azok közelében épített üzemek, gyárak s ezektől kis távolságra fekvő munkás- és tisztviselő telepek a saját alkalmazottaik számára*.

Még egy másik érv is az ipar decentralizációja mellett szól, amely ma különösen időszerű: a háborús szempont. A modern háború az országhatárokat vagy egészen eltüntette, vagy pedig mélyen az ország belsejébe tolt a repülőgépek légitámadásai által.

Bizonyos, hogy a probléma rendkívül súlyos és összetett. S mivel a meglévő üzemek kitelepítése oly nagy áldozatokkal járna, amelyeket nem tudna elviselni a gazdasági élet, így inkább organikus megoldására kell gondolni. Vagyis az új telepek létesítésének engedélyezésénél figyelembe kell venni az ipar decentralizációjának elvét. Megindulna tehát egy folyamat vissza a föld felé, természetesen nem úgy, hogy mindenki földművelővé válna, hanem hogy közvetlen kapcsolatba jutna a munkás a természettel azáltal, hogy a gyár lakótelepén egészséges családi házban élne.

A tanulmány érdekes megállapítása a népesség egészségesebb eloszlásának módjáról lényegében az ipar decentralizációjának meglehetősen régi problémája, azonban ettől eltérő szempontból történt a vizsgálódás és mást tűz ki elérendő cél gyanánt is.

A kérdést inkább szociálpolitikai oldaláról vizsgálja, amikor az ipari üzemek túlzott centralizációjának a munkásokra gyakorolt káros hatásáról szól. Sőt a szocialisztikus rendszerek elméletébe is egészen új vizsgálódási szempontot vet be, mert olyan lehetőségekre mutat rá, amelyekkel a szocialisztikus rendszerek írói általában nem számoltak. Ugyanis csaknem kivétel nélkül abból indultak ki, hogy egy munkástömeg (ipari tartaléksereg, proletariátus) adva van, s ennek mikénti megszervezéséről értekeztek, nem számolva azzal az eshetőséggel, hogy ezt a munkástömeget fel is lehet osztani és szét lehet szórni nagyobb területen. Ezzel pedig máris óriási mértékben csökkent a kollektivizálás sikerére való kilátás. A minimumra csökken ezzel a munkástömegek politikai ügynökök agitációs tevékenységével való forradalmasításának lehetősége is, amely az állam szempontjából szintén jelentős érv az ipar decentralizációjának megvalósítása mellett.

Hazánkban szintén igen megszívlelendők lennének ezek az elgondolások, mivel Budapest aránytalanul és egészségtelenül magához vonzotta az ország iparüzemeinek nagy részét. A megnagyobbodott – s reméljük még növekvő – ország ipara fejlesztésénél tehát az új ipartelemek engedélyezésénél már a fenti elveket kellene szem előtt tartani.

Szára J. István

S Z O C I Á L I S T U D Ó S Í T Ó

Magyarország

A Statisztikai Hivatal nagykereskedelmi árjelzőszáma a múlt év december végi 137-4-ről ez év január végéig 140-3-ra emelkedett. A létfenntartási költségek jelzőszáma ezalatt lakbér nélkül számítva 159-2-ről 164-6-ra, lakbérrel együtt számítva pedig 141-7-ről 145-9-re emelkedett.

A Pénzügyi Központ kötelékébe tartozó fővárosi pénzügyintézeteknél és a postatakarékpénztárnál elhelyezett összes betétek állománya január végén 2.189-9 millió pengő volt, amiből 835-3 millió pengő takarékbetétekre, 1.354.6 millió pedig folyószámlabetétekre esett. Az előző havi adatokhoz viszonyítva a takarékbetétek állománya 4,3, a folyószámlabetétek állománya pedig ugyancsak 4,3 millió pengővel emelkedett.

A MAGYAR OSZTALÉKKORLÁTOZÁS. Az 1040-1942. M. E. számú rendelet szabályozza a részvénytársaságok és szövetkezetek üzleteredményeinek felhasználását, amit az tett szükségessé, hogy az elmúlt év nagyobb konjunkturális nyereségéből a vállalatok általában nagyobb osztalékot és tantiemet kívánjanak fizetni mint tavaly. Már pedig e helyett sokkal kívánatosabb a belső megerősödés és tartalékolás politikájának követése, különösen amikor a háborús konjunktúra következtében felduzzadt nyereség hova fordításáról van szó, hiszen számítanunk kell arra, hogy a fellendülést depresszió követheti. Ezért kimondja a rendelet, ha a vállalat osztalék kifizetését határozza el, legfeljebb a közvetlenül megelőző üzleti év nyereségéből fizetett osztaléknak megfelelő mértékű osztalékot fizethet. Ha azonban a vállalat a közvetlenül megelőző üzleti év nyereségéből osztalékot nem fizetett, akkor legfeljebb 1%, ha pedig 4%-nál kisebb osztalékot fizetett, akkor a megelőző osztaléknál 1%-kal nagyobb, de legfeljebb 4% osztalékot fizethet. Az igazgatóság tagjai részére ebben a minőségükben megállapított díjazás, vagy nyereségrészesedés mértéke nem haladhatja meg a közvetlenül megelőző üzleti év nyereségéből ilyen címen fizetett jutatásokat. Ha a vállalat a közvetlenül megelőző üzleti év nyereségéből osztalékot nem fizetett, de most fizetni kíván, akkor a vállalat a nyereségnek annyi százalékáig terjedő mértékű díjazást vagy nyereségrészesedést fizethet, mint ahány százalék osztalékot fizet. Az 1938 december 31-ike után alakult vállalatok akkor is fizethetnek legfeljebb 5%-os osztalékot, ha osztalék eddig egyáltalában nem, vagy 5%-nál kisebb mértékben került kifizetésre. Ezek a vállalatok igazgatósági tagjaikat az üzleti nyereség legfeljebb 5%-a erejéig akkor is részesíthetik díjazásban vagy nyereségrészesedésben, ha eddig ilyen címen ennél kevesebbet, vagy semmit sem fizettek. A pénzügyminiszter a korlátozó rendelkezések alól kérelmre felmentést adhat.

A rendelet hatása eddig a tőzsdén nagyobb árfolyamcsökkenésekben mutatkozott, ami megfelel a kormány intencióinak. A részvényesek elkedvetlenedése következtében csökkent az érdeklődés az osztalékot hozó papírok iránt és így a fix kamatozású papírok, különösen az állami kibocsátások számíthatnak nagyobb érdeklődésre. A vállalatok pedig a ki nem fizetett nyereségből tartalékokat képezhetnek, az önfinanszírozás fokozódhatik, a felesleges készpénzük pedig könnyű elhelyezkedést találhat állami kibocsátásokban.

A LÉVAI NÉPFŐISKOLÁRÓL. Léva . . . Ki ne emlékeznék a Felvidéken a megszállás utolsó idejében az oly szép, felejthetetlen szabadtéri János vitéz előadásra, ahol az elszakított magyarok ezrei gyűltek össze, hogy élni-akarásunkat s élnitudásunkat hirdesse ez az előadás. Egyik legszebb ténye volt az akkori kultúrelőadásunk. S most újra erről a városról olvassunk. A Széchenyi Magyar Kultúr Egyesület, a volt Szlovenszkói Magyar Kultúr Egyesület rendezte meg e városban ezidei téli népfőiskoláját. E népfőiskola létrehozásával még a nyári SzMKE-táboron

elhatározott tervét valósította meg az egyesület igazán sok áldozatos munkással és munkával. Fáradtságos munkával társadalmi úton sikerült összehozni a szükséges anyagi és szellemi erőket. 29 falusi embert, majdnem teljesen fiatalokat válogattak össze a Felvidék különböző helyeiről. Két hónapon keresztül hallgatták őket a népfőiskola magasvonalú nevelő, oktató előadását. Két hónapon keresztül mindennap hallottak nemzetünk legégetőbb kérdéseiről s különösen sokat a magyar népet, a falut érdeklő problémákról. Se két hónap után a nép fia a kapott tanítást magukkal víve öntudatosan tértek vissza falvaikba, hogy ott az ébresztő, segítő, felemelni akaró munkának legyenek biztos alapjaivá. Öröm volt közüjük menni, közöttük lenni, nézni komoly érdeklődő tekintetüket, öröm volt hallgatni komoly, józan beszédjüket, éles megfigyeléseiket. Szinte azt éreztük ott, hogy nem is falusi emberek között vagyunk, hanem csak egyszerű ruhába bujtott, de sokat tudó, a magyar nép bajait átérző kultúrált magyarok között. Jól esett látni, érezni, hogy az elesett magyar falunak ilyen erős, öntudatos fia is vannak. Jól esett látni ezt a fiatalságot különösen a mai nagyon nehéz magyar időkben, látni azt, hogy minden nehézség ellenére az öntudatos népi erő rajtuk keresztül tör előre, hogy erős, megdönthetetlen oszlopaivá váljanak nemzetünknek. A befejező ünnepségen, amelyet Révay István, a SzMKE ügyvezető elnöke is résztvett, Tóth Lajos aranykalászos gazda mondott beszédet. Hangoztatta, hogy a magyar gazda a magyar nemzet alappillére akar lenni és azzá is lesz.

Argentína

MEGOLDATLAN GABONAPROBLÉMÁK. Mint-hogy a múltban gabonafeleslegének 50%-át a kelet-ázsiai országok vásárolták meg, e körülmények hatása alatt a csikágói tőzsde búzaárai erősen estek, amihez még az is hozzájárult, hogy a malmok hatalmas vásárlásai elmaradtak. Hasonlóképpen leestek a csikágói rozs-jegyzések is. Az argentin mezőgazdaságot igen súlyosan érintette még az a tény is, hogy a tengerentúli vevők elmaradása következtében kukoricatermesének jórésze megmaradt. Argentína kivitele kukoricában az év első két és fél hónapjában csupán 47.000 tonna volt, szemben az 1940 év hasonló időszakának 478.000 tonnájával.

A MEZŐGAZDASÁGI POLITIKA MEGVÁLTOZTATÁSA. Hivatalos helyen kijelentették, hogy annak ellenére, hogy a külkereskedelmi mérleg javult, a gabonafélék elhelyezésének problémája továbbra is igen súlyos, ezért a kormány a jövőben is kénytelen folytatni a gabonafeleslegnek 1939-ben megkezdett felvásárlását. Ebből az akcióból 1941-ig 270 millió pesót kitevő kár érte az országot, amihez még hozzávehető a tengerinek 1941-ben történt felvásárlása 180 millió peso értékben. Az állam összbevétele 1941-ben 856 millió pesóra rúgott. A kiadások ennél magasabbak voltak, úgyannyira, hogy az államháztartás deficitje tavaly sokkal nagyobb volt, mint bármikor az elmúlt években. A kormány most a viszonyokkal és a nemzetközi helyzettel számolva elhatározta az erdőgazdaság, tejgazdaság, szőlészet, len- és gyapot-termesztés fejlesztését és átszervezését. A mezőgazdasági politika új iránya azt célozza, hogy mivel az iparnak külföldi nyersanyaggal való ellátása a háborúnak az Atlanti-óceán középső és déli részére való kiterjedése folytán csaknem lehetetlenné vált, a gabonaterületek túlnyomó részét ipari növényekkel ültessék be.

Ausztrália

Stockholmi jelentés szerint Ausztráliában beszüntették az aranybányászatot és az így felszabadult munkásokat és gépeket az ön- és ólombányák rendelkezésére bocsátották.

Belgium

A hatóságok rendeletet bocsátottak ki, amelynek értelmében belga alattvalók munkaszolgálatra kötelezhetők. Magán- és közüzemeknek a hatóságok ezentúl előírhatják, hogy alkalmazottaikból bizonyos számú munkacsoportot más üzemek rendelkezésére bocsássonak. Végül, a hatóságok külön engedélyhez köthetik a jelenleg fennálló munkaszerveződések felbontását, illetve újabb munkacsoportok alkalmazását.

Bulgária

A MOHAMEDÁN VALLÁS GYAKORLÁSA.

A bolgár külügyminisztérium kultúrosztálya új rendeletben szabályozza a mohamedán vallás gyakorlását Bulgáriában. Az új rendelet intézkedik, hogy azokban a községekben, ahol a mohamedánok lélekszáma 40-500 között van, csak egy imaház (mecset) lehet. Minden faluban csak egy lelkész, vagy segédlelkész működhet.

RÓZSAOLAJ HELYETT GYAPOT. Az elmúlt rendkívüli hideg tél folyamán a Balkán-hegység déli lejtőin levő rózsatermesztő földek faállományának 70%-a elfágyott. Hivatalos helyen elhatározták, hogy a fagy által sújtott területet nem engedik újból rózsafával beültetni, minthogy a rózsaoaj elhelyezése külföldön a mostani viszonyok között csaknem lehetetlen. A szabaddá vált területeket gyapottal és burgonyával ültetik be.

TERVGAZDÁLKODÁS. A bolgár közgazdaság feladatai a nemzettel és Európával szemben annyira megnövekedtek, hogy a termelés és a szétosztás a régi keretek között tovább fenntartani nem lehet, hanem tervszerű, központi irányításra van szükség minden téren. A kormány terve elsősorban a termelésnek a maximálisra való fokozására, a fogyasztásnak viszont a minimálisra való csökkentésére irányul. Hivatalos helyen a legfontosabb teendőnek a termelésnek és a fogyasztásnak pontosan kidolgozott tervek szerint való szervezését, irányítását, ellenőrzését, az árak stabilizálását, továbbá az uzsora letérését tekintik.

A terv középpontjában a Gabonaforgalmi Igazgatóság áll, amely a mezőgazdasági terményeket (gabonafélék és ipari növények) az állam megbízásából összegyűjti és elraktározza. Az importcikkekkel a rendelés feladásának napjától kezdve az országba való beérkezés idejéig az állam ellenőrzi, majd átveszi. Az ipari termelés a nyersanyag szétosztásától a gyártmány teljes elkészítéséig állami ellenőrzés alatt áll. A mezőgazdasági termények ellenőrzése a vetéstől kezdve egészen a szétosztási központokba való beszállításig tart. Minden fajta mezőgazdasági és ipari hulladékot az államnak kell beszállítani. A Közellátási Főbiztoságon egy Központi Elosztó Tanácsot szerveznek, amelyben a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi érdekképviseletek, valamint a kereskedelmi kamarák képviselői vesznek részt. A legfőbb fokon ez a tanács irányítja a javak szétosztását. Az eddigi bürokratikus eljárás megszűnik és a jövőben a fogyasztók egyenesen a kijelölt üzlethez, vagy szövetkezethez fordulhatnak. Az állami ellenőrök bármelyik üzemben, bármikor megjelenhetnek, ellenőrizhetik a készleteket, az anyaggyártást, a termelést mennyiségileg és minőségileg. Szabálytalanság esetén a büntetés az eddiginél sokkal súlyosabb lesz, amellyel együtt jár a bűnös kereskedő, iparos vagy gazda mindenfajta készletének elkobozása.

A közgazdaság egyik legfontosabb, a tervgyártásnak pedig sarkalatos problémáját, az árkérdést igen érdekes módon oldja meg az új terv. A szabályozás alapjául a búza ára szolgált. 436 féle ipari és mezőgazdasági cikk árát rögzítették le a búza árához viszonyítva. Addig, amíg a vállalatok nyereségét szabályozó rendelet megjelenik, a most nem érintett cikkek árához termelők, iparosok és kézművesek legfeljebb 10%-ot, nagykereskedők és importőrök legfeljebb 7%-ot, kiskereskedők legfeljebb 15%-ot számíthatnak.

Az új, július i-én életbelépett rendeletekben kitűzött célok csak akkor érhetőek el, ha egyidejűleg a fizetések is szabályoztatnak. Ezért a minisztertanács elhatározta, hogy az állami és a községi alkalmazottak jövedelmét

lakbér- és családi pótlék emelése formájában javítja. Ugyancsak intézkedés történt, hogy az ipari vállalatok tisztviselőinek és munkásainak fizetését június i-től kezdődően 10%-kal emeljék.

A BOLGÁR MUNKÁSSZERVEZETEK. Amikor Bulgáriában 1934-ben a pártokat feloszlatták, az a kérdés jelentkezett, hogyan szervezzék meg az egyes foglalkozási kategóriákat. A szakszervezetek nem jöhettek számításba, minthogy azok kizárólag a baloldali pártok szerveivé váltak. Odesszában a Komintern külön kiképző iskolát tartott fenn a Bulgáriába küldendő ügynökök számára. A bolgár ipari munkásság sorsa ugyanaz volt, mint Európa többi országában: teljesen a marxista-kommunista célok szolgálatába állították. A politikai pártok és szakszervezetek feloszlata után az állami szociálpolitika legfőbb feladata az volt, hogy a dolgozóknak új munkarendet adjon.

Az 1934 december 9-én kibocsátott rendelet már Intézkedéseket tartalmazott a szakmai érdekképviseletek szervezésének előkészítésére vonatkozóan. A munkásszervezetekről szóló és messzemenően intézkedő törvény rövidesen meg is jelent. Ezt követte 1935 februárjában a kézművesekre és kereskedőkre vonatkozó, márciusban az iparosok, novemberben a mezőgazdák szakszervezeteire vonatkozó törvény. Az öt szervezet eredetileg a kereskedelmi és munkaügyi miniszternek volt alárendelve. Később a beosztást megváltoztatták és a szövetségeket az illetékes minisztériumoknak rendelték alá. Ez a megoldás sem vált be, mert hiányzott az egységes, központi vezetés. Újból jelentkezett a gondolat, hogy a különböző szövetségeket egy kézben kell egyesíteni. A tervet az 1941 július i-én kiadott törvénnyel megvalósították. Ez a törvény egyfelől összefoglalta az összes addig megjelent törvényeket és rendeleteket, másfelől létrehozta a bank- és biztosítási üzemek alkalmazottainak szövetségét. Valamennyi szövetség központi vezetését és ellenőrzését a miniszterelnökség kebelében megszervezett hivatal vette át. Végül alapvető jelentőségű volt ebben a törvényben az, hogy a szociális biztosítás intézésére és kiépítésére államilag megszervezte a Szociális Biztosító Intézetet. Az intézet felett az állam szigorú ellenőrzést gyakorol.

Ha meg akarjuk ismerni a szövetségek életrehívásakor szem előtt tartott célokat, röviden foglalkoznunk kell azok belső szervezetével. Valamennyi üzem és gazdaság munkása beletartozik az illető község megfelelő szakmai szövetségébe. A munkások kötelesek a szövetségeknek hozzájárulási díjat fizetni. A tagság önkéntes, de a tagsági díj fizetése kötelező. A tagul való felvételt meg is lehet tagadni, ha a munkás arra méltatlannak látszik. Minden község munkásszervezete maga választja tisztikarát és elnökét, azonban az érvényességhez szükséges a miniszterelnökségi hivatal hozzájárulása. A titkárokat is ez a legfelsőbb hivatal rendeli ki. Ily módon gyakorolja az állam legfőbb ellenőrző tevékenységét az egyes helyi szervezetekkel szemben. A községi szövetségeket összefogja a kerületi szövetség és végül ezek összefutnak az országos szövetség kezében. A helyi szervek maguk választják a kerületi szövetségben őket képviselő tagokat. A kerületi szövetségek titkárait ugyancsak a miniszterelnökségi hivatal nevezi ki.

A fenti szövetségeken kívül van még egy másik munkásszervezet is. Pl. minden textilmunkás tagja lehet a Textilmunkások Szövetségének is. Ezek a szervezetek, amennyiben kívánatosnak vélik – tehát nem kötelező – helyi csoportokat tarthatnak fenn. A legfőbb különbség a fenti szakmai szövetségektől az, hogy az utóbbi szövetségek nem autonóm testületek. Az állam részéről a költségvetés terhére pénzbeli támogatásban részesülnek, ami egyben azt is jelenti, hogy semmiesetre sem keltik életre a régi szakszervezeteket.

Amint látható, a bolgár munkástörvényhozás más szempontokból indul ki mint a német. A bolgár törvényalkotásban az egyes munkacsoportok nem játszik szerepet. A munkás más szervezetekhez tartozik mint a munkaadó. A munka békéjét nem alulról, hanem felülről intézik. Itt tehát még a régi felfogáshoz áll közel a jogalkotás, amikor a munkaadót és a munkást két különálló osztályrészre bontja. Viszont az állam gondoskodik a kiegyenlítésről és

áthidalja az érdekellentéteket. Az osztálykülönülés megvan, azonban a szociálpolitika ezt a gyakorlatban eliminálja. (V. ö.: A szaktestületi élet irányítása Bulgáriában. III. évf. 1-3 sz. 39 l. Szerk.)

A DÉLDOBRUDZSAI FÖLDBIRTOKREFORM során a bolgár földművelésügyi minisztérium az elmúlt év folyamán 127.000 hektár földet osztott ki 14.000 visszavándorló család között. A déldobrudzsa-i földnélküliek és törpebirtokosok közül 19.000 öslakos család részesült földjuttatásban; ezek 55.000 hektár új ingatlanhoz jutottak. Végül 102.000 hektár földet osztottak ki a mezőgazdasági iskolák, egyházak és a román földreform kárt szenvedett áldozatai földigényének kielégítésére.

MÁRCIUS 18-I HATÁLLYAL valamennyi szabadpályán működő zsidót eltiltottak hivatásának gyakorlásától. Azok a zsidók, akik különleges határozat folytán tovább dolgozhatnak, erre külön engedélyt kapnak.

Cseh-Morva Protektorátus

A birodalmi fővédnök rendelete szerint valamennyi protektorátusi zsidó lakost Theresienstadtba telepítik át. A város hétezer lakosát állami költségen egy másik helységbe telepítik.

Dél-Amerika

DÉLAMERIKA GAZDASÁGI KÉPE. A háború kitörésekor a múlt tapasztalatai alapján a csikágói és new-yorki nagytökecskék óriási nyereségről álmodoztak, Washingtonban pedig olyan hatalmas impériumról szöttek terveket, amely még az angolt is elhomályosítja. Röviden: Dél-Amerikának U. S. A. fennhatóság alá helyezését tervezték. Idevonatkozóan az elmúlt esztendő bőségesen adott bizonyítékokat. A hegemoniát előkészítendő egyik konferencia a másikat követte, azonban semmi kézzel fogható eredményt nem tudtak elérni. Eppen ezeken a konferenciákon tűnt ki, hogy Dél-Amerika számára a kiegészítő gazdaság nem az U. S. A., hanem Európa. Kiderült, hogy az U. S. A. csak néhány délamerikai cikket tud használni és vásárolni, mivel azok legtöbbit maga az Egyesült Államok is termeli és előállítja. Arra pedig egyáltalán nem gondolnak és nem is gondolhatnak, hogy a dél-amerikaiak kedvéért a saját termelést akár mezőgazdasági, akár bányászati vagy ipari téren csökkentse. Ezzel szemben az európai országok csaknem minden fajta délamerikai produktum iránt érdeklődnek.

Nézzük most közelebbről a tényleges helyzetet. Az angol blokádnál a délamerikai államokat európai vevőiktől elvágták anélkül, hogy ezért valahol kárpótlást kaptak volna. Az U. S. A. megígérte ugyan, hogy az árufelteleget minden cikkből összevásárolja, de a valóságban ebből az lett, hogy csak a hadifontosságú nyersanyagokat tudja felvenni. A délamerikaiak sürgetésére megkísérelték egy ideig, hogy más, nem hadifontosságú cikkeket is átvegyenek, de a hajóhiány és a bizonytalan út miatt újból csak katonai célokra szolgáló anyagokat tudnak Észak-Amerikába vinni. Az egyes országokban a felesleges, eladásra váró termények és áruk olyan nagy mennyiségben halmozódnak fel, hogy a kormányok a katasztrófa elkerülése végett kénytelenek közbelépni. Így az Argentin Állami Bank a tengeri felvásárlására hatalmas összegeket folyósított, ezen kívül 100 millió pesós hitelt nyújtott a gazdáknak, hogy gabona helyett olajos növényeket és takarmányféléket termesszenek. Brazíliában óriási tömegű kávé, kakaó és gyapot várja a vevőket. Peruban is nehézségek volnának, ha a kormány a gyapottermés kétharmad részét nem vásárolta volna fel, kereken 10 millió dollár értékben az Egyesült Államok számára. Az U. S. A. ezt a mennyiséget kényszerből és csak azzal a feltétellel veszi át, hogy a perui kormány kötelezi magát, hogy az ország jövőévi gyapottermését csökkenti. A legérdekesebben a kávépiacon alakul a helyzet, mert az északamerikai tőkések arra számítanak, hogy az eladatlan készletek további növekedésével arányosan zuhannak az árak és ha eléri a mélypontot, az egész mennyiséget potom pénzért felvásárolják. A délamerikai államok ölhetett kézzel kény-

telenek nézni, hogy az észak kapitalizmus egymás után építi ki monopóliáit.

Az Egyesült Államok tényleges hadbalépése Dél-Amerika gazdasági helyzetét súlyossá tette. Japán és Dél-Amerika között a kölcsönös egymásrautaltság folytán a forgalom a csendesóceáni háború kitöréséig évről-évre növekedett. Ma Japán úgy is mint vevő, úgy is mint eladó teljesen kiesik. Még Anglia is kénytelen volt a délamerikai piacoktól távolmaradni, mert a hajóter az északatlanti, földközti-tengeri és a csendesóceáni járatokhoz kellett. Ilyen körülmények között az egész délamerikai piacot az Egyesült Államok uralják. Ezt az uralmi helyzetet azonban az U. S. A., karteljeinek és trösztjeinek legnagyobb sajnálatára, egyelőre nem tudja kihasználni. Már az elmúlt évben mutatkozni kezdtek a zavarok a szállítás terén. Ugyanis az U. S. A. nem akarta a La Plata vidékéről kivont angol hajótonnát amerikai hajókkal pótolni. Az idén pedig még saját hajóit is ki kellett vonnia a dél-amerikai vizekről, mert a hajókra az Ausztráliába és a Szovjet-Unióba történő szállításoknál szükség volt. Az északamerikai hajóterhiány a Latin-Amerika felé irányuló exportot is megbénította. New Yorkban a személy- és tehergépkocsik ezrei várnak elszállításra Dél-Amerika felé, ahol hiába remélik megérkezésüket. Így azután az Egyesült Államok és Dél-Amerika között a forgalom a háborús nyersanyagokat kivéve csaknem teljesen megállt. Számos gyár kénytelen volt kapuit lezárni és munkásait az utcára tenni, mert a gyártáshoz szükséges nyers- és segédanyagok hiányoztak. Csilében pl. a benzinszolgáltatást az eddiginek 10%-ára csökkentették, mert az U. S. A. kijelentette, hogy azt az ígéretét, amely szerint havonta 10 millió liter benzint szállít, teljesíteni nem tudja. Argentínában vas- és acélhiány van. Viszont egész Dél-Amerikában hiányzik a kémiai anyagok egész sora.

Az U. S. A. a különböző konferenciákon Dél-Amerikának szállítási kvótát és preferenciákat ígért. Ez az ígéret azonban papíron maradt. Ma már csak azokkal az országokkal áll gazdasági kapcsolatban, amelyek a kelet- és délázsiai nyersanyagok elmaradása folytán a hadiipar számára szükséges anyagokat szállítani tudják. Ezekkel az országokkal szemben az U. S. A. mind terrorisztikusabban lép fel. Pl. Csilének gazdag rézbányái vannak, de a kitermelt ércből semmi sem maradhat az országban, még saját szükségletre sem, mert az északamerikai kibányászás után azonnal elszállítják. Csilét és Argentínát, mivel a tengelyhatalmakkal a diplomáciai viszonyt megszakitani vonakodtak, különösen mostohán kezelik az északiak. Ellenben Brazíliának, amely teljesen Észak-Amerika szolgálatába állott, 220 millió dolláros hitelt nyújtottak. Az Amazonas medencéjének gazdasági felkutatása céljából a Federal Rubber Reserve Co. egyedül 5 millió dollárt bocsát a brazilok rendelkezésére. E mögött a szívéllyesség mögött azonban rideg üzleti számítás húzódik: Brazília köteles az Amazonas vidékének egész kaucsuk készletét az Egyesült Államok rendelkezésére bocsátani. Minthogy a malaji és holland-indiai kaucsukterületek az U. S. A. számára teljesen elvesztek és ebbeli szükségletét Brazílián kívül máshonnan fedezni nem tudja, a brazil kormány ezt a kényszerhelyzetet kihasználva, ötéves gazdasági szerződést csikart ki a yankeektől. Ebben a szerződésben az északiai nagy engedményeket voltak kénytelenek tenni, így kötelezték magukat, hogy egy vasútvonalat fognak építeni, amely az ország belsejében levő bányavidékekről a tengerig húzódik. Uruguaynak azt tanácsolták, hogy építsen hajógyárakat, mert a jövőben az északamerikai hajóépítő üzemetek javításokkal terhelni nem lehet. Bolíviával szemben az U. S. A. kötelezettséget vállalt, hogy az ország cinkfeleslegét átveszi. Ennek ellenében Bolívia olyan magas összegű hitelt követel, hogy az erre vonatkozó tárgyalások és megbeszélések még most sem fejeződtek be.

Mindezekből kialakul Dél-Amerika gazdasági életének tragikus képe: Európának és Japánnak mint vevőnek (fagyasztott hús, gyapjú, kávé, kakaó, kaucsuk, gabona, gyümölcs, fűszerek, petróleum, érc stb.) és mint ipar-cikkiszállítónak kikapcsolása következtében teljesen Észak-Amerika gyarmatává lett. Az északiai a délamerikai országnak egyoldalúan diktálják az árakat és a feltételeket.

Viszont az izolált kontinens felesleges cikkeit Észak-Amerika nem képtet átvenni, mert neki nincs rájuk szüksége, sem a délen hiányzó iparcikkeket nem tudja szállítani egyrészt az iparnak hadianyaggyártásra való átszerzése, másrészt a hajótér hiánya miatt.

Egyesült Államok

Az Egyesült Államok körmánya a háborús viszonyokra való tekintettel megtiltotta a gazdaságstatisztikai adatok nagyobb részének a közzétételét. Ezentúl a mezőgazdasági vetésterületről, a terméstről, a készletről, a fémtermelésről, a csekkforgalomról, a tőzsdei hitelektről stb. nem közölnek adatokat.

Washingtoni jelentés szerint Morgenthau pénzügyi államtitkár kijelentette, hogy szükségesnek tartja egy észak- és délamerikai banknak a felállítását, valamint az egész nyugati féltekén érvénytel bíró új valutaegység bevezetését. Morgenthau hangsúlyozta, hogy az Egyesült Államok és a délamerikai országok valutáinak különbözősége nehezé teszi a köztük fennálló gazdasági kapcsolatok fenntartását. Az új bank felállítása és a közös valuta bevezetésére irányuló javaslat az amerikai pénzügyminiszterek legkövetkező konferenciáján kerül megvitatásra Rio de Janeiróban.

Washingtoni jelentés szerint a kongresszus elé törvényjavaslatot terjesztettek, amely a hadianyagszállításoknál megengedett legmagasabb nyereséget 6%-ra korlátozza.

A Department of Commerce becslése szerint az Egyesült Államok nemzeti jövedelme 1941 folyamán 94-5 milliárd dollárt tett ki, ami az előző évivel szemben 22%-os, az 1939 évivel szemben pedig 13%-os emelkedést jelent. A Department of Commerce az 1942-ben várható nemzeti jövedelmet 113 milliárd dollárra becsülte és egyben közölte, hogy a folyó évi hadikiadások előreláthatólag 47 milliárdot főgnak kitenni.

Roosevelt elnök rendeletet írt alá, amely az Egyesült Államokban lévő, hét milliárd dollár értékű külföldi vagyon kezelésére külön hivatal felállítása iránt intézkedik. A hivatal vezetője Crowley, a Federal Deposit Insurance Corporation elnöke lett.

Morgenthau pénzügyminiszter a kongresszus elé törvényjavaslatot terjesztett, amely szerint az évi 15.000 dollár vagy ennél több jövedelemmel bíró személyeknek jövedelmi adóját az eddigiek kétszeresére emelnék fel. Ezenkívül jelentősen felemelnék az ipari és kereskedelmi vállalatok adóját, valamint az örökösödési adót is.

Roosevelt elnök rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében a már függőben lévő trust-ellenes pereket a háború tartamára be kell szüntetni. Kimondja továbbá a rendelet, hogy a trust-ök alakulása és működése ellen hozott törvény nem alkalmazható a hadiiparokra.

A most életbelépett felhatalmazási törvény alapján az Egyesült Államok elnöke a háború tartamára amerikai vagyon tárgyak és iparüzemek felett elrendelheti az állami ellenőrzést, továbbá igénybe veheti a fegyverkezéshez szükséges gépeket is.

Hivatalos amerikai közlés szerint az Egyesült Államok semleges európai államokkal megállapodást készülnék kötni, amelynek értelmében az Egyesült Államok - megfelelő csereszállítmányok ellenében - igénybe vehetné az illető államok által felvásárolt és Dél-Amerikában tárolt hadifontosságú nyersanyagokat. A szóbanforgó államok Svédország, Portugália és Svájc.

Az Egyesült Államok körmánya módosította az ú. n. „fekete listákat” (azoknak a cégeknek a jegyzékét, amelyekkel amerikai alattvalók nem tarthatnak fenn, illetve nem létesíthetnek üzleti kapcsolatokat). A módosított jegyzékbe az eddigieken felül felvettek még összesen 110 spanyol, portugál, svájci, török és svéd céget, valamint 342 délamerikai céget. Ezzel szemben 30 céget töröltek a korábbi jegyzékekből.

Egyiptom

EGYIPTOM KRITIKUS GAZDASÁGI HELYZETE. Az országnak angolszász megszálló csapatokkal való elárasztása, valamint az angol hajóhiány miatt a kereskedelemben előállott pangás folytán az egyiptomi

közgazdaság válságos helyzetbe került. A létfenntartási index a háború elejei 100-ról 170-re emelkedett. A közellátás egyre nehezebb lesz. Hivatalos becslés szerint az ezévi gabonatermés legfeljebb 8-5 millió ardebet ér el, míg az évi szükséglet kb. 10 millió ardeb. Ennek ellenére az angol hatóságok tovább folytatják a gabonakészletek lefoglalását.

Franciaország

A minisztertanács március 14-én több fontos pénzügyi természetű javaslatot fogadott el. Az új rendelkezések az egyik oldalon felemelik a hadiözevgyeknek, a teljes hadirokkantaknak, a hadifoglyok családtagjainak, valamint az állami tanerőknek az illetményeit, a másik oldalon pedig az ezzel járó kiadási többlet fedezésére egyes adónemekenl emeléseket hajtanak végre. Az illetményemelésekkel kapcsolatban gondoskodás történt arról is, hogy városi jellegű lakóhelyeken a hadifoglyok gyermekei ingyen kényeret kapjanak. Az állami bevételek fokozását célozzák a következő rendelkezések: 1. A jövedelmi adónál az emelés oly módon történik, hogy az adóalap kiszámításánál megszűnik az előző évi adónak a bruttó jövedelemből való leszámítása. Az ilyen leszámításnak eddig a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi üzemek, valamint a szabad foglalkozások jövedelmi adójánál volt helye, a fizetéseknel, munkabéreknel, az értékpapírjövödelmeknel és a vállalati vezetők tantiémjeinél ellenben nem. 2. A jövedelmi adó alapján kivetett rendkívüli nemzeti adó (contribution nationale extraordinaire) kulcsa az 1942. évre az eddigi 33¹/₃% helyett 50%. 3. Általános emelés alá esnek a dohánytermékek árai; az emelés a közönséges, olcsó áru fajtáknál 25%, a jobb fajtáknál 35%-ig emelkedik, a fényüzési minőségnel pedig 100%-ot tesz ki.

Egy március 15-én közzétett törvény, tekintettel az állami hivataloknál mutatkozó személyzeti hiányra, felhatalmazza a minisztériumok vezetőit, hogy a tisztviselőket a korhatár betöltése után a háború végéig a szolgálatban visszatartsák. Gondoskodik azonban a törvény arról, hogy ez a visszatartás a korhatárt még el nem ért tisztviselőket előmenetelét ne érintse. Ezzel kapcsolatban a törvény a rendes kinevezés (nomination) mellett egy új előmeneteli lehetőséget létesít; a kijelölést (designation). A valamely állásra kijelölt tisztviselő ugyanazokat az illetményeket élvezi, mint a kinevezett tisztviselő és azzal a nyugdíj tekintetében is azonos elbírálás alá esik.

A körmány az ország meg nem szállott részében egységesen szabályozta a bor adagolását, amely eddig az egyes tartományokban különböző volt. Az egységes adag ezentúl személyenként és hetenként 1 liter bor. A nehéz testi munkát végző személyek különböző csoportjai hetenként 2-5 liter bort kapnak. Vendéglőkben bort hetenként csak 5 napon szabad kimérni és egy vendég legfeljeb 2 decilitert kaphat. Luxusvendéglők csak faborokat szolgáltathatnak ki.

A SZABADONBOCSÁTOTT FRANCIA HADI-FOGLYOK FOGLALKOZTATÁSA. A napokban látott napvilágot a szabadonbocsátott francia hadifoglyok újraelkalmazásáról szóló törvény. Mindenekelőtt úgy rendelkezik a törvény, hogy a munkaadók a testi alkalmatlanság esetét kivéve, kötelesek a szabadonbocsátott hadifogly alkalmazottaikat, ha azok hazabocsátásuktól 6 hónapon belül kéri ezt, újból alkalmazni régi minőségükben. Ha az illető ilyen minőségű alkalmazása nem volna lehetséges, köteles 15 napon belül régi foglalkozásának és jövedelmének megfelelően egyébként alkalmazni. Ha a munkaadó vállalata időközben megszűnt volna, vagy a hazabocsátott fogoly a háború előtt munka nélkül volt, akkor megfelelő hivatásszerv gondoskodik róla. Az ilyeneket, vagy akik alkalmatlanná váltak volna előző munkakörük betöltésére, az állam átképezi. Az újra alkalmazással járó költségeket az alkalmazók viselik. Ha pedig a vállalat nem bírná el ezt, akkor az illető hivatási szerv útján (par Forganisme professionnel) visszafizetik a megfelelő összeget. A törvény hatályosságáról megfelelő büntető rendelkezések gondoskodnak.

A BANQUE DE FRANCE KÖZGYŰLÉSE. A

Banque de France ezévi közgyűlésén elhangzott beszámolóból a következő képet nyerjük Franciaország gazdasági helyzetéről 1941-ben: A kormányzat gazdasági politikája elsősorban a termelés feljavítására, az igazságos elosztásra és az árellenőrzésre irányul. Ami az ipari foglalkozást illeti, sikerült az átlagos heti munkaidőt az előző évi 35 és félórától 39-re emelni, ami főként a pótanyagok fokozottabb gyártásával, másrészt a tekintélyes német megrendelések következtében volt elérhető. A mezőgazdaság nagyon nagy nehézségekkel küzd, a gazdasági gépek, igásállatok, vetőmag, de talán legelsősorban a munkáskéz hiányában: igen tekintélyes a mezőgazdaságban foglalkozók között a ma is német fogságban lévők száma. Érthető tehát, hogy habár 1940-nel szemben emelkedett a termelés mennyisége, még mindig nem éri el a szükségletet. A kereskedelem terén a megfelelő termelés hiánya és a szétosztás rendszere bénító irányban hat, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy a nagy áremelkedésnek serkentőleg kellett volna hatnia. Mindezek következtében, továbbá a kincstárnak saját szükségletei és a német megszállás költségei fedezése céljából fokozottabb mérvű bankjegykibocsátás következtében pénzbőség állott be: ez tükröződik vissza a főbb bankok tartalékainak mintegy 20%-os emelkedésében (a takarékpénztáraknál 10%), nemkülönbön a hivatalos kamatláb csökkenésében 2%-ról $1\frac{3}{4}$ %-ra, majd pedig $1\frac{3}{8}$ -ad %-ra a leginkább igénybe vett rövidlejáratú hiteleknel. De hasonló a helyzet a hosszulejáratú kölcsönöknél is. A helyzet javítására az állam és az állam pénzügyeiben érdekelt intézmények fogatosítottak különféle hitelműveleteket, több-kevesebb sikerrel. Ilyen körülmények között a magánvállalkozás is kevésbé vette igénybe a bankkölcsönt, hasonlóképpen a mezőgazdaság. Csupán a kincstári bonok tekintetében mutatkozott emelkedés a forgalomban. A német megszállás költségei céljára napi 15 millió márkát fizet ki az állam, amihez még hozzájárul az elszállásolás és sok egyéb költség, úgyhogy ezek 1941 folyamán mintegy 130 milliárd frankra emelkedtek, míg a megszállástól 1940 végéig 80 milliárdot tettek ki. Mindezen kiadások fedezésében tekintélyes rész jut a Banque de France-nak államhitelek rendelkezésre bocsátásának a formájában, ami újabb és újabb jegykibocsátást igényel, ami viszont az infláció veszélyével fenyeget. A védekezés igen erőteljes a forgalom legteljesebb ellenőrzésével, másrészt az árszabályozás útján. Ennek a célnak és az új rend kiépítésének a szolgálatában állnak az 1941 június hó 13-i és 14-i bankartörvények, amelyeknek hármasként célja van: megszervezni a bankárfoglalkozást, védelembe venni a takarékoságot és ellenőrizni a hiteleosztást. Evégből minden magánbankvállalat köteles résztvenni a központi hivatás szervezetben (association professionnelle unique). Ellenőrző és szervező központot állítottak fel. Az ellenőrző bizottság élén a Banque de France kormányzója, a kincstár igazgatója és a szervező bizottság elnöke áll. Feladata őröködni a bankartörvények végrehajtásán, továbbá mérlegekre és az egyéb bankpublikációkra kötelező formát felállítani. Jogköre meglehetősen kiterjedt a különféle büntető eljárásokon át a felfüggesztésig és ha szükséges a törvénysértő bank megszüntetéséig. A szervező bizottság feladata a hitelt és a pénzüpiacot érintő összes tényezőknél az igazgatása. Tagjait a gazdasági és pénzügyi államtitkár nevezi ki, aki maga is képviselheti magát a bizottságban. Az 1941 június 18-i törvény részvénytársaság formájában központi pénztárat létesített, a bankok feles forgótőkéjének központi kezelésére.

Görögország

A legújabb rendelkezés szerint a gazdák terményeinek csak 20-25%-át lesznek kötelesek az államnak beszolgáltatni. Cserében a gazdák olajat, műtrágyát, textilárakat, mezőgazdasági gépeket kapnak. A zúgkereskedelem és a visszaélések megakadályozása végett a terményeket csak kijelölt állami szervezetnek szabad eladni.

A kormány felhatalmazta a gazdasági minisztert, hogy szükség esetén államérdekből kisajátíthassa a magánosok kezén lévő barnaszénbányákat.

Hollandia

Egy február 23-án közzétett rendelet szerint mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi vállalatok vezetői, valamint szabad foglalkozást gyakorló egyének csak előzetes hatósági engedély birtokában a) szállíthatják le üzemeik munkaidéjét heti 48 óra alá és b) bocsáthatnak el munkásokat anélkül, hogy a polgári törvénykönyvben megállapított elbocsátási okok fennforognának. Ugyancsak engedélyezés alá esik a heti 48 óránál rövidebb munkaidő további fenntartása is azokban az üzemekben, ahol a rendelet életbeléptekor ilyen munkaidő volt érvényben. A kormány elrendelte a munkanélküliek kötelező bejelentését. Bejelentési kötelezettség alá esnek a rendelet szerint azok a 18-40 év közötti korban lévő férfiak és hajadonok, akik magukat saját jövedelmükből fenntartani nem képesek, kivéve, ha a) valahol állandó természetű munkaviszonyban állanak vagy b) mint munkakeresők már nyilvántartatnak, vagy tudományos-, ill. szakkiképzés alatt állnak és a 24. életévet még nem töltötték be, vagy c) testi vagy szellemi fogyatékoságuk miatt nem képesek eltartani magukat.

Holland-India

BEVEZETTÉK A JAPÁN IDŐSZÁMÍTÁST.

A japán hatóságok Holland-India valamennyi szigetén megszüntették a keresztény időszámítást és a jövőben csak a japán időszámítás lesz hivatalos. A japán naptár szerint a folyó évet 2602-vel jelzik.

Horvátország

A MUNKA JOGA HORVÁTORSZÁGBAN.

1942 május i-én – az állami munkanappal napján – lépett életbe Horvátországban a munkaviszony rendezéséről szóló törvényrendelet, amely a következő általános alapelveken nyugszik:

Minden állampolgár *joga és kötelessége* dolgozni. Csak a munka lehet a lét alapja és minden érték mértéke. Minden munka csak akkor megengedett, ha eredménye nem károsítja az államot és nemzetet, sőt fejlődésére és jólétére szolgál.

Az *állam ügyel fel* minden munka tartalmára, céljára és módjára. Nevezetesen: egyrészt felügyel az elvégzett munka hasznára és bérére, másrészt *megállapítja* a munka el nem végzésének, lehetetlenné tételének és megnehezítésének büntetését.

A vállalkozók és munkaadók, akik a munkában befektetett tőkével, szakbeli vezetéssel, képzettséggel, szervezéssel vesznek részt, valamint ezek munkatársai, akik a munkában testi és észbeli tevékenységgel vesznek részt, kötelesek egymásközötti viszonyaikat úgy rendezni, hogy ezek a viszonyok elsősorban a nemzet és az állam, általában a közösség jólétét szolgálják s csak azután az egyesek hasznát.

KOLLEKTÍV SZERZŐDÉSEK HORVÁTORSZÁGBAN.

A munkaviszony rendezéséről szóló törvényrendelet második része általánosan kötelezővé teszi a kollektív szerződéseket. Azon foglalkozási ágaknál, amelyekben még nincsenek a munkaadóknak szakszerveletei, a szerződést a kamarák kötik meg. A munkások és munkaadók szakszerveleteinek minden foglalkozási ágban való felállításáról a szövetségi (korporációs), illetőleg az ipar- és kereskedelemügyi miniszter külön rendeleteket fognak kibocsátani. A tárgyalásoknál és a kollektív szerződés megkötésénél jelen kell lennie az *állami munkamegbízottnak*. Az ő megerősítése szükséges a szerződés jogi érvényéhez. Minden szerződés alkalmával egyenlő számú munkaadóból és munkásból *központi választmányt* kell alakítani, amelynek élére a szövetségi (korporációs) minisztérium nevez ki elnököt. E választmány feladata, hogy megoldja az esetleges vitás kérdéseket. A szerződések érvényességi ideje általában 3 év. Előbb csak rendkívül fontos okból és az állami munkafelügyelő engedelmével mondható fel. Ha az állam és nemzet érdekei úgy kívánják, a szövetségi (korporációs) miniszter az ipar- és kereskedelemügyi miniszterrel egyetértés-

ben a meglévő kollektív szerződéseket egészben, vagy részben megsemmisítheti s az új szerződés megkötéséig meghatározza a munka- és fizetési feltételeket.

A MUNKÁSIFJÚSÁG VÉDELME. A poglavnik egy rendeletével megalakították a munkásifjúság védelmének hivatalát, amelynek feladata a munkásifjúság gondozása munkakörülményei, munkafeltételei meg lakás-, étkezési és egészségügyi körülményei tekintetében. Gondoskodik a munkásifjúság alkalmaztatásáról és a külföldön lévő fiatal horvát munkásokról. A hivatal szoros összeköttetésben áll a szövetségi minisztériummal, a horvát munkásszövetséggel, a magánalkalmazottak szövetségével, a nyilvános munkahivattal és minden tekintetben segíti a munkásifjúságot. A munkásifjúság fogalmi körébe tartoznak az összes fiú- és leánytanoncok és a fiatal munkások; ezek egyben tagjai az usztasa ifjúságnak is. A hivatalnak van egy usztasa munkafelügyelő szervezete, amely eddig is sokat tett a munkásifjúság érdekében. Az usztasa munkafelügyelő szervezet figyelemmel kíséri a vasárnapi pihenőt, a túlorázást, a munkásifjúsággal való bánásmódot.

A NÉMETORSZÁGBAN DOLGOZÓ HORVÁT MUNKÁSOK INTEZMÉNYEI. A Németországban dolgozó körülből 50.000 horvát munkás szerződési, biztosítási, stb. viszonyait illetően Horvátország – a többi államhoz hasonlóan – egyezményeket kötött a múlt év folyamán Németországgal. A megállapodásokból kiemeljük azokat, amelyek speciálisan horvát vonatkozásúak. A horvát szövetségi miniszter és a Német Munkafront képviselői egyezményt kötöttek egy „Ustaški radnik” (usztasamunkás) nevű szervezet létesítése ügyében, amely lényegében a Németországban dolgozó horvát munkások „Munkafront”-ja. Az „Ustaški radnik”-nak hivatalnokai vannak a Német Munkafront központi irodájánál. Ezen a módon a horvát munkásság állandóan összeköttetésben van nemzetének képviselőivel, az „Ustaški radnik” alkalmazottaival, akik róluk kulturális téren is gondoskodnak.

A Fremdsprachdienst keretében a munkások kulturális szükségletei számára megjelenik a „Domovina Hrvatska” (Horvát Haza) című hetilap, külön a bányászok számára pedig a „Sretno” (Szerencsésen).

A szövetségi (korporációs) minisztérium nagyobb mennyiségű könyvet és lapot küldött Németországban dolgozó munkások számára.

A berlini horvát követségnél képviselőket létesítettek a szociális-, elsősorban a munkáskérdések számára.

MUNKÁSTELEPEK HORVÁTORSZÁGBAN.

A horvát állam megalakulása óta több városban, ünnepélyes külsőségek mellett, munkástelepek építését kezdték meg. A poglavnik rendeletével már a függetlenség első hónapjaiban 100 millió kunát irányoztak elő erre a célra. A telepeket a fontosabb városokban építik, így Zágrábban, Eszéken, Varasdon, Karlovácban, Szarajevóban, Sziszeken. A telepek a horvát múlt nagy közéleti férfiainak, vagy a horvát függetlenségért elesett usztasáknak a neveit viselik. Legutóbb Zenicában (Bosznia) indult meg akció új telep létesítésére az ottani vasgyárak és kohók nagyszámú munkásai részére.

Az ipar- és kereskedelemügyi minisztérium rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében a szakmunkások elbocsátásához, valamint a munkahely megváltoztatásához a minisztériumtól kell engedélyt kérni.

A MEGÉLHETÉSI INDEX. A horvát munkáskamara havonként kimutatásokat közöl a megélhetési index alakulásáról. Eszerint egy egyedülálló munkás megélhetési indexe (lakkbérrel), alapul véve az 1939 augusztusi állapotot (= 100), 1942 januárjában 237-36, februárban 273-52, március közepén pedig 279-03 volt.

LESZÁLLÍTOTTÁK A KAMATLÁBAT. A Horvát Állami Bank közli, hogy a váltókamatlábát 5%-ról 4%-ra és a lombardkamatlábát 6%-ról 5%-ra szállították le. Az állami bank ezzel a intézkedéssel az ország gazdaságára ösztönzőleg akar hatni.

Egy új rendelet értelmében állami támogatásban részesülnek (kedvezményes hosszúlejárátú jelzáloghitelek, adókedvezmények, felszerelési tárgyaik bevételénél vámmentesség, stb.) az üzembővítést vagy átszervezést végrehajtó belföldi gyárvállalatok. Belföldinek azt a vállalatot tekintik, melynek tőkéje legalább 51% erejéig horvát kézben van.

Japán

AZ ÉLELMEZÉST ÁLLAMI ELLENŐRZÉS ALÁ HELYEZTÉK. A mezőgazdasági minisztériumnak július i-én életbelépett több rendelete az élelmiszereket és a mezőgazdasági terményeket állami ellenőrzés alá helyezte. Ezeket a cikkeket előre megállapított áron felvásárolják és szétosztják.

TERMELESI TERV 1943-RA. A japán kabinet egyhangúlag elfogadta az 1943-ra vonatkozó iparfejlesztési tervet. A Tervgazdasági Hivatal elnökének szavai szerint a kitűzött háborús célok elérésére nem elegendő a fegyver és a hadianyag, hanem szükség van az egyéb fontos anyagok megfelelő mennyiségben való előállítására is. Mindenekelőtt szükség van – mondotta a Hivatal elnöke – a hajóépítés legmesszebbmenő fokozására, minthogy a hajóterben máris nagy hiányok mutatkoznak. Nagy súlyt vet Japán a hazai nyersanyagforrások felkutatására és kihasználására, éppen a hajóterhiányra és a tengeri szállítás nehézségeire való tekintettel. Az ezévi ipari program egy másik igen fontos feladatot teszi azoknak az iparágaknak a kiépítése, amelyek vasat, acélt, nikkelt, alumíniumot és gépeket állítanak elő. A tervben kitűzött harmadik feladatot a pótlások kutatása és előállítása.

Keletázsia

JAPÁN KERESKEDELMII ÉS PÉNZÜGYI TERVE. Matsuoka dr., a kyotoi egyetem professzora, japán legfőbb pénzügyi és valutaszakértője a Kelet-Ázsia újjárendezésére vonatkozó gazdasági tervekkel kapcsolatban, kijelentette, hogy Japán gazdasági politikája Kelet- és Délkelet-Ázsiában éppen olyan fontos és alapvető, mint a katonai műveletek. A jövő gazdasági politikájában nagy jelentősége lesz az egyéni kezdeményezésnek és leleményességnek. Az iparvállalatoknak a szükséges nyersanyagokat, eszközöket és gépeket a japán hatóságok rendelkezésükre bocsátják. A termelt cikkeket a japán kormány megfelelő haszon biztosítása mellett megszabott áron átveszi. Az elszállítás felett a legfőbb ellenőrzést a haderő gyakorolja. A nyersanyag szétosztását egy állami testület fogja végezni. Ásványoknál és élelmiszereknél ezt a szerepet egy erre a célra felállított külön szervezet látja el. E nagy tervek megvalósításában a legnagyobb nehézséget a megfelelő szakemberek hiánya okozza, mert nagy területről és sok szakfőfiről van szó. Hasonlóképpen nagyok a valutaproblémák is. Ezen a téren a legelső és legszükségesebb teendő az idegen valutáknak és pénzeknek a délkeletázsiai területről való kiszorítása, valamint a helyi pénzek és a yen viszonyának megállapítása és rendezése. Az utóbbi feladat elsősorban a Burmában forgalomban levő indiai rúpíára, a maláji Strait-dollárra, a holland-indiai Guldenre, a francia-indokínai piasterre és a thaiföldi Baht-ra vonatkozik. A legnagyobb nehézség a Fülöp-szigeteken van, ahol eddig peso is, U. S. A.-dollár is volt forgalomban. A japán valutának ezeken a területeken való bevezetése óvatosan, a mandzsúriai és kínai tapasztalatok alapján történik. Valuta- és pénzügyekben a legfőbb ellenőrzést a japán kormány gyakorolja.

NAGY-KELETÁZSIA ÉLELMEZÉSI TERVE.

A japán mezőgazdasági minisztérium külön ülésén hatalmas programot dolgoztak ki a nagy keletázsiai élelter körébe tartozó népek élelmezési problémájának megoldására. A tízéves tervnek egyik legfőbb célja az, hogy Japánt, Mandzsukuót és Kínát élelmezérellátás szempontjából teljesen önállóvá és függetlenné lehessen tenni. Azt tervezik, hogy Japán rizstermelését, amely 1941-ben kerekén 55 millió japán Koku (1 Koku = 180 liter) rúgott, 83 millióra emeljék. Koreában, Mandzsukuóban és Formozában a rizs, szójabab és cukor termelését akarják a lehetőség határáig fokozni. Kínában viszont a különféle gabonafélék termesztését szorgalmazzák.

népi öregségi ellátás,
munkáslakás-építkezések széleskörű megszervezése,
az egészségvédelem újabb kiterjesztése és mint
leglényesebb:
új bérrendszer.

RENDELETILEG ÚJJASZERVEZTÉK A CSA-LÁDI SEGÉLYEKET. Az eddig érvényben volt rendelkezések értelmében családi segélyt minden család a harmadik és minden további kiskorú gyermek után kaphatott. Elhunyt gyermekek nem számítottak. A háború következményei miatt azonban szükségesnek mutatkozott a rendelkezéseket némileg módosítani. Ezért az 1941 december 16-i rendelet a következőképpen intézkedik:

Ezentúl beszámítják a családi segély kiszámításába azokat a kiskorú (21 éven aluli) gyermekeket is, akik a háborúban elesetek vagy eltűntek. Elesett gyermek után a haláleset bekövetkezésétől számított 12 hónapig, eltűnt gyermek után korlátlanul, mindkét esetben azonban legfeljebb azon hónapig, amelyben a meghalt vagy eltűnt gyermek nagykorúságát elérte volna, fizetik a segélyt. Háborúban elesett katoná özvegye pedig az első és második gyermek után is kap segélyt.

A segélyt egyébként negyedévenként fizetik ki. A pénzügyi hatóságok közleménnyel fordultak a családi segélyre jogosultakhoz és felhívják őket a családi segély megtakarítására. Utalnak arra, hogy egy rendszeresen félretett 10 RM összegű segély a kamatokkal együtt a gyermek nagykorúságának napjára 3000 RM-ot tesz ki, amely összeget a gyermek taníttatására, illetve kiházasítására lehet majd fordítani.

A NŐI MUNKÁSNAK BÉRFIGETÉSRE VALÓ IGÉNYE HÁZASSÁGON KÍVÜLI TERHESSÉG ESETÉN. Az eredeti német jog értelmében áldott állapotban lévő anyák a terhesség miatt engedélyezett szabadság idejére nem kapták meg bérfigetésüket, mert erre csak az tarthatott igényt, aki baleset következtében volt kénytelen a munkát félbeszakítani. Baleset alatt pedig csak az olyan eseményt értették, amely az embert „az élet normális menetétől eltérően, váratlanul és keményen sújtja”. Az új joggyakorlat azonban, a nemzeti szocializmusnak az üzemi munkaközösségről vallott felfogása értelmében elfordult ettől a felfogástól és terhesség esetére is biztosította a munkásnők fizetési szabadságát.

Most azonban a bérfigetésre való igényt terhesség esetére egészen általánosították, tekintet nélkül arra, hogy a női munkás házásságban vagy azon kívül esett-e teherbe. Mert – amint a megokolás mondja – az üzemi munkaközösség tagjait kötelező hűséget nem lehet oly módon értelmezni, miszerint a közösség tagjainak magánéletüket is alá kellene rendelniök az üzem érdekeinek. Továbbá már nem szükséges, hogy a munkaközösség tagjai magatartásuk következményeit is minden esetben maguk viseljék, mert hiszen a közösségi gondolat megköveteli, hogy sok esetben az üzemi munkaközösség átvegye legalább egy részét az ily következmények terheinek! Nevezetesen a vállalkozó köteles munkabért fizetni sok olyan esetben is, amikor azelőtt nem lett volna kötelezve. Természetesen kivétel, ha a munkás magatartásával a kötelező hűséget megsértette, vagy viselkedése általában megvetendő volt. Ma azonban már egy leány házásságban kívüli nemi élete nem tekintendő különösképpen erkölcsstelennek, különösen áll ez jegyesek házásság előtti érintkezésére, úgyhogy ilyen okból a fizetést megtagadni nem lehet. Ez a megokolás mindenesetre gondolkodásra készítet. Hiszen lényegében teljesen felborítja az üzemi munkaközösség gondolatát, annyira az egyén jogait állítja előtérbe. Némileg következtelen is. A közösséget kötelezik, hogy átvállalja azoknak a terheknek egy részét, amelyek az egyik tagra magánéletében tanúsított viselkedése következtében nehezdednek – ugyanakkor meg az egyéni szabadság értelmezésével azt hangoztatja, hogy a közösség tagja magánéletében nem tartozik a közösség, illetve az üzem érdekeit szem előtt tartani. S bármennyire igaz is, hogy a törvénytelen gyermekeket nem szabad szüleik bűnéért büntetni, mégis bizonyos, hogy gazdasági, szociális és egészségügyi okokból is mindig a törvényes születések lesznek kívánatosabbak. Végeredményben ez a megokolás igen sok veszélyt rejt

magában, már csak azért is, mert – amint azt a Soziale Praxis is igen helyesen kifejti – ha valaki ezt kellő megfontolás nélkül olvassa, igen helytelen népesedéspolitikai eszközökre fog következtetni.

A MUNKÁSOK UTÁNPÓTLÁSÁNAK KÉRDÉSE. 1941-ben kezdettől fogva nagyfeszültség uralkodott a munkapiacra. Az egyre nagyobb számban történt behívások és a hadiipar egyre növekvő követelményei mindinkább éreztették hatásukat. Hogy a munkások utánpótlása terén fennakadás ne álljon be és hogy a termelés szükülete a lehetőség szerinti arányosan történjék, a gazdasági igazgatás keretében egyes bizottságok feladatává tüzték ki a korlátozandó termelési ágak és üzemek megállapítását. Általános elv, hogy a verseny gondolatát kikapcsolva, sőt szükség esetén a kis- és középüzemek fejlesztését célzó törekvések háttérbetolásával a termelést ma a legkiválóbb üzemek számára kell fenntartani. Ettől eltekintve, a kérdés megoldása egyébként az „Arbeits-einsatzverwaltung” feladata, mely a múlt évben végzett teljesítményeire büszkén tekinthet vissza. Az 1942 évben azonban – írja a „Monatshefte für NS Sozialpolitik” – az utolsó tartalékokat is mozgósítani kell; és ez még nagyobb feladatok elé állítja az Arbeitseinsatzverwaltungot, mely a már döntő fontosságú kérdést a következő utakon akarja megoldani:

1. Már a háború kitörésekor a munkahelyek változtatását a munkahivatalok hozzájárulásától tették függővé. Ennek az intézkedésnek két célja volt: a fluktuáció korlátozása és a munkásságnak a hadiipar felé való irányítása. Az új évben azonban ezt a munkaerőt irányító tevékenységet még erősebben fogják végezni.

2. Női munkaerők fokozottabb bevonása. Már most is egy millióval több nő dolgozik, mint a háború kitörésekor, nem számítva a mezőgazdasági, a szociális téren és a kiskereskedelemben dolgozó nőket. Azonban e téren még mindig van egy jelentős tartalék, ezért az idén bizonyos korosztályba tartozó nőket, akik még nem végeznek valami szoros értelemben vett produktív munkát, szintén bevonnak majd a munkásutánpótlásba.

3. Külföldi munkások fokozott bevonása. A külföldimunkások száma a háború előtt 500.000 volt, most jóval két millió felett van, tehát több, mint megnégyszereződött. Idén még nagyobb számban akarnak majd külföldieket foglalkoztatni, különösen számbaveendő e szempontból Spanyolország, Románia és a meghódított orosz területek. Fontos e téren a DAF szerepe, mert ez vállalta el a külföldi munkások gondozását. Megjegyzendő, hogy a külföldi munkások bevonása Európa többi országai számára nagy előnyöket rejt magában: fölös munkaerőiket könnyűszerrel lecsapolhatják, mentesülnek segélyek fizetése alól, munkásaik élvezik a magas német munkabérek, amelyből jócskán felre is tehetnek és hazaküldhetnek, amellet még értékes gyártási eljárásokat is tanulnak, úgyhogy mint képzett munkások térhetnek majd haza.

4. A hadifoglyok bevonása. E téren az az irányadó elv, hogy minden egyes hadifogoly eredeti hivatásának megfelelő munkabeosztást kapjon. Most természetesen különösen az orosz hadifoglyok jönnek itt számításba. Karácsony előtt már ki is utaztak az Arbeitseinsatzverwaltung vizsgálbizottságai, hogy megvizsgálják az alkalmazható munkásanyagot. Megjegyzendő, hogy mind a külföldi munkásoknak, mind a hadifoglyoknak az egész birodalom területén való arányos elosztását központi vezetés útján biztosítják.

5. A munkateljesítmény fokozása. A hiányzó munkaslétszám kiegyenlítésének igen fontos eszközét látják a munkateljesítmény fokozásában is. Ez azonban csakis akkor következhet be, ha biztosítják a munkások alapos szakképzettségét. Ezért igen nagy súlyt vetnek az utánpótlás szakképzésének fejlesztésére és a felnőtt munkások továbbképzésére. Fontos szerepet tölt be e téren a DAF „Berufserziehungswerk” elnevezésű tagozata.

ÚJ RENDELET A MUNKAVISZONYOK MEGÁLLAPÍTÁSÁRÓL AZ ÉPÍTŐIPARBAN. A munkaviszonyoknak az építőiparban való szabályozására már 1933 óta különös gondot fordítanak, mivel ebben az iparágban a munkaviszony kérdése teljesen rendezet-

len volt. 1933-ban különféle érdekcsoportok hatalmi harcainak eredményeképpen a díjazás annyira anorganikus, hogy több mint 30 tarifaszervezés van érvényben. Ettől kezdve lépésről-lépésre minden gazdasági területegység számára egyetlen új díjszabást állapítanak meg. Ezen tisztán bérpolitikai intézkedések mellett azonban újjászervezik a munkaviszonyok egyéb területeit is. Az első lépést jelenti a szabadság kérdésének rendezése, majd következnek a felmondási határidők megszabása és végül egészen új utakat nyit meg az úgynevezett „Schlechtwetterregelung”, amely arra irányul, hogy az építőipar idénymunkajellegét, illetve annak ebbeli természetéből folyó hátrányait enyhítse. Az eddigi eredmények folytatását jelenti az 1941 novemberi rendelet; ez igen fontos újításokat hoz. Újból osztályozza az építőiparban működő foglalkozási ágakat, pontos fogalommeghatározásokat ad, végül megállapítja az építőipar üzéséhez szükséges szak-képzettséget. A jövőben az építőipari munkásoknak csak akkor lehet igényük a rendeletben megszabott bérekre, ha megfelelnek a rendeletben megállapított fogalmaknak, szakképzettségnek és ha egyes foglalkozási ágaknak megfelelő munkát végeznek. Nem kevésbé jelentős a törzsmunkásság megszervezése sem. Az építőmunkások számára hivatásukból következik a munkahely gyakori változtatása, ez azonban ellentétben áll az üzemenkénti eszméjével. Ezért szükségesnek mutatkozott az építőipari munkásságot is összekötni az üzemmel, mégpedig oly módon, hogy törzsmunkásságot szerveznek. Egészen bizonyos, hogy ezek az intézkedések azt fogják eredményezni, hogy az építőiparban is rövidesen teljesen egyöntetűen és organikusán el fog rendeződni a munkabérek alakulásának kérdése.

A TBC-BETEGEK felgyógyulásuk után való elhelyezkedésének megszervezéséről érdekes tanulmányt közöl a Monatshefte für NS Sozialpolitik. E körben azt a kérdést vizsgálja, hogyan lehetne a tbc-s betegeket még felépülésük előtt a munkához hozzászoktatni. A szerző maga is tbc-beteg, két évet töltött kórházban és jelenleg egy szanatóriumban várja teljes gyógyulását, úgyhogy tanulmányát személyes tapasztalatai alapján írta meg. Szerinte e kérdés megoldásánál mindenekelőtt a munkaképesség fokozását kell szem előtt tartani. E célból hasznosnak véli már a kórházban munkaközösségek szervezését, tanfolyamok létesítését, ahol a betegek teljesen szabad elhatározásuk alapján dolgozhatnak. Itt a hangsúly nem a munka tényleges eredményén van, hanem a cél: a betegekben felkelteni azt a megnyugtató érzést, hogy nem munkaképtelenek és ha eleinte nehezebben is megy a munka, fokozatosan hozzá fognak majd szokni. Később a napi munkaidőt, amely eleinte csak 1-2 óra, 6-8 órára is lehet fokozni és arra kell törekedni, hogy most már lehetőleg mindenki eredeti hivatásának megfelelő munkával foglalkozzék. Ha ez nem lehetséges, itt kell megemlíteni az átképzést, aminek mindenesetre meg kell történnie azoknál, akik a fodrász-, élelmiszer-, bányaiparban dolgoznak, vagy nehéz testi munkát végeznek. Igen kedvező, ha e munkák vezetője maga is gyógyult tbc-beteg, mert így egyrészt jobban bele tudja élni magát a betegek lelkivilágába, akik viszont másrészt nagyobb bizalommal lesznek iránta. Később a kifejtett munkáért már ellenszolgáltatást is lehet adni, ami meghozza a betegeknek azt a biztosságot, hogy teljes felépülésük után minden szociális segítség nélkül megállják majd helyüket az életben. A gyógyult tbc-betegek számára az egyes üzemekben külön orvosi felügyelet alatt álló munkahelyeket kellene létesíteni, például nyitott tornacoktat vagy külön helyiséget, ahol állandóan nyitott ablak mellett dolgozhatnak. Ügyelni kell azonban arra, hogy ez a körülmény ne keltse fel az itt dolgozóknak azt az érzést, mintha ők ezáltal az üzemi munkaközösségből bizonyos fokig izolálva volnának. Végül felveti a tanulmány írója azt a gondolatot, hogy azon tbc-betegek számára, akik már kórházi ápolásra nem szorulnak, de még teljesen nem gyógyultak meg és nem is fognak soha meggyógyulni, külön telepeket kellene létesíteni, ahol szabadban üzhető mesterségeket folytathatnának anélkül, hogy a népközösségből kizárótnak kellene magukat érezniük.

A SELYEMHERNYÓTENYÉSZTÉS ÚJABB PROPAGÁLÁSA. A négyéves tervben kitűzött feladatok között jelentős helyet foglal el a selyem mennyiségének növelése. „Tenyészetek selyemhernyót” jelszóval a birodalom valamennyi iskolájában felhívták a tanulók figyelmét a selyemhernyó tenyésztésének nagy nemzeti fontosságára. A birodalmi kormány messzemenő támogatást és kedvezményt ad a tenyésztőknek. A hernyó tenyésztésének nagyarányú kiépítésére van szükség, mint-hogy egy ejtóernyő előállításához 18.000 hernyó kell.

VALAMENNYI KÖZIGAZGATÁSI ÁLLÁS MEGNYÍLT A KÖZGAZDÁK ELŐTT. A birodalmi belügyminisztérium kiadott egy rendeletet, amelynek értelmében az okleveles közgazdák előtt a magasabb közigazgatási állások is megnyílnak. A közgazdaságtudományi oklevél a jövőben most már mindenféle közigazgatási pályára jogosít. Ezzel az intézkedéssel megszűnt a jogászoknak az állami életben élvezett privilégiuma. Az okleveles közgazda bizonyos előkészítő idő kitöltése után lehet kormányreferens, kormánytanácsos, tartományi tanácsos, kormányelnök stb. is.

A TISZTVISELŐK MINIMÁLIS MUNKA-IDEJÉNEK ÚJ MEGÁLLAPÍTÁSA. A birodalmi védelmi tanács elnökének Hermann Göringnek azonnali hatállyal életbeléptetett rendelete a tisztviselők minimális heti munkaidjét 56 órában állapította meg. Ezáltal az a régebbi rendelkezés, amely szerint a tisztviselők napi munkaidje 9 óra, érvénytelenné vált. A rendelet hangsúlyozza, hogy amint a frontkatona szolgálatának és kötelességének teljesítésében a nélkülözések és veszélyek ellenére sem ismer határokat, ugyanúgy az állami és magánhivatalokban alkalmazott tisztviselők is kötelesek munkájukat olyan mértékben elvégezni, hogy aznap semmiféle elintézetlen munka ne maradjon. A rendelkezés értelmében sem szombaton délután, sem vasárnap nincs munkaszünet. A munkaidőt megrövidíteni csak a legvégső és elkerülhetetlen esetben lehet, de már másnap gondoskodni kell annak bepótlásáról. A hivatalok és üzemek vezetői felhatalmazást kaptak arra, hogy gyakori, vagy huzamosabb ideig tartó légiiradók esetén a másnapi munkaidő kezdetét későbbi órában állapítsák meg. Ez a könnyítés nem vonatkozik a magasabb állami hivatalok alkalmazottaira, valamint a légitámadások által okozott károk megállítására és a romok eltakarítására kirendelt tisztviselőkre.

KÜLFÖLDI MUNKÁSOK SZABADSÁGA. Külföldi munkaerőknek a német üzemekben történt beállítása új problémák egész sorát vetette fel, amelyeknek megoldása a német jogalkotás feladata. Különösképpen áll ez a munkafeltételekre, jóllehet – eltekintve a lengyelektől és az új keleti területekről hozott munkásoktól – a kiindulási alap az, hogy az idegen munkások éppen olyan szabad munkaviszonyban állanak a munkaadókkal, mint a német dolgozók. A külföldi munkások ügyének intézésében most újabb jelentős lépés történt. Az a tény, hogy a külföldről hozott munkások hazai lakóhelyüktől és családjuktól többszáz kilométerre vannak, szükségessé tette a családi hazautazások (Familienheimfahrten) tarifaszabályozását. Ez a szabályozás meg is történt és május i-én életbelépett az a rendelet, amely valamennyi a magángazdaságban alkalmazott külföldi munkás szabadságának ügyét rendezte. A rendelet az eddigi költséges és a forgalmat terhelő különutazások helyett kiépítette teljes alapossággal a Familienheimfahrt intézményét. Amíg az eddig fennállott rendelkezések értelmében a különböző időtartamú szabadságra vonatkozó igény sokszor nem esett egybe a Familienheimfahrra jogosító várakozási idővel, az új rendelkezés megállapítja, hogy a külföldi munkás szabadságra való jogának megszerzésével egyidejűleg a Familienheimfahrra vonatkozó jogot is megszerzi. Amennyiben a munkásnak évente két családi hazautazásra van joga, két alkalommal igényelheti a pihenési szabadságot is. Ilyenkor az egy évre járó szabadságot két részre bontják. A munkás minden eltöltött hónap után az évi szabadság $\frac{1}{12}$ -ed részére szerez jogot.

Az állatgazdaság irányítására illetékes hatóság a vágósertés átvételi alapárát 50 kg-ként 3-5 márkával emelte fel. Az áremelést a birodalmi kormány finanszírozza, úgyhogy a sertéshús kiskereskedelmi ára változatlan marad.

Finnországgal megállapodás jött létre, amely az 1942. évre szabályozza a német- finn árucseretervet. E szerint Németország élelmiszeri, ipari és pénzügyi téren elkövet mindent, hogy Finnország gazdasági erejét fokozza, míg Finnország a háború okozta nehézségek ellenére továbbra is fagazdasági termékeket és ipari árukat szállít Németországnak. A német szállítások és a Németország által közvetített szállítások biztosítják Finnország élelmiszerét és a finn ipari termelés fenntartását.

A német szőlőgazdaság vezető szerve rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében mind a bortermelők, mind a borelosztók ezentúl kötelesek készleteiket meghatározott határidőkön belül eladni. Ezáltal az év egész tartama alatt biztosítani kívánják az ország egyenletes borellátását és megakadályozni akarják a bornak a piacról való visszatartását. – Azok a fogyasztók, akik szesz italokat – ideértve a bort is – vásárolni óhajtának, kötelesek magukat a kenyérjegy bemutatása és lebélyegzése ellenében valamelyik kiskereskedőnél a vevők jegyzékébe előjegyeztetni.

Németország és Olaszország között március 13-án több gazdasági és pénzügyi természetű egyezmény jött létre, amelyek hatálya az 1942. évre szól. Az egyezmények szerint a két állam 1942-ben továbbra is kölcsönösen ellátja egymást a szükséges nyersanyagokkal. A nyersanyag-cser eforgalom 1942-ben még nagyobb lesz, mint amilyen 1941-ben volt és így jelentékeny mértékben fog hozzájárulni a két állam hadiipara teljesítményeinek növekedéséhez. Németország elsősorban szén-, vas-, és acélzállításait fokozza. Mindkét részről azon lesznek, hogy a két állam hadiiparának együttműködése az eddiginél is jobban mélyüljön. Az egyezmények újból érvényre jutatták azt az alapelvet, hogy a fizetési forgalomban mutatkozó esetleges átmeneti egyensúlyzavarok semmiesetre sem lehetnek a hadigazdasági szempontból fontos áruszállítások akadályai. Az egymás közötti árucsereterv forgalomban szereplő kiviteli cikkek árát rögzítették. Végül megállapodtak abban, hogy Olaszország az eddiginél is nagyobb mértékben bocsát munkaerőket Németország rendelkezésére.

Göring, mint a négyéves terv végrehajtásának legfőbb irányítója, március 7-én rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében korlátozott időre szóló mezőgazdasági munkavállalásra kötelezhetők az olyan személyek, akik koruknál, családi helyzetüknél és egészségi állapotuknál, valamint foglalkozásuk jellegénél fogva alkalmasak lehetnek mezőgazdasági munka elvégzésére. Elsősorban azok a személyek jöhetnek számításba, akik korábban már dolgoztak a mezőgazdaságban.

A birodalmi árkormánybiztos február 12-én kelt rendelete szerint az ennek alapján kibocsátott utasítás megállapította a közszállításoknál megengedett nyereséget. E szerint az ilyen vállalatok megengedett nyeresége az alábbi tételekből tevődik össze: 1. ú. n. „kalkulációs kamatok” címén az üzemhez szükséges tőke évi 4-5 %-a; 2. általános vállalkozói kockázat címén az üzemhez szükséges vagyon 1-5%-a és ezenfelül a forgalom 1-5%-a, mely utóbbi helyett legfeljebb az üzemhez szükséges vagyon 4-5 %-a számítható fel. Építkezéseknél a nyereség legfeljebb a becsült önköltségek 4*5%-át teheti ki.

A birodalmi munkaügyi miniszter rendeleti úton szabályozta a megszállott külföldi országokban – ide tartozik a lengyel főkormányosság is – dolgozó német munkások munkafeltételeit. Az ezzel kapcsolatos kérdések szabályozására a külön erre a célra kinevezendő rendkívüli munkaügyi megbízott (Sondertreuhänder der Arbeit) illetékes. Ez a megbízott a német munkafronttal és ennek külföldi szervezeteivel együttműködésben gondoskodik fog a külföldön dolgozó németek szociális helyzetéről. A munkást külföldi tartózkodása alatt a meg-

felelő németországi üzemben folyósított munkabér illeti meg. Ezenfelül a munkás pótlékot kap a drágább létfenntartási költségek fedezésére.

ROVNO SZÉKHELYEL UKRÁN JEGYBANK
létesült. A jegybank feladata a valuta értékének biztosítása, valamint a pénz- és fizetési forgalom szabályozása és lebonyolítása. A bankjegykibocsátás kizárólagos joga az új jegybankot illeti meg. Az új valuta a karbovanec. A márkához való értékarányát hasonlóan a rubeléhez, 10 karbovanec 1 márkában állapították meg. A bank üzettköre kiterjed az összes szokásos jegybanküzletágakra, így pl. a váltóleszámitásra, lombardhitelek folyósítására, kincstári váltók leszámitására, arany- és devizaügyletekre az elszámolási és átutalási forgalom lebonyolítására, stb. Az ukrainai központi hatóságok részére a bank, meghatározott összeg erejéig, üzemi hiteleket folyósíthat. A kibocsátandó bankjegyek fedezete elsősorban állami és magángazdasági váltókból és egyéb értékpapirokból fog állani, míg másodlagos fedezetül az Ukrajna területén fekvő ingatlanokon létesített általános zálogjog szolgál. A rubelt kivonják a forgalomból. Amint a karbovanec bevezetése megtörtént, a jelenlegi ukrainai birodalmi hitelpénztárak az új jegybank fiókjaitól alakulnak át. - Hírek szerint a meghódított keleti területek (Ostland) részére is önálló jegybankot fognak felállítani, Riga székhellyel.

A HÁBORÚS NYERESÉGTÖBBLET BESZOLGÁLTATÁSA. Reinhardt német birodalmi pénzügyminiszteri államtitkár március 28-án tartott beszédében az ipari és kereskedelmi vállalatokat illetően a nyereségtöbblet beszolgáltatása terén új rendszer életbeléptetését, valamint a társulati adó felemelését jelentette be. (Az eddigi szabályozás szerint a vállalkozók az 1940 gazdasági évre kötelesek voltak meghatározott összehasonlító időszakból kiindulva és az árkormánybiztos által megállapított irányelvek figyelembevételével a megengedettnél nagyobb nyereségtöbbletet az illetékes pénzügyi hatóságokhoz befizetni.)

Tekintettel arra, hogy a korábbi rendszer túlságosan nehézkes volt és nagy adminisztrációt igényelt, a nyereségtöbbletet az 1941 gazdasági évre nem a vállalkozó, hanem az illetékes pénzügyigazgatóság fogja megállapítani és külön adóval megterhelni. Azok a vállalkozók (magánszemélyek, személyi társaságok és társulatok), akiknek jövedelme az 1941 gazdasági évben nem haladta meg a 30.000 márkát, nem esnek az új adó alá. A többi vállalkozóknál a pénzügyi hatóságok az 1941 gazdasági év jövedelmét a jövedelemadó, ill. a társulati adó kivetése során az 1938 gazdasági év jövedelmével fogják egybevetni. Az az összeg, amellyel az 1941 évi jövedelem meghaladja az 1938 évinek 150%-át, rendkívüli nyereségtöbbletnek tekintendő és magánszemélyeknek, valamint személyi társaságoknak 25%-ot, társulatoknak pedig 30%-ot kell ebből az összegből különadó címén befizetniük. (A befizetés továbbra is „nyereségbeszolgáltatás” elnevezés alatt szerepel.) Ezt az összeget az adóköteles jövedelem megállapításánál nem szabad levonni és a jövedelemadóba vagy társulati adóba nem szabad beszámítani. Az említett nyereségbeszolgáltatás a háborús pótlékkal növelt jövedelemadó vagy a háborús pótlékkal növelt társulati adóval együtt esedékes. Az 1938-hoz viszonyított 50%-os jövedelemadótöbbletet azért engedélyezik a vállalkozóknak, mert a vállalkozói jövedelmeket nemcsak a jövedelemadó és a társulati adó, hanem ezeknek háborús pótlékai is terhelik.

Ausztriában és Danzigban a nyereségtöbblet megállapításánál a régi vállalkozói jövedelmek 175%-ából, a Szudétavidéken pedig ezeknek 200%-ából kell kiindulni, a vállalatok pedig ezenfelül kérhetik, hogy az összehasonlítás ne az 1938 évi, hanem az 1939 évi régi vállalkozói jövedelmekkel hasonlíttassék össze. A Németországhoz csatolt lengyel területeken, a Memelvidéken, valamint a Németországhoz csatolt volt belga területeken, úgyszintén a Birodalom többi területére nézve is azokban az esetekben, amikor megfelelő összehasonlítási alap nem áll rendelkezésre, az összehasonlítási eljárást külön fogják szabályozni.

A nyereségtöbblet beszolgáltatásánál számításba kerülő legtöbb vállalkozónál (vagyis azoknál a vállalkozóknál, akiknek vállalkozói jövedelme meghaladja a 135.700 márkát és ennél fogva a progresszív jellegű jövedelemadó legmagasabb tétele alá esnek) a jövedelemadó kulcsa az 50%-os háborús pótlékkal együtt 55 %-ot, gyermektelen házaspároknál 60%-ot és nőtleneknél 65 %-ot tesz ki. Ezek tehát abban az esetben, ha náluk a fentiek szerint többlet nyereség keletkezett, ennek – az eddigi adóval együtt – 80, 85, ill. 90%-át kötelesek beszolgáltatni. A társulati adónál a legmagasabb adókulcs a 100.000 márkánál nagyobb jövedelmeknél az 1941 évre 12 $\frac{1}{2}$ %-os (1942-től kezdve azonban 25%-os), háborús pótlékkal együtt 45 (1942-től 50) %, úgy hogy ezeknek a társulatoknak többletjövedelmét összesen 75 (1942-től 80) %-os beszolgáltatási kötelezettség terheli.

Annak figyelembevételével, hogy a birodalmi kormány a közeljövőben rendeleti úton a társulati adó tételét az 500.000 márkánál nagyobb jövedelmek után az 1942 évtől kezdve a háborús pótlékokkal együtt számítva 45%-ról 50%-ra fogja felemelni, az 1942 évtől kezdve az 500.000 márkánál nagyobb jövedelmet kimutató társulatok nyereségtöbbletét 85 %-os beszolgáltatási kötelezettség fogja terheli.

Azt a rendszert, amely szerint a vállalkozók fegyverkezési megrendeléseket egységes vagy csoportárakon szállítanak, a birodalmi kormány azáltal kívánja előmozdítani, hogy az egységes áron, vagy a legolcsóbb csoportáron szállító vállalkozótól az ilyen szállítás után az új szabályozás alapján sem követel nyereségszolgáltatást.

Azokat az összegeket, amelyeket a vállalkozók az új szabályozás alapján nyereségtöbbletszolgáltatás címén az adóhatóságokhoz befizetnek, külön nyereségszolgáltatási számlán fogják kezelni, amelynek felhasználásáról a birodalmi pénzügyminiszter a háború befejezése után fog dönteni. A nyereségszolgáltatás címén fizetendő összeget az adóhatóságok legfeljebb 50% erejéig hitelezhetik, vagy a nyereségszolgáltatási számláról rendelkezésre bocsáthatják a vállalkozónak meghatározott időre, ha a vállalkozónak erre igazoltan hadigazdálkodási okokból vagy gazdasági szükséghelyzete miatt szüksége van. A meghagyott vagy rendelkezésre bocsátott összegért a vállalkozónak évi 3 $\frac{1}{2}$ %-os kamatot kell fizetnie.

Az új szabályozás nem mentesíti a vállalkozókat attól a kötelezettségüktől, hogy áraikat az 1939 szept. 3-i hadigazdálkodási alaprendelet 22. §-a értelmében a háborús követelményeknek megfelelően állapítsák meg.

PAPÍRPÉNZ-HALMOZÁS BÜNTETENDŐ

A honvédelmi minisztertanács március 25-én kibocsátott rendeletében büntetéssel sújtja azokat, akik megfelelő indok nélkül a szükségesnél több készpénzt (pl. a Birodalmi Bank jegyeit, Rentenbank jegyeket, váltópénz-érméket) tartanak maguknál. Nem büntetik meg azonban azt a személyt, aki a nála felhalmozott készpénzt még azelőtt befizeti valamely pénzintézetbe, mielőtt a halmozásért ellene feljelentést tennének vagy vizsgálatot indítanának.

Olaszország

A milánói nemzetközi és a firenzei kézműves vásár kivételével az egész évre megtiltották az árumintavásárok tartását.

A korporációsügyi miniszter rendeletet bocsátott ki, amelyben összefoglalta az árszabályozásra vonatkozó főbb rendeleteket. Amennyiben valamely árucikk tekintetében a legmagasabb ár vagy a megengedett bruttó-haszon nincs megállapítva, az 1940 július 30-i ár, ill. bruttó-haszon tekintendő a megengedett legmagasabb árnak, ill. bruttó-haszonnak. Ezeket a rendelkezéseket kell alkalmazni az importárúknál is. Nem ok az áremelésre, ha az importárúért a hatóságilag megállapított belföldi árnál többet kell fizetni. Ha a hatóság az importot szükségesnek tartja, árkiegyenlítővel lehetővé fogja tenni az áremelés elkerülését. Tilos minden olyan kikötés, amely szerint a vevő valamely árut csak egy másik áru egyidejű vásárlása mellett vásárolhat. Az árat az árukon fel kell tüntetni. Tilos az árat a minőség rontása, vagy a fizetési feltételek

súlyosbítása útján emelni. Az a kereskedő, aki árjegyzéket bocsát ki, köteles ennek másolatát a tartományi korporációs tanácsához benyújtani.

A Németországban foglalkoztatott olasz munkások 1941 folyamán munkabérmegtakarításaikból 230 millió márkát utaltak át Olaszországba, mely összeg clearing-árfolyamon átszámítva 1750 millió lírának felel meg.

A kormány rendeleteleg szabályozta a csomagolópapír felhasználását. E szerint tilos papírosba csomagolni ruházati cikkeket, könyvet, stb. Élelmiszer csak kivételes esetben csomagolható papírba.

A rizstermelés fokozása céljából a rizstermelők szövetsége az 1942. idényre a hatósági árakon felül térítendő külön termelési jutalmakat tűzött ki. E szerint az a mezőgazda, aki ugyanazon a területen ugyanabban az évben két termést tud elérni, vagyis pl. gabona után még rizst is tud termelni, hektáronként 200 lira jutalomban részesül. Ezenkívül az a rizstermelő, aki az előző évek átlagát meghaladó hektár hozamot tud felmutatni, 20 lira jutalmat kap q-ként.

Oroszország

Rosenberg, a megszállott területek vezetésével megbízott birodalmi miniszter, Göring tábornaggal egyetértésben rendeletet bocsátott ki, amelynek hatálya mind a polgári, mind a katonai igazgatás alá tartozó megszállt területekre kiterjed. A rendelet a mezőgazdaságban megszünteti a kollektív rendszert és a magántulajdon fokozatos bevezetése iránt rendelkezik. A felosztott kollektív gazdaságok először közös gazdaságokká alakítatnak át és ezekből fejlesztik ki a szövetkezeti földművelést és a magánbirtokot. A földművelő szövetkezet keretén belül az eddig közösen művelt földet a szövetkezet tagjainak adják ki önálló művelésre. A szövetkezeti tagok a földeket megállapított egységes terv szerint fogják művelni. Az állattartás a jövőben semmiféle korlátozás alá nem esik.

Portugália

A **MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ ÉS PORTUGÁLIA KORPORATÍV GAZDASÁGA.** A mostani háború a Föld valamennyi országát érinti, így természetesen Portugália gazdasági életében is mutatkozik hatása. Portugália népe túlnyomórészt mezőgazdasággal foglalkozik. Ennek megfelelően kivitele főleg borból, konzervből és parafából áll. Viszont nagy mennyiségben importál ipari nyersanyagokat és műtrágyát. A háború és a blokád következtében ipara számára nem tud megfelelő nyersanyagot kapni. Mezőgazdasága is erősen szenved a műtrágya elmaradása folytán. A helyzet helyes megítéléséhez még egy körülményt szükséges figyelembe vennünk: Portugália külkereskedelmi forgalmát – a gyarmatok kivételével – csaknem kizárólag idegen hajók látták el. E súlyos körülmények ellenére igyekezett a portugál kormány az ország gazdasági életére nehezedő nyomást enyhíteni és az ellátást biztosítani. A gazdasági miniszter mindenekelőtt „termelési és takarékoskodni” jelszóval felhívta a lakosság figyelmét az észszerű gazdálkodásra. Ennek a „termelési hadjáratnak” sikere érdekében az ország valamennyi állami szerve és társadalmi egyesülete közreműködött. A gazdák között ingyenes vetőmagot osztottak ki és figyelmükbe ajánlották a baromfi- és nyúltenyésztést. A portugál hajók szüntelenül útban vannak a gyarmatok és az anyaország között, hogy a hiányzó nyers- és egyéb anyagokat a lehetőséghez képest megszerezzék és pótolják. Az állam a nagy hajóhiányra való tekintettel Argentínától egy 6000 és egy 1500 tonnás hajót vásárolt. Nemrég a haditengerészet betegszállító hajóját átalakították és beállították a kereskedelmi flottába. Az élelmiszerek racionalizálására – a rizs és a cukor kivételével – eddig nem került sor. A benzinadagot erősen korlátozták. Általánosságban megállapíthatjuk, hogy a portugál korporatív gazdaság a háborús viszonyokhoz sikeresen alkalmazkodott és a nehéz helyzetben jól megállta helyét.

A benzinfogyasztás csökkentése céljából március i-i hatállyal megtöltötték a magángépkocsik és a motor-kerékpárok forgalmát.

A parlament törvényt fogadott el a hadinyereségadó bevezetése tárgyában. Az új adó alá esnek mindazok a személyek és társaságok, akik az 1941 évben kereskedelmi vagy ipari tevékenységből az 1937, 1938 és 1939 évi bruttó-nyereségek átlagánál legalább 20%-kal magasabb bruttó-nyereséget értek el. Az adó kulcsa az átlagos nyereséget meghaladó nyereség-összegek után százalékszerűen van megállapítva. Legfeljebb 20%-os többlet-nyereség esetén az adó kulcsa 20%, 21-40% között az adókulcs 25%, 41-60% között 30%, 61-80% között 35%, 81-100% között 40% s végül az általános bruttó-nyereséget 100%-kal meghaladó nyereségrész-összeg után 50%.

Románia

KÖTELEZŐEN BEVEZETIK A MUNKA-KÖNYVET. A munkástörvényhozás statisztikai alapjának megteremtése céljából a munkaügyi minisztérium elrendelte, hogy valamennyi munkás és alkalmazott köteles munkakönyvet váltani.

KAUCSUK FÖLDGÁZBÓL. Román gumifeldolgozó és egy német konzern között megállapodás történt, amelynek értelmében a jövőben a médiási földgázból szintetikus kaucsukot fognak előállítani.

Besarábia kormányzója munkaszolgálatra hívta be a tartományban lakhellyel bíró 12-70 éves férfiakat.

A pénzügyminiszter 100%-kal felemelte a gyufa árát.

A 2000-nél több alkalmazottat foglalkoztató iparvállalatok abból a célból, hogy alkalmazottaik zavartalan élelmiszerellátását a hivatalos árakon biztosítsák, kísérletképpen bevezetik alkalmazottaiknak a legfontosabb közszükségleti cikkekkel való ellátását. Az említett üzemek alkalmazottaik részére beszerzik a legfontosabb élelmiszereket és a szappant és ezekből a cikkekből meghatározott fejadagokat osztanak szét alkalmazottaik között.

A mezőgazdasági minisztérium közlése szerint a folyó évben a gyapot-termő területek nagyságát kétszeresre fogják emelni. A kormány a termelőknek e célra 450.000 kg vetőmagot bocsát rendelkezésre.

A kormány megtiltotta a folyékony tüzelőanyagot fogyasztó kazántelepek és központi fűtőberendezések létesítését. A már meglévő berendezéseket a szénvidékeken féléven belül, az ország egyéb vidékein pedig egy éven belül szénfűtésre kell átalakítani.

Spanyolország

RENDKÍVÜLI TERVEK VÉGREHAJTÁSÁRA ÁLLAMKÖLCSÖNT BOCSÁTOTTAK KI. A spanyol hivatalos lap ismerteti a 2 milliárd pezetas 4%-os államkölcsönről szóló törvény szövegét. A lap a törvény indoklásában utal arra, hogy a kölcsönt túlnyomó részében a mezőgazdaság fejlesztésére, valamint Spanyolország természeti kincseinek kitermelésére fogják fordítani. A kölcsön jelentős része a polgárháború alatt vállalt kötelezettségek teljesítésére szolgál.

Madridban és környékén a napi kenyéradagot 100 grammról 80 grammra, a munkásoknál pedig 120 grammról 100 grammra csökkentették. A nehéz testi munkások kenyérfejadagja változatlanul 150 gramm maradt.

A kormány közzétette az 1940 december 31-én tartott népszámlálás eredményét. E szerint Spanyolország összlakossága 25,878.000 főt tesz ki.

A kormány rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében a cipőgyárak május 1-ig kötelesek 1 millió pár olcsó cipőt a piacra hozni. Ezek a cipők 5 különböző típusban készíthetők és nem lehetnek drágábbak 42 pezetánál, ami átlagban egy munkás 3-5 napi keresetének megfelelő összeg.

A kormány rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében a gumifeldolgozó üzemek csak akkor kaphatnak új nyersanyagot, ha használt gumiútut és gyártási hulladékokat szolgáltatnak be. Azok az üzemek, amelyeknek 2000 kilogrammnál több gumi van birtokukban, készletüknek csupán $\frac{1}{5}$ részét értékesíthetik. A nyári hónapokban tehergépkocsik az országutakon csak este 8 és reggel 8 között közlekedhetnek, mivel megállapították, hogy a nappali forráság meggyorsítja a gumiabroncsok kopását.

Svájc

A központi hadigazdálkodási hivatal február 19-én kelt rendelkezése bevezeti a szénkereskedelmi jegyeket. A jövőben szénkereskedelemmel csak azok foglalkozhatnak, akiknek a hivatal ilyen jegyet kiállított.

A hadiipari hivatal február 19-i hatállyal eltiltotta az ólomnak és ötvözeteknek a rendeletben felsorolt ipari cikkek előállításánál, valamint építkezési munkálatoknál való felhasználását.

A hadiélmezési hivatal március i-től kezdve bevezette a hús adagolását. A havi fejadag általában 2 kilogramm. A húsfogyasztás hetenként 2 napon tilos. Eddig Svájcban hetenként 3 hústalan napot tartottak. Ez azonban nem bizonyult elegendőnek a húsfogyasztás korlátozására.

EGY ÉV ALATT MEGKÉTSZEREZŐDÖTT A SVÁJCI VETÉSTERÜLET. A Wahlen-féle terv félmillió ha. szántóföldi termelést tart szükségesnek ahhoz, hogy Svájc a legfontosabb szántóföldi termékekben önálló legyen. Megállapítást nyert, hogy az 1942 tavaszi vetési munkálatok befejezése után a terv által előírt 320.000 ha-t meghaladta a bevetett szántóföld területe az előző évi 180.000 ha-ral szemben. A mezőgazdasági cikkekben szükségét szenvedő háborús Európában mindenütt óriási erőfeszítéseket tesznek a termőterület kiterjesztésére, de a svájci eredmény messze felülmúl minden eddigi teljesítményt. Az idén nem annyira a vetésterület további kiterjesztése, mint inkább a meglévő vetésterület intenzívebb megművelése a cél. E cél szolgálja a nem mezőgazdasági lakosság számára elrendelt önelátási kötelezettség, ami különösen az iparvállalatok és községek konyhakertjei által válhat elérhetővé. A legelők formájában rendelkezésre álló nagy területeknek talajjavítás által szántófölddé tétele főleg a munkaszolgálati kötelezettség útján történik. Nagy jelentőségű, hogy a gazda és a hozzá kiutalt munkaerő között megfelelő kapcsolat létesüljön. Nem kevésbé fontos, hogy a városi lakosság a mezőgazdasági termékek áremelésével szemben tanúsított megértés útján segítse elő a mezőgazdaság törekvéseit. Az ügyes propaganda mindenféle eszközt felhasznál ezek elérésére. Mint jellemző propaganda-eszközt említjük meg „A város és vidék” című, művészi értékű hangosfilmet, amelynek főszereplője egy városból falura került önkéntes segítő, aki a mezőgazdasági munkában és a gyermekek gondozásában segít.

Szerbia

A tervezdálkodási hatóság minden gazdát kötelezett burgonya termesztésére. Általában véve 20 hektáros birtoknál legalább 1 hektáron, kisebb területeken pedig kisebb területen kell burgonyát termesztetni. Ez a terület azonban a burgonyatermesztésre különösen alkalmas vidéken emelhető, egyéb vidékeken viszont csökkenthető. Vetőmagról azonban a gazdák maguk kötelesek gondoskodni és burgonyát csak akkor szabad eladni, ha már saját vetőmagszükségletük biztosítva van.

BAROMFITARTÁS KÖTELEZETTSÉGE. A mezőgazdasági miniszter elrendelte, hogy a legalább 2 hektár mezőgazdasági birtokkal rendelkező parasztnak bizonyos minimális számú baromfit kötelesek tartani. A kormány az országban több baromfinemesítő telepet létesít.

TOVÁBB HÓDÍT A SZÓJABAB. A földművelésügyi miniszter rendeletileg szabályozta a szójabab termelését. A rendelet megállapítja a szójabab termelésére alkalmas területeket és kijelöli azokat a körzeteket, ahol a szójabab termelése kötelező. Szerbia egész területén 6.250 hektárt kell szójababbal bevetni. A vetőmagot egy erre kijelölt belgrádi részvénytársaság bocsátja a gazdák rendelkezésére és ezzel a társasággal kell megkötni a termelői szerződéseket is.

FELÉRE CSÖKKENNEK A MAGÁNBANKOK. A bankfelügyeleti hatóság vezetője kijelentette, hogy a bankoknak legalább 55-60%-át felszámolásra fogják utasítani, így pl. csak magában Belgrádban előreláthatólag 35 intézetet. Elrendelik a külföldi bankok szerbiai fiókjainak csökkentését is. Egyidejűleg azonban arra törekednek, hogy a postatakarékpénztár és az állami jelzálogbank fiókhálózatát kibővítsék.

KÉT MILLIÁRDOS KÖZMUNKA. A kormány nagyobb közmunkákat hagyott jóvá, amelyeket még a folyó évben szándékozik végrehajtani. Ezzel kapcsolatban a pénzügyminiszter 2-2 milliárd dinár összegű állami pénztárjegy kibocsátására kapott felhatalmazást. Ebből az összegből 1 milliárd dinárt utépítésre, ill. az úthálózat karbantartására, 350 milliót folyamszabályozási és talajjavítási munkálatokra, 300 milliót a vasúti hálózat fejlesztésére, 270 milliót a villanyellátás fokozására, a fennmaradó részt pedig egyéb munkálatokra fordítják.

Szlovákia

HIVATALT ÁLLÍTANAK FEL AZ IPARI TULAJDONJOGOK VÉDELME. A gazdasági minisztérium kebelében hivatalt szerveztek, amelynek főfeladata a szabadalmak, minták, védjegyek, cég- és üzletnevek, áruk származási jelzésének, tisztességtelen versenynek, valamint a gazdasági kémkedésnek intézése, ellenőrzése és nyilvántartása.

A kormány elhatározta, hogy a közeljövőben 500 millió szlovák korona összegű 4.5%-os 20-25 éves lejáratú belföldi kölcsönt bocsát ki 96.5-97%-os árfolyamon. A kölcsönt teljes összegben egy bankkonzorcium fogja átvenni és a címletek a közösség részéről a bankoktól lesznek megszerezhetőek. — Az összes belföldi államadósság az új kölcsönrel 3.65 milliárd szlovák koronára fog emelkedni.

A kormány minden mezőgazdaságilag megművelhető terület tulajdonosát rendeleti úton arra kötelezte, hogy minden eddig ki nem használt földet műveljen meg és vessen be az emberi fogyasztásra vagy állati etetésre alkalmas növényekkel. Ha a mezőgazdasági területtulajdonosa vagy hasznélvezője e kötelezettségnek nem tehet eleget, a földet 15 napon belül olyan személynek kell bérbeadni, aki a szakszerű megművelést vállalja. Azokat a földeket, amelyeket a rendelet ellenére nem művelnek meg, az állam 3 évi időtartamra, vagyis az 1944 évi termelés betakarításáig, díjlanul kiutalja a megművelést vállaló személyeknek. A megművelő személy ez esetben a kiutalt földön a rendes gazda gondosságával köteles gazdálkodni. A rendelet a továbbiakban arra kötelezi a gazdákat, hogy gabonát (búza, rozs, árpa, zab és tengeri) legalább olyan nagyságú területen termeljenek, mint amilyet az előző évben gabonával bevetettek. A gabona-termelés rovására nem szabad más mezőgazdasági termékek (mint pl. cukorrépa, olajmagvak) szállítására kötelezettséget vállalni. A már megkötött ilyen szerződések semmiek.

A TÖRZSÖRÖKLÉSI RENDSZER BEVEZETÉSE. A szlovák igazságügyminisztérium törvényjavaslatot dolgozott ki, amely a mezőgazdasági birtokok szétforgácsolását lesz hivatva megakadályozni. A törvényjavaslat alapja a német törzsöröklési rendszer.

A kormány rendszabályok kibocsátását határozta el, amelyek értelmében a pénzügyintézetek, biztosító társaságok, valamint ipari és kereskedelmi vállalatok kötelesek lesznek tartalékaiknak egy részét állampapírokba befektetni. Ezenkívül a kormány állami kölcsön kibocsátását tervezi.

A képviselőház törvényjavaslatot fogadott el, amely bevezeti a munkaszolgálati kötelezettséget. Munkaszolgálatra kötelezettek a 18 és 25 év közötti férfiak. A szolgálati idő tartamát, valamint a munkaszolgálatra behívandó személyek számát az államelnök állapítja meg.

A kormány végrehajtási utasítást bocsátott ki a belföldi részvénytársaságok, külföldi részvénytársaságok belföldi képviselői, valamint a szövetkezeti központok igazgatósága és felügyelőbizottsága tekintetében rendelkező törvényhez. E szerint olyan személyek, akik több mint öt vállalat igazgatóságában vagy felügyelőbizottságában viselnek tagságot, március 15-ig kötelesek bejelenteni, hogy az ötnél több tagság közül melyikről mondanak le. Azok a társaságok pedig, amelyeknél az igazgatóság vagy felügyelőbizottság tagjainak több mint 50%-a külföldi, ugyancsak március 15-ig megszűntetni tartoznak az említett arányt meghaladó külföldi tagok tisztségét. A kivételek engedélyezése iránti kérvényeket március 15-ig kell felterjeszteni az illetékes miniszterekhez. A szlovák parlament képviselői, valamint állami és más közalkalmazottak csak az illetékes miniszter engedélyével vállalhatnak, vagy tarthatnak meg vállalatokban igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tagságot. Az erről szóló kérvényeket szintén március 15-ig kell felterjeszteni.

A kormány az ú. n. hároméves terv keretében a mezőgazdasági termelés fokozása céljára az 1942. évre 100 millió koronát irányzott elő. Ennek az összegnek a terhére a gazdákat elsősorban vetőmagokkal látják el. Jelentékeny támogatásban részesülnek azok a gazdák, akik parlagon heverő, ill. rossz minőségű földek megművelésére, ill. termékennyé tételére vállalkoznak. Az eddigi tapasztalatok szerint a szlovák gazdák mind nagyobb mértékben térnek át a kenyérgabona termeléséről a jövedelmezőbb mezőgazdasági cikkek termelésére. Mivel közellátási szempontból aggályos a kenyérgabonával megművelt területek csökkenése, a kormány premizálási rendszert kíván bevezetni. E szerint a gazdák prémiumot (q-ként kb. 30 koronát) kapnának az 1940 évvel szemben többletként eladott kenyérgabona után. Tekintettel arra, hogy az 1940 évi termés alatta maradt az átlagnak, az új premizálási rendszer a gazdák számára számottevő jövedelemgyarapodást jelent. Végül, a mezőgazdasági termelés fokozása céljából a kormány nagymennyiségű műtrágyát juttat kedvezményes áron a gazdáknak és támogatást nyújt (a vételár 20-40%-a erejéig) a mezőgazdasági gépek beszerzésénél is. Abból a célból, hogy az állam segítsen a kisgazdák vontatóerőhiányán és a mélyszántás kiterjesztése végett, a kormány 50-60 traktorállomást létesít, amelyeknek traktorait a gazdák csekély bérösszegért vehetik igénybe. A már üzemben lévő traktorokat fokozatosan fagázüzemre állítják át.

Törökország

A kormány koordinációs bizottsága elhatározta, hogy a rizstermelés fokozása érdekében q-ként 10 font jutalmat fizet a rizstermelőknek.

A kormány a mezőgazdasági bankot és az állami gyapottársaságot bízta meg a gyapot kizárólagos kivitelével.

A kormány rendelet kibocsátását határozta el, amely szerint külföldiek részesedése török társaságokban nem haladhatja meg a 30%-ot.

Ukrajna

IPAROSOK OSZTÁLYOZÁSA. Az Ukrajna részére kirendelt birodalmi biztos az iparügy újjárendezése tárgyában három rendeletet bocsátott ki. Az első rendelet az iparosokat három osztályba sorozza: mesterek, segédek és kitanult segéderők csoportjába. E csoportfelosztáshoz igazodnak majd a jövőben a munkabérek is. A zsidók nem lehetnek üzemtulajdonosok és üzemvezetők. A másik rendelet az ipari üzemközösségek szervezéséről rendelkezik. A rendelet azt a körülményt tartja szem előtt, hogy a bolsevista nevelés lehetetlenné tette, hogy Ukrajnában

az iparosok saját erejükből életképes iparüzemeket létesítsenek. Az üzemközösségek jogi szervezete az „artel”-ek (ősregi orosz szövetkezeti forma) szervezetébe igazodik. Az artelekbe való tömörülés mindazonáltal önkéntes lesz. A harmadik rendelet lehetővé teszi azt, hogy az illetékes területi vagy városi biztos rendelkezése az ipari üzemek különböző csoportjai I. nagyobb megbízások elvégzése, 2. a szükséges nyersanyagok beszerzése, 3. a szükséges hitel megszerzése, és 4. az elkészített tömegfogyasztási cikkek forgalombahozatala céljából szövetkezessenek.

Vegyes hírek

MILYEN INTÉZKEDÉSEKET TETTEK AZ EGYES ORSZÁGOK A MUNKÁSHIÁNY MEGSZÜNTETÉSÉRE?

Anglia nyílt munkaerőtartaléka már csaknem teljesen kimerült. A latens munkaerők iránt mutatkozó szükséglet hívta életre a National Service Act-ot, mely 1941 december 18-án lépett érvénybe. Ennek értelmében minden 20-30 éves nőt behívnak képességüknek megfelelően katonai szolgálatok elvégzésére vagy hadiüzemekben való munkára. Az angol kormány azért volt kénytelen kényszerhez folyamodni, mert eddigi felhívásai, amelyek az asszonyokat önkéntes jelentkezésre buzdították, nem hoztak kielégedő eredményt.

A *bolgár* minisztertanács a Trákiában só- és olajiparban dolgozó munkások számára a munkahely változtatására vonatkozó korlátozásokat és a felmondás megnehezítését vezette be.

A *francia* kormány a mezőgazdaságban mutatkozó munkáshiány megszüntetésére törvényt adott ki, amely kötelező munkaszolgálatot léptet életbe minden 21-46 éves nő és férfi számára a mezőgazdaságban. Emellett azonban érvényben marad az 1941 évi március 10-i törvény is a 17-21 évesek kötelező mezőgazdasági munkájáról.

Japán-ban eddig a munkakényszer csupán a katonai felügyelet alatt álló üzemek munkásaira szorítkozott, most azonban kiterjesztették minden olyan üzemre, amely ipari felügyelet alatt áll.

A *szerb* belügyminiszter rendeletet adott ki, amelynek értelmében tilos a bányászoknak a bányahivatal beleegyezése nélkül munkahelyüket felmondaniuk. Továbbá mindazon munkás, aki az utolsó 3 évben 4 hónapon keresztül bányüzemben dolgozott és most állás nélkül van, vagy pedig nem hivatalának megfelelően van elhelyezve, köteles 4 héten belül az illetékes bányahivatalnál jelentkezni.

MEGOLDATLAN GABONAPROBLÉMÁK

A világ gabonakészletének fele négy ország kezében van. Ezek az országok termésüknek csak egy ötödét használják fel saját maguk. Ez a négy ország Kanada, USA, Ausztrália és Argentína. Ezek exportkészlete búzában az elmúlt évben 1750 millió Bushelt tett ki. Ez a hatalmas mennyiség túlnyomórészt eladatlan maradt, minthogy a hajóhiány miatt tengerentúli piacra szállítani nem tudták. A megmaradt készletnek, valamint az ezévi termésnek elhelyezése még nagyobb probléma lesz, minthogy az értékesítési körzetből az egyik legjelentékenyebb rész, a keletázsiai piac teljesen kiesett. Különösen érdekes az Egyesült Államok és Kanada helyzete. E két ország búzatermése az elmúlt évben kb. 34 millió tonnát tett ki, amelyből a saját szükséglet legfeljebb 23 millió tonnára tehető. Az Egyesült Államok kormánya hadigazdasági okokból eltekintett a búzaterületek korlátozásától, jöllehet az ázsiai piac elvesztésével már hosszabb idő óta számolni lehetett. Ugyanígy igyekezett fokozni búzatermesztését Ausztrália és Argentína is. Az utóbbi ma kb. 6 millió tonna eladatlan gabonával rendelkezik. Ausztrália helyzete meg egyenesen reménytelen.

Az Union Corporation adatai szerint a világ 1941. évi aranytermelése – Szovjetország, Japán, Korea és a Kongó nélkül 40,9 (1940:41-0) millió uncia volt. Ebből a termelésből Dél-Afrika 14-39 (14-05) millió, Kanadára 5,32 (5,31) millió, az Egyesült Államokra 4,70 (4-80) millió, Ausztráliára 1-50 (1-64) millió, a Fülöp-szigetekre 1,20 (1,11) millió, Mexikóra 0,86 (0,88) millió, Dél-Rhodésziára 0-79 (0-83) millió, Indiára 0,29 (0,29) millió és Tanganyikára 0,14 (0,14) millió uncia esett.

Spanyolország és Argentína között árucsereforgalmi egyezmény jött létre. Az egyezmény szerint a két ország kölcsönösen 500 millió pezeta összegű árut szállít egymásnak. Spanyolország iparcikkeket szállít argentinába búza, tengeri, árpa, zab, állati bőrök, tejtermékek, hús, stb. ellenében.

Az érdekelt délamerikai államok, valamint az Egyesült Államok részvételével folytatott tárgyalások eredményeképpen megállapodás jött létre új délamerikai állam létesítése tárgyában. Az új állam az Amazonas folyam felső folyásánál a Brazília, Peru, Bolívia, Ecuador, Columbia és Venezuela által átengedett területen alakul. Az állam neve Amazónia, területe pedig 2.100.000 négyzetkilométer, amelynek több mint a felét Brazília engedi át. Az új állam kormányzatát és közigazgatását nemzetközi bizottság intézi, amely az érdekelt délamerikai köztársaságok és az Egyesült Államok képviselőiből áll. A bizottság mellett az Egyesült Államokbeli technikai tanácsadótestület működik.

A MUNKÁSAKA D É M I A H Í R E I

TANÉVZÁRÓ FÓRUM

A Munkásakadémia 1941/42 tanéve a május hó 29-én tartott tanévzáró fórummal bezáródott. A tanévzáró ülésen Adám János asztalos tartott bevezető előadást „A magyar munkás útja” címmel. Az előadás után a szokáshoz híven élénk vita alakult ki. A munkások képviseletében Miklós Nándor mondott köszönetet Erődi-Harrach Béla professzornak, mint az Intézet igazgatójának és munkatársainak.

TANULMÁNYI ADATOK

Az év folyamán 32 előadó a két tanulmányi csoport mindegyike részére 100 tanóraban 45, összesen tehát 200 tanóraban 90 előadást tartott és 9 vitaestet vezetett le. Ezenkívül működött minden szombaton heti két órában a szónokiskola. A hallgatólétszám az év közben történt beiratkozásokkal összesen 314-re emelkedett. Közülük a jelenléti ívek adataival igazolt szorgalmuk elismeréseképpen 162-en kapták meg a Munkásakadémia rendszeres látogatásáról szóló tanúsítványt. A tanúsítvány a Munkásakadémia ezidei tanévére rendes hallgatóul történt beiratkozást és az előadások hallgatását igazolja.

TANÚSÍTVÁNYT KAPTAK

Adám János asztalos, Ágh Imre szerelő, Andorka Dezső grafikus, Aranykovács István lakatos, Asztalos Sándor műszerész, Balogh József géplakatos, Baltavary Sándor cipész s., Bardócz Gyula gépszedő, id. Bardócz Tamás lakatos, ifj. Bardócz Tamás műszerész, Baricza József géplakatos, Báron Antal géplakatos, Barys László géplakatos, Benkovics Endre géplakatos, Bódogh Gyula szerszámlakatos, Bojtos Sándor asztalos s., Bogyi László gépszerező, Bokor Pál esztergályos, Brenner Ferenc géplakatos, ifj. Bubori József gyárimunkás, Bucsi Károly kőműves m., Büron Bálint műszerész, Busi Sándor géplakatos s., Czifri József timár s., Csatlós János munkavezető, Csányi Jenő s. oktató, Császár Gyula gyári munkás, Csengey Endre m. szerelő, Cserhalmi József palafedő s., Cserna Béla műszerész, Dovicinecz Zoltán lakatos, Egervári József asztalos, Erdős Jenő géplakatos, Ermesz Károly vasesztergályos, Éber Károly vasesztergályos, Farkas Ferenc műszerész, Farkas János géplakatos, Fazekas István alkalm., Fábian József géplakatos, Felei József műszerész, Fenyvesi Lajos m. felügyelő, Ferencz József autószerelő, Fibinger Rajmund géplakatos, Fischer János gépszerező, ifj. Fodor István géplakatos, Fogarasi Károly gázóraeol., Fülöp S. János géplakatos, Füzes József szerelő-lakatos, Gazdag János garázm., Gonda Pál gyárimunkás, Gröber László gépszerező, Grábics Vilmos fémöntő, Guttmann Mihály géplakatos, Hegedűs Gyula vasesztergályos, Hegyi Béla lakatos, Horváth János gépmester, Horváth Jenő géplakatos, Horváth Lajos műszerész, Horvát László szerelő, Heidl János szabász, Hossó János timár s., Janis Károly géplakatos, ifj. Jaszenszky T. szerszáml., Juhász István vésnök, Kalmár Géza cipész s., Katranicz József lakatos, Kemsei István géplakatos, Kemény János lakatos, Kenessey Ferenc géplakatos, Kiss István géplakatos, Kiss János portás, Kiss Kálmán esztergályos, Kolléga Péter asztalos, Konrád Lajos művezető, Koppisch Ferenc műszerész, Kosa Antal asztalos, Kosa Károly bognár s., Kovács Gyula bádogos, Kovács Gyula szerelő, Kovács József lakatos, Kozák János géplakatos, Ködmen Gyula asztalos s., Kővágó István lakatos, Kramár László műszerész, Králl Imre vasesztergályos, Kránitz Pál lakatos, Kristóf György kereskedő s., Kristóf László lakatos, Kúti Mihály lakatos, id. Laborcz István vaseszterg., ifj. Laborcz I. betűszedő, Laborcz Sándor gépmester, Lakatos Miklós lakatos, László János géplakatos, Licskó Gyula műszerész, Lőrincz Arpád L. vaseszterg., Mar-

hardt Béla mázólo, Mályi Rudolf f. szabó, Mátraházi Antal lakatos, Merk Gyula kovács s., Mezőlaki István ker. s., Miklós Nándor lakatos, Murai Géza lakatos, Mohácsi György esztergályos, Nagy Géza m. lakatos, Vámosy Nagy István autószerelő, Nászay Gyula géplakatos, Németh Gyula cipész, Németh Jenő szerelő, Németh László szerelő, Németh Pál géplakatos, Németh Pál kovács, Németh Sándor autószerelő, Nyerges Pál karossz. szerelő, Nyitrai József műszerész, Ollyay Pál villanyszerelő, Oroszi Endre lakatos s., öz Ferenc géplakatos s., Papp Jenő műszerész, Pápai Ferenc s. munkás, Patkó Imre műszerész, Pásztor András ácsm., Péjó Rezső asztalos, Péntes Antal géplakatos, Pintér József műszerész, Pintér Kálmán tisztviselő, Polik György gépszerező, Polczer István lakatos, Rajnai Károly bád. szerelő, Reményi Gyula altiszt, Rohály János lakatos, Rohovszky Sándor bognár, Sashegyi Gyula géplakatos, Sass Sándor rézműves, Sasvári Rudolf géplakatos, Sándor József soffőr, Sárközy János géplakatos, Szabó Sándor gázm. szerelő, Szabó Sándor lakatos, Szár Imre lakatos, Szentesi József gépi., Szerdahelyi Gyula szerelő, Szigethy Imre műszerész, Szirom Ferenc műszerész, Sztakó Béla munkaátvevő, Takács Lajos vasesztergályos, Tasnádi Imre mozd. szerelő, Teleki Gyula műszerész, Thury István géplakatos, Tóth András vaseszterg., Tóth József lakatos s., Tóth Sándor lakatos s., Trunkenbród György vaseszterg., Újvári János szersz. lak., Varga Béla csőfektető, Vidra László lakatos, Vig József lakatos, Villás László műszerész, Végvári István géplakatos, Wilhelm József géplakatos, Zalán Béla műszerész, Zsigmond László vasesztergályos.

A MUNKÁSPIHENŐSZERVEZET

A munkáspihenőszervezet céljait és az első tanév során elért eredményeit a Szociális Szemle előző száma részletesen ismertette. Már ott jeleztük, hogy a tehetségtutató törekvések során rendkívül gazdag és változatos – főképpen szépirodalmi – anyag gyűlt egybe, amely szerzői est keretében a nyilvánosság elé kívánkozik.

SZERZŐI EST

A Munkásakadémia hallgatóinak műveit május 2-án mutatta be a munkáspihenőszervezet előadóegyüttese. A munkásproblémákkal foglalkozó, a munkáslelket feltáró művek iránt széleskörű érdeklődés nyilatkozott meg. A szerzői esten Varga József iparügyi miniszter, Bárdossy László m. kir. b. l. l., volt miniszterelnök, Imrédy Kálmán, a MAV elnöke, Morvay Endre, Budapest székesfőváros alpolgármestere, Magasházy Béla miniszteri tanácsos, Hagenmacher Henrik, a Gy. O. Sz. elnöke, Alföldi Alajos, a Nemzetpolitikai Szolgálat igazgatója, Imre József miniszteri osztálytanácsos és a magyar közélet számos más kiválósága is megjelent.

Kuti Mihály beszéde

A műsort a „Hiszekegy” nyitotta meg. Munkásénekkar adta elő, Váradi István esztergályos vezényletével. Utána *Kuti Mihály* lakatos ünnepi beszéde következett: – Nagyméltóságú Miniszter Úr! Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves vendégeink! Szeretettel köszöntöm önöket az Országos Szociálpolitikai Intézet kebelében működő Munkásakadémia szabadidőszervezetének nevében. Ma fórumnapot tartunk. Eppen úgy, mint már többször, amikor itt összejöttünk, hogy csatát vívjunk nagy eszmékért. Ez a mai fórumnap azonban mintha valamilyen különbözne az előbbiektől. Más. Ünnepebb. Különös felszólalók jelentkeztek a mai vitához: a szív, a lélek. Szót kértek, hogy társulva a szellemmel fáklját gyűjt-

sanak, amelynek világánál megpillanthatjuk az embert. A feladat szép, csábító, de igen nehéz. Kődös elméletek torzult alakjai üvöltöttek ma köröskörül és meg akarják zavarni látásában az embert kereső embert. Megtévésztoően dolgoznak. Csodálatos ígéretekkel, aranyhegyeket rejtgető távlatokkal szédítik el a tájékozatlant. Kánaánt ígérnek fülrepszto zsvajgással. A Munkásakadémia szabadidőszervezetének mai megnyilatkozása nem üres szórakozás, tartalom nélküli időtöltés, hanem céltudatos munka, amely tervszerűen illeszkedik az Akadémia előadássorozatába. Mi tanulni járunk ide, hogy ezáltal másokat is taníthassunk. Világosságot keresünk, hogy másoknak is világíthassunk. Szociális építőmunkát akarunk végezni, amely munkához segítőkezet nyújtani ma minden becsületes magyar embernek erkölcsi kötelessége. Felemelkedni akarunk! Megismerni a tudást, hogy azt benünk is megismerjük. Erkölcsöseké akarunk lenni, hogy felemelt fővel hirdethessük a jogot az igazsághoz. Magyarok akarunk lenni, hogy minden más magyarral szemben egyenlő elbánásban részesülhessünk. A magyar munkás ezen az úton jár. Emberré akar lenni. Szép, nagy tettek hordozójává, öntudatos magyar akar lenni, felejtve a tegnap keserűségét, fel akar építeni egy magyarrabb, egy emberibb holnapot. Nagyméltóságú Miniszter Úr! Hogy ez a mai nap számunkra mind belső tartalmában, mind külső megnyilatkozásában ünneppé emelkedett, Nagyméltóságodnak köszönhető. A magyar munkás ma nem a tudás, a szellem, a hatalom legfelsőbb képviselőjét köszönti Nagyméltóságodban, hanem ennél sokkal többet. A magyar munkás ma úgy fogadja itt Nagyméltóságodat, mint ahogy a gyermek fogadja a hazatérő édesapát. Hisszük, hogy mai találkozásunk nem csupán társadalmi esemény lesz, amely holnap elmerül a feledés homályába, hanem egy értékes téglát fog jelenteni abban az építőmunkában, amely egy erkölcsi alapokon nyugvó szociális társadalom felépítését célozza, amely társadalomban megtalálja majd a magyart a magyar, az embert az ember.

A műsor

A beszéd után két zeneszám következett. Frank Lajos gondokaművész Buberni József gyárimunkás két szerzeményét – Kuruc ábrándot és Keringőt – mutatta be. Majd Kúti Mihály „öntömester” című egyfelvonásos szindarabját adta elő Kemsei István lakatos, Lehoczky József gyárimunkás, Bajor Károly lakatos, Kalmár Géza gyárimunkás, Felei József műszerész, László János lakatos, Fábian László szerelő, Szentai László bádigos és az Intézet kétéves gyárgondozói tanfolyamának két hallgatója: Tornáry Mária és Zöld Éva.

Az iparügyi miniszter beszéde

A szünetben Varga József iparügyi miniszter intézett meleg és bensőséges szavakat a Munkásakadémia hallgatóihoz.

– Tehetség csak egy van – mondta többek között az iparügyi miniszter – és ez nem függ attól a munkahelytől, ahol azzal a tehetséggel dolgoznak. Ezt a tehetséget előcsalni a vezetésnek kötelessége s ezért különös öröm számomra, amikor láttam, hogy akadt intézmény, amely ezt a munkát elvégzi. Szükség van arra, hogy a munkások ne csak egyoldalú szakszerű munkájukkal foglalkozzanak, hanem elteljenek a tudományban, művészetben és a sportban is, mert az elkövetkező új magyar világban új magyar emberértékelés lesz, amelyben részt fog venni a munkásság is. Annál eredményesebben vesz részt ebben, minél inkább mélyíti tudását és műveltségét a tanfolyamok hallgatása és egyéni olvasás útján. Minél inkább átérezzük a tudományok és művészetek hatását és szükségességét, annál tökéletesebb emberekké válunk, annál inkább átérezzük a nemzet, a haza problémáit és annál inkább tudunk munkálkodni jövőnkön és gyermekeink jövőjén. A jobb világot anyagiakkal egyedül sohasem lehet elérni, ehhez lelkiekre, tudásra és műveltségre van szükség. Az a kötelességünk, hogy ezt minél több emberbe, minél alaposabb és minél szélesebb körbe tudjuk átplantálni. Hálás köszönetet mondok Erdődi-Harrach Béla professzor úrnak, a Munkásakadémia vezetőjének és minden egyes hallgatónak kitartó munkásságukért. Ezek az emberek nevelik ki a magyar munkástársadalomban azt a tudatot, amelyet annyira vár minden magyar ember: az egyenlő értékelést az egyenlő tudás, műveltség és hazaszeretet alapján.

Versék, színművek

A műsor második felében a munkásénekkar két kórusművet énekelt Váradi István vezényletével. Kúti Mihály „Kovácslegények” című saját versét szavalta, Bonnyai Gyula könyvkötősegéd „Az igazságért” című saját szerzeményű magánjelenetét játszotta el, Zsiday István lakatos pedig Kalmár Géza gyárimunkás „Csillagúton”, Buberni József gyárimunkás „Huszonöt éves születésnapomra” és ifj. Bardócz Tamás „Gyerekek” című versét adta elő. Majd Farkas János szerelő „Péter” című egyfelvonásos színdarabját mutatták be: Balogh József lakatos, Bonnyai Gyula könyvkötősegéd, Bajor Károly lakatos, László János lakatos és két vendégszereplő: Füzes Erzsébet és Benkő Ilonka. Az utóbbi az Intézet gyárgondozónői tanfolyamának hallgatója. A műsort a „Szózat” zárta be. A bemutatásra került anyag szépirodalmi részét teljes egészében mellékletként közli a Szociális Szemlének ez a száma.

HORVÁTH BARNA: HÁROM SZOCIOLÓGIAI MUNKA

Szeretnék úgy írni szociológiai munkákról, a társadalomkutatás termékeiről, mint ahogyan munkások, dolgozó emberek között beszélnek róluk egy esti szemináriumban.

Azt hiszem, hogy ez nagy feladat. Nem könnyű dolog, de a legszebb feladatok egyike. Miért nem könnyű a tudományos kutatás népszerűsítése? Miért nehéz a tudományt terjeszteni?

Azért, mert *vagy nem terjed, vagy nem tudomány!* A népszerű tudományos irodalom és a népszerű tudományos előadások a legtöbb esetben túlságosan felhígított tudományt nyújtanak, amelyből elpárolgott az igazi tudománynak minden íze és zamata. A szakácskönyv színvonalán mozgó népszerű tudomány lehet népszerű, de nem lehet tudomány. Aki a népszerűség kedvéért lemond a tudományról, az sohasem fogja azt elterjeszteni. Viszont az igazi tudomány nehezen terjeszthető, mert nehéz, fáradságos, veszélyes valami. Aki becsületesen ragaszkodik a tudományossághoz, az tehát abban a veszélyben forog, hogy szélesebb körök számára emészthetetlen, élvezhetetlen marad. Mégis ez utóbbinak a kudarca a rokonszenvesebb, mint azé, aki a népszerűség kedvéért elárulja a tudományt.

Éppen mert a feladat olyan nehéz, van benne valami izgató. A vérbeli tanító számára a magyarázat, az oktatás annál izgatóbb, minél nehezebb feladat. Amikor az igazi tanítási tehetséggel megáldott ember középiskolás korában házitánítósodik, nem hiszi el, hogy akadhat olyan tökféjú tanítvány, akibe ő bele ne tudná verni az anyagot. Azt hiszem, ez a tanításra való tehetségnek a csalhatatlan jelentkezése, ez a gátat és akadályt nem ismerő, a tudatlanságot ellenállhatatlanul elsöprő tanítási tudás és akarás.

Ettől a tanítói hivatástól függetlenül a kutató is izgató feladatot lát abban, hogy gondolatait tökéletesen fejezze ki. Olyan tökéletesen, hogy maradéktalanul megértse mindenki. Vagy legalább minél többen azok közül, akik jó volna, ha megértenék. Az ilyen tökéletes kifejezés egyfelől növeli a kutatómunka hatását. Másfelől talán magának a kutatónak is ad valamit: valami végső leegyszerűsítést és leszűrődést, lemérését annak, hogy gondolatainak mekkora a közölhetősége. A szociológiai kutatás megismerése a dolgozók részéről kutatók és dolgozók szempontjából egyaránt fontos.

A munkás, a dolgozó ember tiszta, igazi érdeklődéssel fordul a tudomány felé. A szociológia felé pedig azért is, mert nem utolsó sorban „róla szól a mese”. Ennek az érdeklődésnek arculcspápa az, ha felhígított, magtalanított tudományt adunk neki, és túlterhelése, agyonfárasztása, ha emészthetetlen tudományt találunk fel neki. A két veszélyes szirt között azonban nehéz elhajózni!

Ilyen gondolatokkal és törekvésekkel eltelve szeretnék a szociológiai irodalomról írni. Az olvasókat, akik ezt a szemlét olvassák és a szerzőket, akiknek írásait megbeszéltem, kérem, hogy célkitűzésemet vegyék tekintetbe. Ne várjanak tőlem teljességet, sem a megjelent munkák felsorolásában, sem azok tartalmának kimerítő ismertetésében. Várjanak ellenben mindkét irányban a célnak megfelelő *kiválogatást*. Elnézésüket kérem, ha a tudományos könyvismertetés és bírálat megszokott formáitól és szabványaitól talán eltérek. Természetesnek fogják találni, ha műveik arról az oldalról nyernek megvilágítást, amely olvasóimat leginkább érdekli és ha erőnyeik és hibáik egyaránt rövid méltatásban részesülnek, mert az olvasónak éreznie kell ennek az irodalmi szemlének minden sorában a tudományos lelkiismeretet és a pártatlanságot.

Igazán szerencsés véletlennek kell tekintenem, hogy mindjárt elsőnek olyan szociológiai vonatkozású művet mutathatok be, amely a tudományosságának és a népszerűségnek szinte tökéletes egyensúlyát mutatja. Ez Bognár Cecil könyve a mindennapi élet lélektanáról (*Bognár Cecil, Mi és mások. A mindennapi élet lélektana*. Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. Évszám nélkül. 349 l.). Bognár Cecil irigyléreméltóan ért ahhoz, miként kell tudományos kérdésekről vonzóan, az érdeklődést folytonosan ébrentartó modorban szinte csevegni, anélkül, hogy a tudomány színvonalából, igényességéből engedne. Pom-pásan tud közérthető, színes példákkal és hasonlatokkal megvilágítani nehéz összefüggéseket. Stílusa is igen szerencsés. Nyugodt és derűs, nem mond sem többet, sem kevesebbet a kelleténél, sohasem túloz, tudja, meddig kell az egyik kérdés magyarázatát folytatni és hol kell egyszerű fordulattal áttérni a másikra. Legfőképpen azonban, azt hiszem, azáltal hat az olvasóra, hogy minden sorából kiérződik nagy tárgyszeretete. Valami különös bája van finom lélekbulvári megfigyelőképeségének is.

A szegedi egyetemnek ez a kitűnő bencés professzora egyformán lebilincselően tud írni az érzelmekről, az ösztönökről, a tudattalanról, a gátlásokról, az önuralomról, az időjárás és az éghajlat lelki hatásairól, az idő és a pénz, a hivatás és a munka lélektanáról. Az empirikus kutató világos értékelésével teszi mintegy „szalonképessé” a Freud-féle lélektant, anélkül, hogy annak túlzásait is elfogadná.

A munkást bizonyára a munka lélektana érdekli legjobban. Bognár Cecil jól látja, hogy a munka lélektani kérdése az, hogy mennyire lehet hivatássá tenni, mennyire lehet lelki teherből örömmé változtatni. Természetes, hogy a munkásság elégedetlensége részben abból táplálkozik, hogy nem talál örömet a munkájában. Ez nemcsak az ipari munkásnak, hanem a legtöbb dolgozónak a baja: a munka igazi társadalmi problémája. Bognár finom érzékel említi a legtöbb munkahely dísztelen ridegségét. Ez felveti azt a gondolatot, hogy mennyit lehetne a munkás sorsán merő lélektani gondozással javítani. Azt is érdekesen emeli ki Bognár, hogy az értelmetlen munka milyen elviselhetetlen. Egy kisleány jelentékeny pénzütalom ellenére sem volt hajlandó egész délután a szobájában egy széken ülve ezüst kanalat tartani a kezében, mert ennek semmi értelmét sem látta. A munka-végzés lélektanába tartozik, hogy könnyebb és eredményesebb a teljes odaadással végzett munka. Vájjon nem finom megfigyelés-e az, hogy aki nagyon vigyáz, hogy meg ne erőltesse magát, hogy túlnagy áldozatot ne hozzon, az kevesebb eredményt ér el és mégis jobban kifárad, mert önmagunknak ez a fékezése fárasztóbb, mint maga a munka?

A munka végzésében Bognár szerint két ellentétes követelménynek kell eleget tennünk: tervszerűen, de mégis egyéniségünkhöz alkalmazkodva kell dolgoznunk. Persze, Bognár példái itt is, mint másutt is, inkább az alkotó szellemi munka köréből vannak merítve, mint a testi munkáéból. Ebben kétségkívül felismerhető – hogyan is lehetne másként – gondolatvilágának polgári meghatározottsága.

Hivatásbeli meghatározottságát viszont ott érezni, ahol a férfi és a nő viszonyának lélektanáról ír. Nem mintha nem lenne kiválóan elfogulatlan a női lélek értelmezésében. Világosan érti, hogy csakis a férfi és a nő együttvéve az ember. Találón említi, hogy csakis férfiak-írta lélektanok láthatnak a női lélekben valami rendkívüli saját-szerűséget. Csakis az az optikai csalódás, hogy a *férfit vesszük a szabálynak* – önmagábanvéve is mekkora kép-telenség! – vezet a női léleknek mint kivételesnek vagy rendkívülinek (mint valami „gyengébb” férfileleknek) a megkülönböztetéséhez. Ezt Bognár hibátlanul látja és sok finomsággal sorolja fel a tényleg mégis fennálló különbségeket. Ellenben sokan fogják kissé papírszagúnak találni

azt, amit a szerelemről ír. Hogy az a lélekbúvár, aki a félelmet tartja a legerősebb érzelmenek, a szerelemről ilyen röviden, ennyire kívülről, ennyire szinte részvétlen tárgyilagossággal ír, az tekinthető ugyan visszahatásnak is azokkal a lélektani irányokkal szemben, amelyek mindent a szerelemmel akarnak megmagyarázni. Mégis van ebben emberi vonás is, a közvetlen eredeti élmény és megfigyelés hiányossága. A tudós pap valóban nehezen is lehetne a szerelem lélektanának tökéletes szakértője! Ellenben végtelenül gyöngéd és szakértő értelmezője a gyermeki léleknek.

Hogyan látja ez a kitűnő megfigyelő korunk lelkét? Tudatában van a jellemzés nehéz voltának és nem is teljes az a kép, amelyet rajzol. A legtöbbben érezni fogják, hogy nem sikerült a mai lelkét tökéletesen ábrázolnia. A vázlat, amelyet nyújt, mégis ékes biztonsága éles, inkább részletező, mint összefogó, megfigyelésének. Kiemeli mindennek előtt az elvek és normák, a logikus gondolkodás uralmának hanyatlását és a közvetlen megézés, az intuíció túlzó tisztelétét. A mai lélekben a mélyseges értelmi kétely következtében a belátás helyét az érzelem és az akarat foglalja el. Valami lelki nyugtalanság folytonos beavatkozásra indít: az örökös „átszervezés” kora ez. „Folyton lebontanak és újra építenek, de az egésznek értelmét nehéz megtalálni.” Kitűnő meglátással jelöli meg Bognár ennek a jelenségnek lélektani okát a *látszat-cselekvésben*. „Az emberek érzik, hogy valamit kellene tenni, de igazában nem tudják, hogy mit. A lázas tevékenység nem igazi tettekben, hanem ezeknek csak pótlékaiban nyilvánul meg.” Példaként említi a folytonos ünnepléseket, a rengeteg szónoklatot. „A szónoknak annyi mondanivalója van, mintha most ez alkalommal kellene neki a világ összes problémáit megoldani.”

Jellemzőnek tartja továbbá korunk lelkére a furcsaságok iránti érdeklődést, a túlzást, a csúcsteljesítmény hajhászását, a folytonos tervezetést a megvalósítás komoly szándéka nélkül, a bevégzett tények túlságos tisztelétét, a nyájöszönt, a kollektív érzékenységet, a bírálatot szemben való türelmetlenséget, a siker bálványozását, a harsogó hangot, a lármát, a csodálatos technikával üzött gyermekes játszadozást, a gép iránti rajongást és a színeszkedést. Elismeri azonban, hogy van komoly munka és egyszerű haladás is, lemondás, önfeláldozás és mély hivatásérvés. A lelki félszepségeket azzal magyarázza, hogy az ösztönök nem tudják követni a találmányok haladásának szédítő sebességét.

Ezt a remek könyvet nagyon sok embernek kellene elolvasnia. Nem tudtam kellőképpen éreztetni részletező finomságait, pedig a főereje ezekben van. Igen kedvező lelki hatást is gyakorol ez a könyv. Az olvasó önkénytelenül is átveszi az író nyugodt, derűs, finoman megfigyelő beállítottságát. A példákban gyakran önmagára ismer és lelkileg valósággal gyógyítja ez a könyv. Bölcs ember könyve ez. Hadd mondjam el két példáját, amelyek legjobban megragadtak. Az önuralom példájaként említi, hogy Newton szolgálja eltűzelte a tudósnak egyik befejezett kéziratát. A nagy ember az első megdöbbenés után nyugodtan így szólt:

– Nem baj, majd újból megírom az egészet.

A másik példa az öregség lélektanáról szól. Nagyon szomorú eset, de kíméletlen valóságátalában szép. Ez is Newtonról szól. A tudós élete vége felé olvassgatta saját csodálatos szellemi termékeit és sírásra fakadt, mert nem értette meg azokat. A lángész ragyogó fénye szomorúan pislogó mécses lett.

Ezeket a példákat nem Bognár Cecil találta ki. Más-hol olvasta őket. De ő *válogatta ki* ezeket a példákat és még igen sok más szép, találó példát. Ebben a kiválogatásban van az a finom és mély bölcsesség, amely ennek a szép könyvnek a legfőbb ékessége.

* *

Amikor most leteszem Bognár Cecil könyvét, amelyet még gyakran fogok forgatni, egy másik könyv akad a kezembe, amely szintén lélektani vonatkozású, egy-

üttal pedig szorosabban szociális vonatkozású, mint az előbbi. Ez ugyanis a bírói ítékezés lélektanáról szól. Kit ne érdekelné a bíró lelke? Minden dolgozónak akadáhat ügye a bíró vagy a tisztviselő előtt. Hogy az igazságszolgáltatást és a közigazgatást miféle szociális lelkiséggel tölti el, módjában áll-e, képes-e szociális lelket önteni a papírosszabályok rengetegébe, ez ismét minden dolgozót közelről érintő kérdés. Sőt a dolgozó ember, ha a bíráskodás szakszempontjait nem ismeri, valószínűleg hajlamos arra, hogy mintegy keresztülnezzzen a szakszerű szempontokon és szinte kizárólag lélektani tényezőket keressen az ítékezés mögött, ami gyakran túlzásokra ragadja.

A két könyv gondolatvilága között a lélektan az összekötő kapocs. Utóbbiban azonban a lélektannak alkalmazásáról, egy hivatás és foglalkozás gondolatvilágának lélektani átvilágításáról, a jogászai gondolkodás lélektanáról van szó (*Szabó József, A jogászai gondolkodás bölcsellete*. Szeged. 1941. 71 l.). A szerző a fiatal tudósgárda egyik tagja, aki vérbeli kutatóra valló éles gondolkodással, szorgalommal és kitartással küzd meg kemény és nehéz feladatokkal. Maga is törvényszéki bíró és a Közigazgatási Biróság tanácsjegyzője, valamint a kolozsvári egyetem magántanára. Ez a könyve is beható elméleti tanulmányai után a felsőbbíráskodás egyik legfontosabb fórumán szerzett gyakorlati tapasztalatainak és szaktudásának a terméke. Elméleti belátások után a bíráskodás lelki rejtelmeibe való első* érzékeny meglátású bepillantásnak a gyümölcse ez a könyv. Nem annyira végső lezártágra, kész megoldásokra törekszik, mint inkább feltárja a kérdést a maga örvénylő mélységeiben és bevilágít ezekben a mai lélektan fény-szórójával. Folytonosan kirobbanó új szempontjai és gondolatai, éles és kíméletlen kérdései és következtetései, a végső következtetésekig előretörő gondolkodása érdekes példáját nyújtja az élenjáró, a kényelmes megoldásokat elhárító, a legkeményebb küzdelmet magának követelő kutatásnak.

Érdekesnél-érdekesebb esetek során mutatja be, miként érvényesül az ítékezésben a bíró lelkisége. Meggyőző arról, hogy a szaktudás, a jogászai technika és logika nem elég. Ezek épp a döntő kérdésekben cserbenhagynak s a bíró a legnehezebb pillanatokban egyedül marad a lelki ismeretével. Minél kevésbé vallja be magának, annál inkább ki van szolgáltatva lélektani befolyásoknak. A bíró alanyiségén keresztül tudat alatti lelki életének, egész lelki sorsának szerepe van az ítékezésében. Ezt a szerző a modern lélektani és jogi irodalom értelmezésével meggyőzően mutatja be.

Ki tehát a jó bíró? Az, aki számot vet mindezzel, aki nem tartja önmagát és szaktudását csalhatatlannak. Az ilyen bíró tudja önmagát és a társadalmat legjobban megóvni attól, hogy tudatos ítékezésén kifogjon a tudat alatti lelkisége.

Szabó tanulmánya tehát egyfelől azt mutatja, hogy *van hely* a jogszolgáltatásban a bíró és a tisztviselő szociális lelkiségének érvényesülésére. Aki mást állít és a paragrafus mögé búvik, az igen gyakran nem azért nem cselekszik szociálisan, mert nem tud, bár akarna. Hanem azért nem tud, mert nem akar. Másfelől azt is szépen bizonyítja Szabó, hogy a magyar jogászai felfogásnak mennyivel jobban megfelel a bírónak ez az emberi arcképe, mint az a másik, amely jogászai számológépnek rajzolja.

Ez után a két lélektani és általános szociológiai vonatkozású könyv után lássunk most két olyat, amely korunk nagy politikai eszméaramlataival foglalkozik. Ilyen Somogyi József tanulmánya a nemzeteszmről (*Somogyi József, A nemzeteszme*. Budapest. Szent István Társulat. 1941.3401.) és Kovrig Béla könyve a szovjetéletéről (*Kovrig Béla, Embersors a Szovjetéletben*. Budapest. Athenaeum. Évszám nélkül. 124 l.). Éles különbséget von a két könyv célkitűzése között, hogy míg Somogyi a nacionalizmus bölcselati megvilágítását nyújtja, addig Kovrig a bolsevizmus nagy társadalmi kísérletéről készít mérleget. Mégis mindketten korunk nagy politikai eszméaramlatait vizsgálják, csak hogy az egyik inkább elvont elvi síkon, a másik pedig inkább a gyakorlati eredmények mérlegén.

Somogyi József jónévű bölcselet, akit még Pauler Ákos képeztet magántanárként a pesti egyetemen, most pedig a szegedi Polgári Tanárképző Főiskola rendes tanára. Szociológiai felfogása a keresztény bölcsélet síkján mozog, ez adja meg a most megbeszélendő könyvének alapszínét is.

Először is néhány alapvető fogalmat világít meg, amilyen a közösség, a közjó és azok a közösségfajták, amelyek szerinte *nem* tekinthetők nemzetnek (vérközösség) fajtaközösség, nyelvközösség, népközösség, állam). Azután megmondja, hogy *mi* a nemzet, hogyan fejlődött, milyen változatai vannak a nemzetfogalomnak és hogyan bontakozik ki a nemzetiségi kérdés. Itt szól a nacionalizmus válságáról és a nemzetek harmonikus közösségének kérdéséről is. Végül a magyar népiség, a magyar nemzetfogalom és a nemzeti nyelv kialakulását, valamint a magyar nemzetiségi politikát tárgyalja és a korszerű magyar nacionalizmus vázlatával *fejezi* be művét.

Somogyi felfogását keresztény nacionalizmusnak nevezném. A hazaszeretetet a felebaráti szeretet egy nemének vallja, amely nem jelent gyűlöletet, ellenséges érzést más nemzettel szemben. Igaz mély nacionalizmus ez, csak hogy a kereszténység által mérsékelt nacionalizmus. Mert a nacionalizmus túlzásait, a túlzó hipernacionalizmust Somogyi már nem teszi magáévá, sőt korunk legveszedelmesebb eretnokségének tartja. Kissé talán túlozza is a nacionalizmus jelentőségét, amidőn úgy véli, hogy a világ a nacionalizmus megoldatlan kérdéseinek a betege. Holott nyilvánvaló, hogy a világ még sokkal inkább betege a szociális kérdések megoldatlanságának. Somogyi könyvéből az a benyomásunk támadhat, mintha csupán nemzetek állanának egymással szemben. Kevésbé látjuk belőle, mily szoros a kapcsolat a nemzeti és a társadalmi kérdés között, hogy a mai nacionalizmusban mennyi a szocializmus. Elhanyagolhatatlan szempont az is, hogy a mai nacionalizmus a nemzetközi szocializmus, elsősorban a bolsevizmus reakciója, visszahatása.

Miben áll az a keresztény társadalomszemlélet, amely Somogyi felfogásának alapszínét adja és amelyet a pápai körlevelekből is ismerünk? Keresztény felfogás szerint a közösségek a közjó megvalósításának eszközei. A közjó pedig azokból a javakból áll, amelyek a közösség minden tagját segítik egyéni céljainak elérésében. Ebből következik, hogy a közösség feladata csak a támogatás abban, amire az egyén (vagy a szűkebb közösség) egymaga képtelen. Nem feladata ellenben a közösségnek minden tevékenység kisajátítása. Áll ez magára az államra is, holott ez tökéletes és független közösség, mert nem szorul másra, hanem önmagában is rendelkezik a közjó biztosításának minden eszközével. Megjegyzendő, hogy Somogyi szerint a mai államok már mind kevésbé tudják biztosítani a mai kultúrát összes feltételeit, tehát mind kevésbé tökéletesek és szuverének. De még az állam feladata is csak az, hogy támogasson mindenkit, amde csak oly mértékben, amennyire rászorulnak. Keresztényi bátorsággal vallja Somogyi, hogy megszűnik az állam joga ott, ahol a közjóval ellentétbe jut.

Talán lesznek, akik ezt a felfogást korszerűtlennek tartják. Somogyi egy korszerűsége felül álló hivatalos keresztény társadalomfelfogást értelmez, amely a kereszténység lényegétől bizonyára elválaszthatatlan. Figyeljük meg, hogy ami ezen túlmege a nacionalizmusban, a közösség feltétlen elsőbbsége az egyénnel szemben, tulajdonképpen a kollektívizmus öröksége. Tulajdonképpen tehát a túlzó szocializmus áruoló nyoma a túlzó nacionalizmusban.

Micsoda már most a nemzet? Somogyi szerint nem a vér, nem a faj, nem is a nyelv, még a nép sem teszi a nemzetet. Ezek inkább csak *jelképes* kifejezései a szoros nemzeti egységnek. A nemzet Somogyi szerint a közös államban élni akaró alapuló közösség. A népcsoportot is az különbözteti meg a nemzetiségtől, hogy az előbbi a saját államában él, az utóbbi ellenben idegen államban él, hogy nekünk magyaroknak a népi és faji elv ellen tiltakoznunk kell, mert ezek, azon felül, hogy tévesek, ránk nézve halálos mérget tartalmaznak.

Amikor Somogyi a túlzó hipernacionalizmusról ír, amely vallást, Istent csinál a nemzetből, bálványozza azt és szolgálatában nem ismer erkölcsi gátlásokat, akkor közel jár annak felismeréséhez, hogy ez a *túlzó* nacionalizmus a nemzeteszmét *politikai mítoszként* alkalmazza. Politikai mítosznak nevezzük Sorel óta az olyan eszméket, amelyek jelentősége cselekvésre indító, magávalragadó erejükben van és igaz voltuktól független. Ilyen Sorel szerint például az osztráryarc mítosza. Ezzel szemben Somogyi a korszerű magyar nacionalizmusnak azt az alapvetet ajánlja figyelmébe, hogy „az általános emberi értékek megbecsülése és az örök erkölcsi elvek elismerése nélkül minden nacionalizmus üres, ingatag”.

Azt hiszem, ebből világos, hogy itt nem lehet helye vitának. Végső világnézeti elvek különbségéről van szó a keresztény nacionalizmus és a korlátlan nacionalizmus ellentétében. A kereszténység szemében a nemzet nem lehet végső elv, a korlátlan nacionalizmus szemében pedig nem lehet a nemzetnél végsőbb elv.

A korlátlan nacionalista talán bizonyos derűlátást fog szemére vetni Somogyinak az észszerűség erejébe vetett hite miatt. Csakugyan úgy látja, hogy a legtöbb baj oka az, hogy az emberek a fogalmakat nem tisztázzák, mielőtt élnének velük. Vájjon megszűnnek a bajok, mihielyt a fogalmakkal tisztába jöttünk? A korlátlan nacionalista semmiképpen sem fogja a nacionalizmust mint vitatételt az okoskodó ész ítélőszéke elé bocsátani, ennek a döntésre való illetékességét elismerni. Előbb fogja hitelvnek vagy mítosznak elfogadni, sőt talán vak történeti erők birkózásából felmerülő révületi képnek is. Neki a kép mögötti valóság, a realitás a fontos, nem az okoskodó észszerűség, amelyben annyiszor csalódott, amelyben mélyesen kételkedik. Persze az észszerűség hívei viszont nyugodt derűvel, felelhetik erre, hogy a végén mindig az ész szerűség diadalmaskodik. Hiába mondaná a korlátlan nacionalista azt is, hogy a kereszténység egymagában nem oldotta meg és nem is oldhatja meg azokat a feladatokat, azt a szociális megváltást, amelyért ő küzd, tehát ne oktassa őt. Mert erre meg a keresztény azt feleli, hogy nincs más megváltás, mint amit a kereszténység ígér, sem az égben, sem pedig a földön. Láthatjuk tehát, hogy végső világnézeti elvek különbsége választja el a kereszténységet és a korlátlan nacionalizmust az észszerűség értékelése tekintetében is.

Somogyi könyvének nagy érdeme áttetsző világossága és bátor őszintesége. Az ilyesmi mindig tisztít. Nem egymagára maradvá hanyódik és vívódik a probléma hullámhegyein és örvénylő mélységeiben, hanem egyetlen szilárd pontba, az Egyház kösziklájába kapaszkodik. Ezzel munkáját kétségkívül megkönnyítette és annak igényeit elhatárolta. Lényegesen hozzájárult a szembenálló álláspontok tisztázásához. Ritkán válik terjengőssé és becsületesen törekszik megérteni, ha egész mélységében és minden eszmei érezetében nem is méri fel, azt a korlátlan nacionalizmust, amelyet már nem tud követni.

Somogyi mégis igazi nacionalista és a korlátlan túlzó nacionalizmus felett gyakorolt bírálatából semmiképpen sem húzhatnak hasznot a nacionalizmus ellenfelei. Ezt igen érdekesen lehet bizonyítani. Somogyi ugyanis még a túlzó nacionalizmusban sem a nacionalizmust, hanem a kollektívizmust kifogásolja. A túlzó nacionalista tehát azért nem tehet neki szemrehányást, mert hiszen nem nacionalizmusával, hanem csak kollektívizmusával ellenkezik Somogyi álláspontja. A nacionalizmus ellenfele pedig azért nem húzhat hasznot Somogyi álláspontjából, mert hiszen saját maga éppen a kollektívizmus kérdésében rendszerint egy gyékényen áru a túlzó nacionalistával. Például a bolsevista és a túlzó nacionalista egyaránt túlzó kollektivisták és Somogyi éppen *ezt* kifogásolja. Az Egyháznak valóban teljességgel lehetetlen eltérnie attól, hogy az egyén önértékű, hogy végső világi célkitűzései vannak, hogy a világi hatalom nem állhat Isten és ember közé akadályul. Ezért mondják, hogy a kereszténység az egyéni szabadságnak örökéletű magvát hordozza magában.

A nacionalizmussal szembenálló és ma harcban álló másik nagy korszerű eszméáramlat, a bolsevizmus gyakorlati eredményeinek mérlegét találjuk Kovrig Béla könyvében. Azt hiszem, hogy keresztény világnézete összekapcsolja Somogyi felfogásával. Mélyen keresztény gondolatban csendül ki az egész könyv tanulsága: ember-telenül az embert nem lehet boldogítani! Kovrig Béla jelentős közszolgálati állásokban különösen a társadalombiztosítás és a közvéleményalakítás politikájával és szervezésével ismerkedhetett meg. Jelenleg a kolozsvári egyetem professzora. Valóban érdeklődésünkre tárthat számot, hogy ez a jönevű társadalompolitikusunk miként látja az embersorsot a Szovjetéletben.

A kérdés annyira égő és vitatott, hogy nehéz lenne megmondani, vajjon Kovrig könyve mennyiben kíván célszerűnek tartott köz vélemény tájékoztatás és mennyiben tiszta tudományos ténymegállapítás lenni. Az első szempontból könyve valóban alkalmas azok kiábrándítására, akik hajlamosak a Szovjetben Paradicsomot látni. Azzal, hogy feltárja az ellenfél gyenge pontját, arra is kiválóan alkalmas, hogy bizalmat öntsön azokba, akik a Szovjet ellen küzdenek.

Tiszta tudományos szempontból Kovrig könyvének az a jellegzetessége, hogy inkább a fogyasztó egyének és osztályok szemszögéből vizsgálja a Szovjetet, mintsem a termelési, művelődési, katonapolitikai Összeredmény, szóval a közösségi teljesítmény tekintetében. Ez a lehatároltság benne van már könyvének a címében is. Ez a cím is már csak azt ígéri, hogy a könyvből a szovjetéletbeli *embersorsról* nyerhetünk tájékoztatást, nem pedig egyébről.

Kovrig foglalkozik a parasztság, a munkásság és az értelmiség sorsával, az orosz nő kálváriájával, a Szovjet pénzügypolitikájával és a bolsevik hatalom szervezetével. Adatai valóban figyelemreméltóak. Eszerint a parasztság átlaga nem keresi meg azt a vásárló erőt, amelyre a cárizmus alatt szert tettek a mezőgazdasági napszámosok. Viszont a gabonatermés hektáronként a kolhozok átlagában még mindig kevesebb, mint az uradalmaké volt a század első évtizedében.

Az ipari munkásság sorsának változása abban áll, hogy „megszűnt proletárelétének bizonytalansága” (119)5 tehát „állandó munkaalkalmat, fejlettebb egészségügyi gondozást, olcsó tömegszórakozást, gyári klubokat és a nevében gyakorolt hatalom illúzióját” (119) nyerte. Elvesztette azonban a munkavállalás és a szervezkedés szabadságát, a munkahely szabad választását, a szabad költözökést és a család közös heti szabadnapját (120).

A legsötétebb színekkel ecseteli Kovrig az értelmiség sorsát, a nő és a gyermek sorsát, valamint a szovjetkultúrát. Meg kell jegyezni, hogy a szerző adatainak és ítéletének helyességét nem áll módomban ellenőrizni. Azt hiszem, hogy a Szovjetről jó könyvet írni két okból is igen nehéz dolog. Először is az elbírálás szempontjából döntő adatokat igen nehéz lehet megszerezni és kiválogatni. Másodszor szinte lehetetlen azt kívánni, hogy az író függetlenítse magát a tárgy iránti rokonszenvétől vagy ellenszenvétől. Ezért csaknem kivétel nélkül minden megfigyelő a Szovjetet vagy eszményíti vagy pedig alábecsüli. A propaganda és az ellenpropaganda gőzeiből a tárgyilagosságnak nem tud kibontakozni.

Kovrig is bizonyára küzdött ezekkel a nehézségekkel. Bizonyára őt is érdekli az a kérdés, hogy a borzalmak és szörnyűségek Oroszországa, a kudarcok és sikertelenségek Szovjetje, az embersorsok temetője és a gazdasági elgondolások csódtömege mögött, amelyet könyvében olyan szívemarkolóan rajzol, vajjon van-e valami nyoma, vagy pedig ellenkezőleg híre-hamva sincs egy teljesítményeit fokozó, ellenfeleire vészes fenyegetést jelentő, felemelkedő Oroszországnak? Ezt a kérdést nem teljesen dönti el az, hogy milyen az embersors a Szovjetéletben. Viszont ennek a döntő kérdésnek a megválaszolására a szükséges megbízható adatokat megszerezni valószínűleg igen nehéz.

Az adatok fukarsága mellett is Kovrig mindenesetre szívemarkoló képet tud adni a szovjetéletéről. Azt hiszem, hogy emögött a szörnyű kép mögött, a korlátlan társadalmi kísérletezésnek, a társadalom élveboncolásának e véres látványa mögött is Kovrig a tulajdonképpeni, a rejtjelmes Oroszországot keresi, amelyről olyan titokzatos nyelven beszélnek neki Kiev harangjai. Mindenki, aki ma az orosz viszonyok iránt érdeklődik, tulajdonképpen az *igazi* Oroszországot keresi. Ez pedig ott izzik ma a történelem kohójában és ki tudná megmondani, milyen lesz a végleges képe? De azért sokan versengenek azért a nem csekély érdemért, hogy elsőnek ismerjék fel kész arcvonásait.

Röviden bemutattam, hogyan ír két hasonló világnézeti magyar kutató korunk két hatalmas politikai eszméáramlatáról. Azt hiszem, hogy ezekkel az eszméáramlatokkal szemben nem lehetünk érdektelenek, nem lehet, hogy ne érdekeljenek. Hiszen mindenkit, elsősorban persze megint csak a dolgozókat, magukkal sodornak ezek, mint a tengeráramlatok. A Golf-áramlat közepén nem mondhatom, hogy nem érdekel, hogy nem hat rám. Ha azonban jól ismerem, akkor dolgozhatom azon, hogy magamválasztotta irányban haladjak át rajta. Így érték azt, hogy a belátással alkalmazkodót *vezetik* a csökönnyöst ellenben *tolják* az ilyen történelmi áramlatok.

A szociológiai irodalom felőli tájékoztatásnak is az a célja, hogy *tudatosítsuk* minél szélesebb körben a kutatás problémáit és eredményeit. Ne tájékoztatlanul sodortassunk a szociális kérdések óceánján, hanem szerezzünk meg minden elérhető hasznos tájékoztatást avégből, hogy a társadalmi élet legkülönbözőbb áramlatain keresztül is lehetőleg a magunk célja felé haladjunk. Ez a gondolat vezet, amikor szeretnék még gyakran elbeszélgetni a szociológiai irodalomról magyar munkásokkal, dolgozó emberekkel.

Rézler Gyula: A magyar társadalomleírás kialakulása az elmúlt évtizedben. Budapest, 1941. 38 l.

A falukutató irodalom a nagy kezdeti fellendülés után nyugópontra jutott. Az első munkák inkább irodalmi mint tudományos sikerei elérték a szándékolt politikai hatást. A közvélemény felfigyelt a földkérdésre, a falukutatók által hirdetett megállapításokra. Azóta a társadalomleíró irodalom kevésbé hangos, de egyre komolyabb és mélyebb. A közelmúlt történetének egyik legnagyobb jelentőségű eseménye ez a fejlődési folyamat. Nagyon érdekes és jelentőségeltjes feladatra vállalkozott Rézler Gyula ennek a folyamatnak kritikai felépítésű feltárásában. Komoly tárgyilagossá bíráta felőleli az összes fontosabb társadalomleíró tanulmányokat. Figyelemreméltóak a társadalomleírás módszeréről és feladatairól tett megállapításai. Rézler munkája a politika levegőjétől erősen érintett falukutató munkák politikamentes bírálatának szép példája.

Szilvássy Sándor: A munkáskérdés alakulása az utolsó húsz esztendőben Magyarországon. Budapest, 1940. 51 l. A parasztság nagy problémáira a falukutatók hatásosan hívták fel a figyelmet. A munkássággal foglalkozó korszerű irodalmunk jóval szerényebb, halkabb. Pedig a munkásságnak is vannak égető, megoldatlan kérdései. És a munkáskérdés semmivel sem kevésbé nemzeti kérdés, mint a földkérdés. Főként ezeknek a megfontolásoknak alapján kell örömmel üdvözölnünk Szilvássy Sándor munkáját. Áttekintést ad az utolsó húsz évről, vázlatos képet a munkáskérdés helyzetének legújabb alakulásáról. De nem hiányoznak művéből a határozott állásfoglalások sem. A munkáskérdés megoldását legfőképpen a munkáskamarák kiépítésében, a családi munkabér bevezetésében és a házhöz és ház-helyhez juttatásban látja. Munkáját erős nemzeti szellem hatja át. Mindazok, akik a munkásság problémáit nemzeti alapon és nem osztályalapon akarják megoldani, használnak forgathatják.

V. A.

Szerkesztésért és kiadásért felelős: Erődi-Harrach Béla dr.

422894. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

E SZÁMBAN MEGJELENT CIKKEK SZERZŐI:

Prof. FÖLDES BÉLA dr., v. b. t. t., ny. m. kir. miniszter *
SZABÓ ZOLTÁN dr., egyetemi nyilv. r. tanár * TÓTH BÉLA, a
Nemzetközi Munkaügyi Hivatal előadója * BENE LAJOS dr.,
Budapest székesfővárosi statisztikai főjegyző * CSIZMADIA
ANDOR dr., városi tanácsnok, Kolozsvár * VIZY ANDRÁS dr., az
Országos Szociálpolitikai Intézet belső munkatársa * CAVALLIER
JÓZSEF dr., az Országos Szociálpolitikai Intézet főtitkára *
SZULY ELEMÉR, egyetemi gyakornok, Kolozsvár * SZÁRA J.
ISTVÁN, egyetemi gyakornok, oki. közgazda * SZENDE ZOLTÁN dr.,
oki. középiskolai és kereskedelmi iskolai tanár * KOCH ERNŐ,
oki. közgazda, az Országos Szociálpolitikai Intézet könyvtárosa *
ifj. ORBÁN ISTVÁN, egyetemi gyakornok, közgazda * CSÁK-
TORNyai FERENC, közgazda * KÖNIG ÁGNES, egyetemi
gyakornok, közgazda * SIMIC JÁNOS, Zágráb * NAGY GÉZA,
közgazda * KONDOROSI ÁDÁM, közgazda * VAVRIK FERENC,
közgazda * PATARICA ILONA, közgazda * GYULAI ELEMÉR dr.,
az Országos Szociálpolitikai Intézet osztályvezető munkatársa *
HORVÁTH BARNA dr., egyetemi nyilv. r. tanár, Kolozsvár * KÚTI
MIHÁLY, lakatos * ifj. BONNYAI GYULA, könyvkötősegéd * KAL-
MÁR GÉZA, cipészsegéd * ifj. BUBORI JÓZSEF, gyári munkás *
ifj. BARDÓCZ TAMÁS, műszerész * FARKAS JÁNOS, géplakatos

S Z O C I Á L I S S Z E M L E

AZ ORSZÁGOS SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET FOLYÓIRATA

SZERKESZTI:

ERŐDI-HARRACH BÉLA

*

KIADJA: AZ ORSZÁGOS SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET

MEGJELENIK ÉVENKINT TÍZSZER

*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-U. 7

Telefon: 339-753

Postatakarékpénztári csekk számla sz.: 23.932

*

*Az előfizetés díja egy évre 10- P. Jogi személyeknek, iskoláknak, könyvtáraknak, intézményeknek,
közhatóságnak 20- P. Munkásoknak 2.50 P. Egyes szám ára 1.50 P.*

*

Szerkesztőségi órák: hétfőn d. e. 10-12-ig.
Kéziratokat nem adunk vissza.

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI BIBLIOGRÁFIA

AZ 1940 ÉVBEN NÉMET, OLASZ, FRANCIA ÉS ANGOL NYELVEN KÜLFÖLDÖN KIADOTT
TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KÖNYVEK JEGYZÉKE

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:

AZ ORSZÁGOS SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET KÖNYVTÁRA

3 TÁRSADALOMTUDOMÁNY

(Külföldi bibliográfiánkban is a nemzetközileg elfogadott tizedes osztályozási rendszert vettük alapul. Az egyes osztály- és csoportcímek előtt lévő számok a tizedes osztályozási rendszer szákszámait jelzik. Az anyag nagyságára való tekintettel kizárólag a szociális vonatkozású műveket vettük fel. Ezért csak a »33 SZOCIÁLPOLITIKA« osztálycím alatti rész tekinthető teljesnek. A többi osztálycím alá oly műveket vettünk fel, amelyeket a szociálpolitika fogalmának legszélesebbkörű értelmezésével ennek kiegészítésére szükségesnek találtunk.)

30 SZOCIOLÓGIA

- Antoni*, Carlo. Dall'ò storicismo alla sociologia. Firenze: Sansoni 1940. 239 p.
- Bird*, Charles. Social psychology. London: Appleton-Century 1940. 577 p.
- Diehl*, Kari. Der Einzelne und die Gemeinschaft. Überblick über d. wichtigsten Gesellschaftssysteme vom Altertum bis zur Gegenwart. Jena: Fischer 1940. VIII, 346 P-
- Gehlen*, Arnold. Der Mensch, seine Natur und seine Stellung in der Welt. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. VI, 471 p.
- Gini*, Corrado. America: stirpe di lavoratori. Un profilo del Nord America. Conferenza. Roma 1940: Tip. della Camera dei fasci e delle corporazioni. 36 p. (Centro ital. di studi americani. Comitato statistico-economico. 13)
- Götkerb*, Macit. Die Wissenschaft von der Gesellschaft im System Hegels und Auguste Comtes. Berlin: Ebering 1940. 72 p. Diss.
- Gurvitch*, Georges. Eléments de sociologie juridique. Paris: Aubier 1940. (Coll. Histoire du travail et de la vie écon. 1.)
- Herskovits*, Melville Jean. The economic life of primitive peoples. New York: Knopf 1940. 532 p.
- Hopkins*, Pryn. The psychology of social movements; a psychoanalytic view of society. New York: Norton 1940. 284 p.
- MacDonald*, William Joseph. The social value of property according to St. Thomas Aquinas; a study in social philosophy. Washington Catholic Univ. of Amer. Pr. 1940. 208 p. (Philosoph. studies. 48)
- Mangano*, Vincenzo. L'opera scientifica di Giuseppe Tonilo. Una concezione cristiana della sociologia e della economia sociale. Pref. di Guido Anichini. Roma: Ed. Stúdiium 1940. 423 p.
- Mannheim*, Kari. Man and society. London: Paul 1940. 491 p.
- Queen*, Stuart Alfréd, and Jennette Rowe Gruener. Social pathology, obstacles to social participation. Rev. ed. New York: Crowell 1940. 672 p.
- Robinson*, Thomas H. [et al.] Men groups, and the community; a survey in the social sciences. New York: Harper 1940. 984 p.
- Ross*, Edward Alsworth. New-age sociology. New York: Appleton-Century 1940. 617 p.
- Schaub*, Edward Leroy. Progressism. An essay in social philosophy. New York: Longmans 1940. 306 p.

- Simkhovitch*, Mary Melinda Kingsbury. Group life. New York: Assoc. Pr. 1940. 99 p.
- Smith*, George W. Constructive human relationships. Allentown, Pa: Inst. of Human Relations 1940. 351 P-
- Willigan*, Walter L., and John Joseph O'Connor. Sociology. New York: Longmans 1940. 398 p.
- Thorndike*, Edward Lee. Human nature and the social order. New York: Macmillan 1940. 1039 p.

302.2 FALU, VÁROS

- Arbeiten* des 14. Internationalen Soziologen-Kongresses Bucureşti. Bd 1. Bucuresti: Int. Soziol. Inst.; Rumän. Inst. f. Sozialwiss. 1940. (Schr. 2. Soziologie, Ethik u. Politik. Studien u. Forschg. 5.) – r. Abt. B: Das Dorf XII, 157 p. Abt. C: die Stadt. XII, 149 p. Abt. D: Stadt u. Land. XII, 166 p.
- Sims*, Neveli Le Roy. Eléments of rural sociology. 3. ed. New York: Crowell 1940. 703 p.
- Smith*, T. Lynn. The sociology of rural life. New York: Harper 1940. 615 p.

302.5 CSALÁD

- Arensberg*, Conrad Maynadier, and Solon Toothaker *Kimball*. Family and community in Ireland [Sociology]. Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Pr. 1940 343 p.
- Hammer*, Dorothea. Wilhelm Heinrich Riehl und seine Betrachtungen über die deutsche Familie als Ausgang zu einer Neugestaltung des deutschen Familienlebens. Halle: Niemeyer 1940. 92 p. (Volk in d. Geschichte 4)
- Houdlette*, Harriet A. The American family in a changing society, a guide to study and research. Washington: Amer. Assoc. of Univ. Women 1940. 84 p.
- Reimer*, Lydia. Die Familie im neuen Deutschland. Berlin: Dt. Verl. [Zu beziehen: Berlin: Dt. Informationsstelle] 1940. 68 p. (Das Deutschland d. Gegenwart. 9)
- Seifert*, Tamara. Das sowjetrussische Eherecht. Berlin: Gärtner 1940. 87 p. Diss.

303.31 ZSIDÓKÉRDÉS

- Krüger*, Alf. die Lösung der Judenfrage in der deutschen Wirtschaft. Kommentar zur Judengesetzgebung. Berlin: Limpert 1940. 440 p.

312 NÉPESEDÉS

- Burgdörfer*, Friedrich. Kinder des Vertrauens. Bevölkerungspolitische Erfolge und Aufgaben in Grossdeutschem Reich. Berlin: Eher 1940. 80 p. (Schriftenr. der NSDAP. 3, 6)
- Burgdörfer*, Friedrich. Krieg und Bevölkerungsentwicklung. München: J. F. Lehmann 1940. 68 p. (Polit. Biologie. 12)
- Burgdörfer*, Friedrich. Land ohne Bauern, Volk ohne Jugend. Leipzig: Eichblatt 1940. 25 p. (Bildung und Nation 78/79)
- Fua*, Giorgio. La conception économique de l'optimum du peuplement. Population et bien-être. Lausanne: Impr. La Concorde 1940. 153 p.
- Glass*, D. V. Population Policies and Movements in Europe. London: Oxford Univ. Pr. 1940 498 p. Sorraeszi az európai országok népesedési politikáját és annak gazdasági, valamint szociális következményeit vizsgálja.
- Haupt*, Herbert. Zusammenhang zwischen Geburtenbewegung und Wohnungspolitik. Berlin: F. A. Günther 1940. 103 p. Diss.
- Legasse*. L'avenir démographique de la France. Paris: Domat-Montchrestien 1940.
- Luzzatto-Fegiz*, Pierpaolo. Statistica demografica ed oeconomica. Torino: Utet 1940. XIX, 518 p.
- Nutt*, Elisabeth. Die bevölkerungspolitischen Auswirkungen des Ehestandsdarlehens. Berlin: Pfauf 1940. 66 p. Diss.
- Report of the Royal Commission on the distribution of the industrial population.* London: Stat. Off. X, 320 p.
- Rutke*, Falk. Geld ersetzt nicht Blut. Britische Bevölkerungssorgen. Berlin: Eher 1940. 84 p. (Schriftenr. d. NSDAP. 5, 11)
- Studi di demografia e di statistica sociale.* Demografia. Franco Savorgnan [etc] Roma 1940. 554 p.
- Ungern-Sternberg*, Roderich v.: Bevölkerungverhältnisse in Italien. Eine statistisch-demogr. Studie. Berlin: Schoetz 1940. 105 p. (Veröff. aus d. Gebiete d. Volksgesundheitsdienstes. 54, 5)
- Wendt*, Georg v., u. Wilhelm Müller-Lenhartz. Warum Geburtenrückgang im Abendland? Feststellungen u. Erwägungen. Leipzig: Arnd 1940. 51 p.
- Preis Ausschreiben d. Dt. Ges. f. Hygiene. *Welche Wechselbeziehungen bestehen zwischen dem ärztlich-biologischen sowie kulturellen Wert der Menschen und der materiellen Wirtschaft eines Volkes?* Bearbeitung d. Preisaufg. durch Kürt Holm, Hamburg [u. a.] Leipzig: Barth 1940. VI, 118 p. (Schriftenr. d. Reichsgesundheitsamtes. 8)
- Wolter*, Helmut. Volk im Aufstieg. Neue Ergebnisse der Volksbiologie Grossdeutschlands. Bevölkerungspolitik im Dritten Reich. Leipzig: Eichblatt 1940. 246 p. (Bildung und Nation 88/103)

Megjegyzés. Házassági kölcsönt lásd 362.55 alatt.

321 ÁLLAMTAN

- Curcio*, Carlo. Miti della politica. Tre saggi sulla democrazia, sul socialismo e sul liberalismo con una introduzione interno ai miti moderni ed una conclusione sull'utopia. Roma: Ed. Cremonese 1940. 322 p.
- Lescuré*, Jean. Etude social comparée des régimes de liberté et des régimes autoritaires. Paris: Domat-Montchrestien 1940. 479 p.
- Ritter*, Gerhard. Machtstaat und Utopie. Vom Streit um die Dämonie der Macht seit Maechiavelli und Morus. München: R. Oldenburg 1940. 171 p.
- A „kontinentális” és „insuláris” állam- és jogfelfogás szembeállítása Maechiavelli és Morus Tamás alapján.

Savi, E. W. Money and power. London: Hurst & B. 1940. 286 p.

Stroisch, Franz. Über die weltanschaulichen Grundlagen der Gerechtigkeits-Idee bei Platon. Eine rechts- und staatsphilosophische Untersuchung. Leipzig: Meiner 1940. VI, 62 p.

Warren, Róbert [etc] The state in society. New York: Oxford Univ. Pr. 1940. 124 p.

321.64 FASIZMUS

- Begnac*, Ivan. Vita di Benito Mussolini. Vol. 3: Tempó di attesa. Milano: Mondadori 1940. XIX, 626 p.
- Beltramelli*, Antonio. L'uomo nuovo: Benito Mussolini. 5. ed. Milano: Mondadori 1940. 570 p. (I libri per tutti. 1)
- Blahut*, Theodor. Staat und Führung im Faschismus. Ein Beitr. zur Geistesgeschichte unserer Zeit. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. 120 p. (Neue dt. Forsch. Abt. Volkslehre u. Gesellschaftskunde. 13)
- Bruni*, G. V. Introduzione alla dottrina sociale del Fascismo. Roma: Cremonese 1940. 159 p.
- Buchheit*, Gert. Mussolini und das neue Italien. Berlin: Büchergilde Gutenberg 1940. 319 p.
- Chiariotti*, Pietro. Dalia genesis alla universalità del fascismo. Torino: Set 1940. 89 p.
- Costamagna*, Carlo. Dottrina del fascismo. 2. ed. riveduta e ampliata. Torino: Utet 1940. XI, 476 p.
- Dressler*, Adolf. Benito Mussolini. Leipzig: Reclam 1940. 72 p. (Reclams Universal-Bibl. 7478)
- Fanfani*, Amintore. Il significato del corporativismo. 2. vol. Camo: Cavalleri. VIII, 240 p.
- Farinacci*, Roberto. Die faschistische Revolution. (Storia della rivoluzione fascista [dt.].) Bd 2. München: Beck 1940. – 2. Aufstand d. Róten u. Sieg d. Fasci. 298 p.
- Farinacci*, Roberto. Storia del fascismo. Cremona: Ed. Cremona nuova 1940. 419 p.
- Feroci*, Virgilio. Istituzioni di diritto sindacale e corporativo. Padova: Cedam 1940. 363 p.
- Giamberardino*, Oscar. L'individuo nell'etica fascista. Firenze: Vallecchi 1940. 309 p.
- Giovannetti*, Alfredo. Commento alla „Dottrina del Fascismo” di Benito Mussolini. Torino: Paravia 1940. VI, 62 p.
- Mussolini*, Benito. Der Geist des Faschismus. Ein Quellenwerk. Hrsg. u. erl. von Horst *Wagenführ*. München: Beck 1940.
- Mussolini*, Benito. La dottrina del Fascismo. Commento filosofico di Pietro Eusebiotti. 2. ed. con l'aggiunta del commento pedagogico: Scuola imperiale fascista. Torino: Soc. éd. int. 1940. X, 113 p.
- Mussolini*, Benito. Reden und Schriften. Einzig autor.-dt. Gesamtausgab. Hrsg. von Ernst Ed. Berger. Bd 1: Vom Eintritt in den Weltkrieg bis zum Marsch auf Rom. Essen: Essener Verl.-Anst. 1940
- Mussolini*, Benito. Spirito della rivoluzione fascista. Antología degli „Scritti e discorsi” ed. E. Spinetti. 4. ed. Milano: Hoepli 1940. 456 p.
- Parenti*, Marino. Bibliografía Mussoliniana. Vol. 1. Ser. cronologica delle ed. a stampa degli scritti e dei discorsi di Benito Mussolini. Firenze: Sansoni 1940. 285 p. (Guide bibliogr. dell'Ist. Naz. di Cultura Fascista. 6)
- Solmi*, Arrigo. L'idea fascista del nuovo Codice civile. Roma: Foro ital. 1940. 190 p.
- Spinetti*, Silvano G. Fascismo e libertà. Verso una nuova sintesi. Padova: Cedam 1940. XI, 123 p.
- Volpe*, Gioacchino. Geschichte der faschistischen Bewegung. Roma: Novissima 1940. 304 p.
- Volpe*, Gioacchino. Histoire du mouvement fasciste. Trad. de l'italien. Roma: Novissima 1940. 288 p.

Megjegyzés. Fasiszta gazdaságpolitikát és munkásszer-vezeteket lásd 381 „Gazdaságpolitika” alatt.

321.65 NEMZETI SZOCIALIZMUS

Brasse, Hans Bernhard. Die Führungsordnung des deutschen Volkes. Grundlegung e. Führungslehre. Hamburg: Hanseat. Verl. Anst. 1940. X, 199 p. [Mit ausf. Literaturverz.]

Bechert, Rudolf. Grundzüge der nationalsozialistischen Rechtslehre. 2. verm. Aufl. Leipzig: Kohlhammer, Abt. Schaeffer 1940. 59 p. (Neugestaltung v. Recht u. Wirtschaft. 4, 1.)

Friedrichs, Heinz. Marxismus und Nationalsozialismus in ihrer Bewertung der Arbeit. Würzburg: Tritsch 1940. 66 p. (Beitr. zum dt. Arbeits- und Sozialversicherungsrecht. n)

Griese, Friedrich. Unsere Arbeit ist Glaube. Berlin: Eher 1940. 70 p. (Schriftenreihe d. NSDAP. 3, 2)

Hitler, Adolf. Mein Kampf. New. illust. ed. London: Hutchinson 1940. 584 p.

Messerschmidt, Hermann. Das Reich im nationalsozialistischem Weltbild. 5. vollkommen neu bearb. Aufl. Leipzig: Kohlhammer 1940. 107 p. (Neugestaltung v. Recht u. Wirtschaft. 1)

Thier, Erich. Wegbereiter des deutschen Sozialismus. Eine Auswahl aus ihren Schriften, hrsg. u. eingel. Stuttgart: Kröner 1940. XXXV, 301 p. (Kröners Taschenausg. 166)

*

Megjegyzés. A német munkafront (DAF)-ra vonatkozó irodalom 331.88 „Munkásszervezetek” cím alatt van.

321.66 TESTÜLETI ÁLLAM

Incisa, Luigi. Spagna nazionalindacalista. Bologna: Cappelli 1940. 249 p.

Salazar, Oliveira. Le Portugal et la crise européenne. Trad. Paris: Flammarion 1940. 247 p.

Solmi, Arrigo. Lo stato nuovo nella Spagna di Franco. Con un'appendice di documenti. Milano: Ispi 1940. IX, 263 p.

Stoye, Johannes. Spanien im Umbruch. Leistungen und Ziele der Franco-Regierung. Umgearb. u. verm. Aufl. Leipzig: Brandstetter 1940. 104 p.

321.83 SZOVJETKORMÁNYZAT

Ambrosini, Gaspare. La nuova costituzione sovietica. Col testo della costituzione tradotto dal russo. Palermo: Trimarchi 1940. 79 p.

Basily, Nicolas de. Russia under Soviet rule; 20 years of Bolshevism experiment. New York: Norton 1940. 508 p.

Eastman, Max. Stalin's Russia and the crisis in socialism. New York: Norton 1940. 284 p.

Gorain, A. Communism unmasked. New York: Hord 1940. 311 p.

Lyons, Eugene. Stalin, Czar of all the Russians. London: Harrap 1940. 255 p.

Moeller, Richard. Russland. Wesen und Werden. Neue veränd. Aufl. des Werkes. „Von Rurik bis Stalin”. Leipzig: Goldmann 1940. 334 p.

Napolitano, Tommaso. Le metamorfosi del bolscevismo. Polemiche sull'URSS. Milano: Bocca 1940. XXIII, 312 p. (Coll. Russia contemp. 9.)

Petersen, Arnold. Stalinist corruption of Marxism. A study in Machiavellian duplicity. New York: Labor News Co. 1940. 124 p.

Stalin, Joseph. Foundations of Leninism. London: Lawrence & W. 1940. 112 p.

Wolfe, Henry Cutler. The imperial Soviets. New York: Doubleday 1940. 307 p.

Yaroslavsky, E. History of anarchism in Russia. London: Lawrence & W. 1940. 125 p.

*

Megjegyzés. Kommunizmust, bolszevizmust lásd 335.86 alatt!

33 SZOCIÁLPOLITIKA,
TÁRSADALMI KÉRDÉSEK

Aall, Herman Harris, u. Thorolf *Winter-Hjelm*. Sozialindividualismus. Eine Weltbewegung zur prakt. Lösung soz. u. internat. Probleme. T. 1. Malmö 1940: Stenström & Bartelson [Auslfg: Buchhandlg Cammermeyer, Oslo]. (Sozialindividualist. Schriften) – 1. Ideologische Orientierung. 135 p.

L'année sociale 1939-40. Année 10. Publ. par le Bureau int. du travail. Génève 1940. IV, VIII, 392 p.

Apel, Kari. Die soziale Frage im Lichte der Verhandlungen des Evangelisch-sozialen Kongresses. Kirchhain, Bez. Kassel: Schröder 1940. 123 p. Diss.

Die Deutsche *Arbeitsfront* im Kriege. Bearb. im Arbeitswiss. Inst. d. DAF. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. 32 p. (Schr. f. Politik u. Auslandskunde. 66) Ismerteti a szociálpolitika területén az első világháború előtt és alatt mutatkozó hiányokat és szembeállítja ezzei a Deutsche Arbeitsfrontnak általában, valamint a mostam világháborúban kifejtett szociálpolitikai tevékenységét.

Beiträge zur niederländischen Sozialpolitik. Berlin: DAF. Arbeitswiss. Inst. 1940. 116 p. [Maschinenschr.]

Bogardus, Emory Stephen. The development of social thought. New York: Lougmans 1940. 572 p.

Bühler, Dr. Theodor. Deutsche Sozialwirtschaft. Ein Überblick über die sozialen Aufgaben der Volkswirtschaft. Stuttgart: Kohlhammer 1940. VIII, 406 p. A szociális gazdálkodásnak azokat az alapvető problémáit taglalja, melyeket Németország a jövőben teljesen meg akar oldani. Kutatja a lakáskérdés megoldásának, az élelmiszerekkel és egyéb fogyasztási cikkekkel való ellátásnak, az aggod gondozásának, a kultúr színvonal emelésének materiális feltételeit. Kutatja, hogyan függenek össze ezek az alapvető kérdések egymással és a közösség gazdálkodásával.

Clar, Franz. Der ständische Universalismus und die „soziale Frage”. Eine Kritik d. Werkes: Walter Heinrich, Die soziale Frage. Jena 1934. Würzburg: Tritsch 1940. 64 p. (Schr. zum dt. Sozialismus. 6)

Dennler. Sozialpolitik im Protektorat Böhmen und Mähren. Berlin: Stollberg 1940. 19 p.

Dodd, Stuart Carter. Social relations in the Near East. London: Oxford Univ. Pr. 1940. 790 p.

Employment, wages and international trade. Washington: Int. Labor Off. 1940. 107 p. (Studies and reports, Ser. B [econ. conditions] 32)

Die arbeits- und sozialrechtliche *Gestaltung* der Lohnarbeit in Afrika. Hrsg: Arbeitswiss. Inst. d. Dt. Arbeitsfront. Berlin: DAF 1940. 32 p. 4°

Goslin, Ryllis Clair Alexander. Changing governments amid new social problems. A survey of the governments of France, Germany, Italy, Russia and Denmark. 2. ed. rev. by Elizabeth Ogg. New York: Foreign Policy Assoc. 1940. 64 p. (Headline books. 11)

Graves, Róbert, and Alán *Hodge*. The long week-end: a social history of Great Britain, 1918-1939. London: Faber & F. 1940. 472 p.

Heyde, Ludwig. Die Lage des deutschen Arbeiters. Hrsg. v. d. Dt. Informationsstelle. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. 56 p.

Hollmann, Werner. Krankheit, Lebenskrise und soziales Schicksal. 7 Vorlesgn. Leipzig: Thieme 1940. 192 p. (Schriftenr. z. Dt. med. Wschr. 4)

Jahrbuch 1939. Hrsg. vom Arbeitswiss. Institut d. Dt. Arbeitsfront, Berlin. Bd 1, 2. Berlin: DAF 1940. 491, 653 p. 4°

James, E. O. The social function of religion. London: Univ. Pr. 1940. 323 p.

Karstedt, Oskar [u. a.] So treibt das Reich Sozialpolitik. Berlin: Stollberg 1940. 154 p.

Klaehn, Karsten. Luthers sozialethische Haltung im Bauernkrieg. Rostock: Hinstorff 1940. 155 p. Diss.

- Klügel*, Dr. Maria. Wichern. (Ein Betrag zur Geschichte der Sozialpolitik.) Berlin: Verl. des Evangelischen Bundes 1940. 242 p.
- Wichernek a társadalomreformra vonatkozó terveit ismerteti, továbbá az ifjúság érdekében kifejtett mentőmunkásságát, szervezőtevékenységét és a múlt század 30-as, 40-es éveit szociális helyzetének bírálatát.
- Die *kolóniæ* Sozialpolitik Englands und Frankreichs* Hrsg. Arbeitswiss. Inst. d. Dt. Arbeitsfront. Berlin: DAF 1940. 199 p. 4°
- Laati*, Isakki. Soziale Gesetzgebung und Wirksamkeit in Finnland. Helsinki. Oy. Suomen Kirja 1940. 155 p.
- Mess*, Henry A. Social groups in modern England. London: Nelson 1940. 168 p.
- Myers*, Margaret G. Monetary proposals for social reform. London: Oxford Univ. Pr. 1940. 191 p.
- Rauecker*, Bruno. Die soziale Rückständigkeit Grossbritanniens. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. 62 p. (Das britische Reich in der Weltpolitik. 18. = Schr. d. Dt. Inst. f. aussenpolit. Forschg u. d. Hamburger Inst. f. auswärt. Politik. 33)
- Reiser*, Olivér Leslie. The promise of scientific humanism, toward an unification of scientific religious, social and economic thought. New York: Piest 1940. 382 p.
- Evangelisches *Ring* um soziale Gemeinschaft. Fünfzig Jahre Evangelisch-sozialer Kongress 1890-1940. Unter Mitarbeit von M. Rede, I. Vollter, W. Goetz, H. Schlemmer hrsg. von Johannes Herz. Leipzig: Hinrichs 1940. 151 p. [Mit bibliogr. Aufschluss und Register]
- Ryan*, Philip E. Migration and social welfare. New York: Russel Sage Foundation 1940. VI, 114 p.
- Shafer*, Carlisle, and Carol *Shafer*. Life, liberty, and the pursuit of bread. New York: Columbia Univ. Pr. 1940. 207 p.
- A szociálpolitika alapvető kérdései.
- Schlatter*, Richard B. The social ideas of religious leaders, 1660-1668. New York: Oxford 1940. 258 p.
- Sozialpolitik* zwischen zwei Kriegen in Deutschland, Frankreich und England. Hrsg: Arbeitswiss. Inst. d. Dt. Arbeitsfront. Berlin: DAF 1940. 167 p.
- Terán* Ascui, Cirv. Política Social en America Latina. Santiago de Chile. 1940. 119 p.
- A tanulmány feltárja Latin-Amerika szociális problémáit és ismerteti az eddigi szociális törvényeket.
- Ulenicnik*, Aleš. Die soziale Frage. [Aus dem Slovenischen übertr.] Winterthur: Verl. Anst. Konkordia 1940. 120 p.
- Wallis*, Wilson D. [etc] Our social world; an introduction to social life and social problems. Rev. ed. (1. ed. 1933) New York: Mac Graw Hill 1940. 415 p.
- Wirth*, L. Contemporary social problems. A tentative formulation for teachers of social studies. 2. ed. London: Cambr. Univ. Pr. 1940. 78 p.
- Italiens *Wirtschafts-* und *Sozialpolitik*. Hrsg. von Ist. naz. per le relazioni culturali coll'estero. Bearb. von Ödön Pór. Übers. [Ausg.] 1939/40. Berlin: Verl. f. Sozialpolitik, Wirtschaft u. Statistik 1940. 147 p.
- Zillessen*, Kürt. Der Einfluss christlicher Anschauungen auf die Sozialpolitik des Altreichskanzlers Bismarck. Unter bes. Berücks. d. Fernwirkungen genuinen Luthertums. Düsseldorf: Nolte 1940. 73 p. Diss.
- Birkenholz*, Carl. Die Betreuung der Bauarbeiter. Sozialpolit. Handb. f. d. Bauwirtschaft. Mit e. Geleitw. von Reichsmin. Todt. Berlin: Elsner Verlagsges. 1940. 300 p. Abb.
- Enquete* sur le régime du travail et les salaires payés en agriculture. Bruxelles 1940: Impr. Guyot. 117 p. 4° (Royaume de Belgique. Ministère de l'Intérieur. Office central de statistique. Recensement écon. et social au 27 février 1937.)
- Friedrichs*, Heinz. Marxismus und Nationalsozialismus in ihrer Bewertung der Arbeit. Würzburg: Tritsch 1940. 66 p. (Beitr. zum dt. Arbeits- und Sozialversicherungsrecht. 11)
- Langenbach*, Wilhelm. Die Frage der landsässigen Bergarbeiter unter bes. Berücks. der Verhältnisse der landsässigen Bergarbeiter im Saargebiet. Würzburg: Tritsch 1940. 79 p.
- Lahde*, Arvo. Metsä-ja Mittotyöläisten asunto-ja ravintoolista. (Über die Wohnungs- und Ernährungsverhältnisse der Wald- und Flossarbeiter. (Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon 1940. VI, 103 p. Finn nyelven német alcímmel és összefoglalással.)
- Lodolini*, Armando. La storia sociale del lavoro. Roma: Unione ed. 1940. 349 p.
- Melvin*, Bruce L. and Elna N. *Smith*. Youth in agricultural villages. Washington: Work Projects Admin., Division of Research 1940. XXI, 143 p. (Research Monograph. 21)
- Rice*, Margery Spring. Working-class wives; their health and conditions. New York: Penguin Books 1940. 214 p.
- Stein*, Emanuel, and Jerome Davis: Labor problems in America. New York: Farrar & Rinehart 1940. 925 p., Diagr.
- Vernon*, H. M. The health and efficiency of munition workers. London: Oxford Univ. Pr. 1940. 138 p.
- Zerbino*, Paolo. L'azione del Partito per il miglioramento del lavoro nella risaia. Faenza: Lega 1940. 114 p. (Il Partito Nazionale Fascista e le conquiste del lavoro.)

33-34 Munkajog.

- Bulla*. Die Arbeitsrechtliche Stellung des rückgeführten Gefolgschaftsmitgliedes. Berlin: Deutscher Rechtsverlag 1940. 124 p.
- A háborútól különösen veszélyeztetett vidékek lakóit a kevésbé veszélyeztetett vidékekre „vezették hátra”. E „hátravezetéssel” majd a veszély elmúltá után a visszatéréssel kapcsolatban jelentkező alkalmazotti munkajogi kérdéseket tárgyalja a könyv az 1940 évi augusztus i-i szabályozás után.
- La *Carta* del lavoro. Die Arbeitsordnung. Roma: Confederazione fascista dei lavoratori dell'industria 1940. 108 p.
- Gilg*, Annemarie. Das Lehrlingsrecht im schweizerischen öffentlichen Recht. Zürich: Buchdr. Frei, Hergen 1940. 151 p. Diss.
- Gliem*, Alfréd. Das Arbeitsverhältnis des Reichsbahnarbeiters. Seine geschichtl. Entwicklung u. gegenwärtige Gestalt. Nach d. Stande vom 1. Aug. 1939-o. O. 1940. XLI, 248 gez. Bl.; gez. Bl. 250-484. 4° [Maschinenschr.] Diss.
- Hoffmann*, Edgár. Das Jugendschutzgesetz von 1938 und seine Vorgeschichte. Eine rechtswissenschaftl. Darst. d. Jugendschutzgesetzgebung. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. 103 p. (Neue dt. Forschg. Abt. Arbeitsrecht. 1)
- Kempe*, Rudolf. Das deutsche Jugendrecht. Berlin: Dt. Verl. 1940. 26 p. (D. Deutschland d. Gegenwart. 1)
- La Loggia*, Giuseppe. Principi del diritto del lavoro. Milano 1940. 230 p.

331 MUNKÁSKÉRDÉS

- Alessio*, Luigi. Storia del lavoro. Milano: Ed. Corbaccio 194?. 715 P-
- Annuaire* des statistiques du travail. Year-Book of labour-statistics. 5. année. 1940. Genève 1940. VIII, 175 p.
- Die deutsche *Arbeitskunde*. Hrsg. von: Kari *Peppler* unter Mitarbeit von ... Leipzig: Bibliogr. Inst. 1940. V, 491 P-

- Milani*, Francesco. Il diritto sindacale nel sistema del diritto. Milano 1940. VII, 215 p.
- Nikisek*, Arthur. Kriegerarbeitsrecht. Verordnungen u. Erlasse d. Vorsitzenden d. Ministerrats f. d. Reichsverteidigung u. d. Reichsarbeitsministers; erl. Berlin: v. Decker 1940. 72 p.
- Pichl*, Josef. Arbeitsvertrag und Beschäftigungsverhältnis. Emsdetten: Lechte (Westf.) 1940. 58 p. Diss.
- Prescker*, Walter. Das Recht im Betrieb. Das Arbeitsordnungs-Gesetz. Dresden: Ehlermann 1940. 48 p.
- Reichel*, Hans. Die Kriegsbestimmungen des Arbeitsrechts. Berlin: Elsner Verlagsges. 1940. 39 p. (Kriegsvorschriften. 3)
- Rohmer*, Gustav. Arbeitszeitordnung und Jugendschutzgesetz. Berlin: C. H. Becksche 1939 [Mit einem Nachtrag März 1940] 418 [+30] p. A két 1938. évi április 30-i törvény részletes magyarázata.
- Schelp*, Günther. Rückkehr von entlassenen Soldaten in den alten Betrieb. Berufsfürsorge für entlassene Soldaten. Berlin: Elsner Verlagsges. 1940. 64 p. (Schriftenr. „Arbeitsersatz, Arbeitsrecht“ 1)
- Schimke* Dr. P. Die Bindung der Arbeiter an die Betriebsgemeinschaft und ihre Grenzen, erläutert an einigen Beispielen. Würzburg: Verl. K. Tritsch 1940. 81 p.
A szerző azt bizonyítja, hogy a joggyakorlat még mennyire eltér az AOG-nek az üzemi munkaközösségről vallott felfogásáról.
- Schulte Strathaus*, August. Die neueren Auffassungen über die Rechtsnatur des Arbeitsverhältnisses. Castrop-Rauxel: Schmitz 1940. XIII, 78 p.
- Siebert*, Wolfgang. Arbeitsverhältnis und Kriegsdienst. Wehrdienst, Arbeitsdienst, Notdienst, Dienstverpflichtung u. Luftschutzdienst in ihren Auswirkungen auf d. Arbeitsverhältnis einschl. d. Sozialversicherung. (Nach d. Stande vom. 1. 6. 1940) Berlin: Elsner 1940. 168 p.
- Spoehr*, Werner. Arbeitsrecht im Kriege. Stuttgart: Fachverl. f. Wirtschafts- u. Steuerrecht 1940. 72 p.
- Werner*, Wolf. Die befristete ausserordentliche Kündigung im Arbeitsrecht. Ein Beitr. zum. alg. Kündigungsrecht. Halle (Saale): Klinz 1940. 33 p. Diss.
- Zellmer*, Emil. Das Arbeitsrecht der Kriegswirtschaft. T. 2. Berlin: Elsner Verlagsges. 1940. 71 p. (Kriegsvorschr. 4)

*

Megjegyzés. Jogvédő irodák 331.95 alatt.

331.115 Kollektiv szerződések

- Bow*, Frank T. Independent Labor Organizations and the National Labor Relations Act. New York: Prentice-Hall 1940. 120 p.
A kollektív megállapodások és az önálló független munkásszervezetek problémájával foglalkozik.
- Colitto*, Francesco. L'accordo collettivo economico. Milano: Giuffrè 1940. XI, 222 p.
- Written *Trade agreements* in collective bargaining. Washington: Supt. Docs. 1940. XIV, 359 p. (Wat. Labor Rel. Board buli. 4)
- Több szakértő közreműködésével készült. Felöleli az amerikai kollektív megállapodások történetét és fejlődését.

331.17/18 ÜZEMI SZOCIÁLPOLITIKA

- Betriebe* betreuen Kinder. Hrsg. vom Amt Schönheit d. Arbeit. Berlin: DAF 1940. 46 p. (Bildh. d. Amtes Schönheit d. Arbeit)
- Die soziale *Betriebsarbeiterin*. Wien: NSDAP., Gauleitg. Niederdonau, Die Dt. Arbeitsfront, Abt. Frauen 1940. 14 p.
- Buhrow*, Walter. Handbuch zum Leistungskampf der deutschen Betriebe, Nahrung und Genuss. Hrsg.: Hans *Wolkersdorfer*. Berlin: DAF 1940. 220 p.

- Ende*, Eberhard. Die Alterssicherung der Gefolgschaft im Rahmen der Betriebsgemeinschaft. Leipzig: F. Bauer. 1940. 41 p.
Die Deutsche Arbeitsfront, Zentralbüro, Sozialarnt. *Gemeinschafts-Verpflegung* in Lager- und Werkküchen. Berlin: DAF 1940. 109 p.
- Kuchs*, Herbert. Die Entwicklung des Gedankens der Fürsorgepflicht. Ein Beitr. zur Erläuterung d. Rechtsnatur d. Arbeitsverhältnisses. Dresden: Ditter 1940. VII, 67 p.
- Lehmann*, Richárd. Entwicklung und Inhalt d. Fürsorgepflicht des Unternehmers. Berlin: Dt. Rechtsverl. 1940. 115 p. (Schr. z. Arbeitsrecht. Reihe A, 3.)
- Leistungskampf* der deutschen Betriebe im Kriege. Berlin: DAF. 1940. 32 p. (Die Dt. Arbeitsfront. Betriebsinformation. 1940, 10)
- Deutsche *Musterbetriebe*. Stuttgart: Dt. Verl. Anst. 1940. 31 p. (D. Wirtschaftskraft d. Reiches. 7)
- Pelzer*, Hans. Die freiwilligen Sozialleistungen der Gewerblichen Grossbetriebe für die Gefolgschaft. Halle: Akad. Verl. 1940. ii2p. (Volkswirtsch. Abh. 5)
- Schein*, Hans. Die Werkverpflegung des Arbeiters. Mit bes. Berücks. d. Werkdiatküche. Mit e. Geleitw. von M. *Bauer*. Leipzig: Barth 1940. 58 p. (Arbeitsmedizin 14)
- Scheunert*, Albert. Arbeitsschutz, insbes. Betriebsschutz und Arbeitsaufsicht. Dresden: Ditter 1940. VIII, 144 p.
- Schomerus*, Friedrich. Werden und Wesen der Carl Zeiss Stiftung. An d. Hand von Biefen u. Dok. aus d. Gründungszeit (1886-1896) dargest. Jena: Fischer 1940. XIV, 279 p. Taf. (Abbé, Ernst. Gesammelte Abh. 5)
- Sitzler*, Friedrich. Die betriebliche Altersversorgung. Eine Übers. über ihre verschiedenen Formen. Hrsg.: Arbeitswiss. Inst. d. Dt. Arbeitsfront. Berlin: DAF 1940. 24 p. 4⁰

*

Megjegyzés. Üzemi egészségügyet lásd 331.82 „Munkahely” alatt.

331.2 MUNKABÉR

- Die *Arbeitsbezwertung* als Teilproblem einer Lohnneugestaltung. Berlin: Arbeitswiss. Inst. d. DAF. 1940. 135 p-gez-Bl. 4⁰ [Maschinenschr.]
- Balderston*, C. C. Wage setting based on job analysis and evaluation. New York: Ind. Rel. Counselors 1940. 59 p. (Ind. rel. monogr. 4)
- Bell*, Spurgeon. Productivity, wages and national income. Washington: Brooking Inst. 1940. XII, 344 p.
- Egli*, Gustav. Der Kost- und Logiszwang in der Schweiz. St. Gallen: Komm. Fehr'sche Buchh. 1940. IV, 31 p. (Soziale Schriftenr. des Landesverbandes freier Schweizer Arbeiter. 5)
- Fluhr*, Gerhard R. Lohnzahlung bei Arbeitsversáumnis. Die gesetzl. u. tarifl. Regelung d. Lohnanspruchs d. Gefolgsmannes bei unverschuldeter Arbeitsverhinderung. Berlin: de Gruyter 1940. 100 p.
- Joa*, Willi. Lohn und Produktivität. Würzburg-Aumühle: Tritsch 1940. 71 p. Diss.
- Kuczynski*, Jürgen. New fashions in wage theory. London: Lawrence & W. 1940. 108 p.
- Le *Salair* minimum. Etude int. Géné ve: Bur. int. du Travail 1940. IV, VIII, 296 p. (Etudes et documents Sér. D. 22).
- Schumann*, Werner. Lohnhöhe und Leistungslohn. Dresden: Ditter 1940. VII, 162 p.
- Winter-Gunther*, Hans. Lohnpolitik in der Kriegswirtschaft. Jena: Neuenhahn 1940. 110 p. Diss.

331.3 GYERMEKMUNKA

- Hoffmann*, Edgár. Das Jugendschutzgesetz von 1938 und seine Vorgeschichte. Eine rechtswissenschaftl. Darst. d. Jugendschutzgesetzgebung. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. 103 p. (Neue dt. Forschg. Abt. Arbeitsrecht. 1).

- Kempe, Rudolf.* Das deutsche Jugendrecht, Berlin: Dt. Verl. 1940. 26 p. (D. Deutschland d. Gegenwart. 1).
- Rohmer, Gustav.* Arbeitszeitordnung und Jugendschutzgesetz. Berlin: C. H. Becksche 1939 [Mit einem Nachtrag März 1940] 418 [+ 30] p.
- Weyer, Albert.* Arbeitsversuche bei Jugendlichen. Giessen 1940: v. Münchow. 21 p.
- Zimand, Gertrude Folks.* Child Labor Facts. New York: National Child Labor Committee 1940. 38 p. Adatokat közöl azokról az üzemekről, ahol még gyermekmunkást alkalmaznak.

331.6 MUNKAELŐSZTÁS

- Brugger, Hans.* Massnahmen zur Milderung des Mangels an Arbeitskräften in der Landwirtschaft. Brugg: Schweizer. Bauernsekretariat 1940. 97 p. (Mitt. d. Schweizer. Bauernsekretariates, 126).
- Dennison, S. R.* the location of industry and the depressed areas. New York: Oxford Univ. Pr. 1940. 223 p.
- Forberger, Dr. R.*: Die öffentliche Arbeitsvermittlung in Dresden. Rückblick auf eine hundertjährige Entwicklung. Dresden: Verl. M. Dittert & Co. 146 p.
- Marsh, Leonard C.* Canadians in and out of work. New York: Oxford 1940. 523 p.
- Nolden, Josef.* Struktur, Arbeitsmarktpolitik und Arbeits-einsatz im Neusser Wirtschaftsgebiet. Würzburg-Aumühle: Tritsch 1940. 89 p. Diss.
- Stothfang, Walter.* Der Arbeitseinsatz im Kriege. Berlin: Junker u. Dünhaupt 1940. 32 p. (Schr. f. Politik u. Auslandskunde. 53).
- Timm, Herbert.* Das Grundproblem der modernen Vollbeschäftigung. Darmstadt. Buske Nachf. 1940. VII, 148 p. (Wirtschaftsdynamik. 1).

331.61 Munkanélküliség

- MacGregor, A. Grant.* Unemployment and the rationing complex. London: Pitman 1940. 32 p.
- Mülett, John D.*: The Unemployment Assistance Board. London: Allen & Unwin 1940. 300 p.
- Singer, H. W.* Unemployment and the unemployed. London: King 1940. 162 p.
- Webb, John N. and Joseph C. Bevis.* Facts about unemployment. Washington: Gov't Pr. Off., Sup't of Doc. 1940. 34 p.
- Woytinsky, W. S.* Additional workers and the volume of unemployment in the depression. Washington: Cttee on Social Security., Soc. Science Res. Council 1940. VII, 37 p. (Pamphlet Ser. 1).

351.69 Pályaválasztási tanácsadás. Utánpótlás

- Demmel, Franz Josef.* Möglichkeiten der Berufslenkung. Philippsburg a. Rh.: Kruse 1940. 87 p. Diss.
- Edwards, Reese.* Vocational and occupational guidance. London: Heffer 1940. 127 p.
- Krüger, Marianne.* Eine Untersuchung über die rechtlichen Grundlagen der Berufsnachwuchslenkung. Hamburg: Preilipper 1940. 79 p. Diss.
- Lappié, Ernst.* Die Arbeitskurve als Charakterologisches Prüfverfahren. Leipzig: Barth 1940. 63 p. Aus: Z. f. angew. „Psychologie u. Charakterkunde 60, 1 u. 2. Diss.
- Tönsmann, Hans.* Berufsnachwuchslenkung, dargestellt an den Verhältnissen im Arbeitsamtsbezirk Minden. Lippstadt: Kramm 1940. II, 97 p. Diss.
- Wechsler-Walter, Mutgard.* Berufsberatung und Stellenvermittlung als öffentliche Aufgabe. Weimar: Böhlau 1940. XVI, 119 p. (Schr. d. Inst. f. Arbeitsrecht an d. Univ. Leipzig. 43)

331.7 TANULT ÉS TANULATLAN MUNKA

- Glasser, Carrie.* Wage Differentials: The Case of the Unskilled. New York: Columbia University Press 1940. 169 p.
- Az amerikai üzemekben alkalmazott tanulatlan munkások bére közötti eltérések okait kutatja.
- Williams, Aubrey Willis.* Work, wages, and education. Cambridge, Mass.: Harvard 1940. 64 p.

*
Megjegyzés. Szakképzést lásd 37 „Közművelődés” alatt.

331.81 MUNKAIDŐ

- Berli, Max.* Der bezahlte Urlaub des Arbeitnehmers unter besonderer Berücksichtigung der Urlaubsverhältnisse in der Schweiz. Zürich: Orell Füssli 1940. 106 p. (Gesundheit und Wohlfahrt 1940) Diss.
- Capodistrias Joannis.* Die Zeitbestimmung beim Arbeitsverhältnis unter bes. Berücks. des Entwurfs der Akademie für Deutsches Recht. Berlin: de Gruyter 1940. 75 p. Diss.
- Kaesemann, Walter.* Das Recht der freiwilligen Urlaubsvertretung. Halberstadt 1940: Trommler-Verl. VII, 59 p. Diss.
- Kleffel, Andreas.* Urlaub im Searbeitsrecht. Hamburg: Preilipper 1940. 47 p. Diss.
- Rohmer, Gustav.* Arbeitszeitordnung und Jugendschutzgesetz. Berlin: C. H. Becksche 1939 [Mit einem Nachtrag März 1940] 418 [+30] p.

331.82 MUNKAHELY. ÜZEMI EGÉSZSÉGÜGY

- Die entschädigungspflichtigen *Bemfskrankheiten*. Hrsg. vom Reichsarbeitsministerium unter Mitarb. d. Staatl. Gewerbeärzte. Berlin: Reichsarbeitsministerium 1940. 63 p. (Sonderveröff. d. Reichsarbeitsbl.)
- Bühlhoff, Bernhard.* Beiträge zur Frage der Bedeutung der beruflichen Vorgeschichte für die Entstehung der Silikose. Werne a. d. Lippe: Grube 1940. 36 p. Diss.
- Cornelissen, Theodor.* Beiträge zur Frage der Bedeutung der beruflichen Vorgeschichte für die Entstehung der Silikose. Bochum-Langendreer: Pöppinghaus 1940. 27 p.
- Wege zur *Gesundheitsführung* in den Betrieben. (Amt „Gesundheit und Volksschutz” der DAF) Berlin: DAF 1940. 215 p.
- Részletesen tárgyalja az üzemi orvosok és az „Egészség és nép védelem” hivatal munkatársainak összes felmerülhető gyakorlati és tudományos feladatait.
- Lanza, A. I., and Jacob A. Goldberg.* Industrial hygiene. London: Oxford Univ. Pr. 1940. 759 p.
- Lause, K. Erich.* Bekämpfung der Bleikrankheit in einer Zink- und Bleihütte. Bielefeld: Beyer & Hausknecht. 27 p. Diss.
- Lotz, Wilhelm.* Schönheit der Arbeit in Deutschland. Berlin: Dt. Verl. [zu beziehen]: Berlin Dt. Informationstelle 1940. 62 p. (Das Deutschland d. Gegenwart. 6).
- Nesse, Carl-Heinz.* Kritische Auswertung der Krankheitsstatistik, der Todesursachen, der Invalidengutachten eines sudetendeutschen Spinnereibetriebes. Halle (Saale) 1940: Ostdt. Dr. u. Verl. Anst. 43 p. Diss.
- Quarelli, Gustavo e Giuseppe de Dominicis.* La silicosis. Torino: Soc. Reale mutua di assicurazioni 1940. VII, 333 p.
- Rodenacker, Georg.* Die chemischen Gewerbekrankheiten und ihre Behandlung. Leipzig: Barth 1940. 192 p. (Arbeitsmedizin. 12).
- Rahrkohl, Friedrich.* Aus der Dienststelle des staatl. Gewerbeärztes Münster. Beitrag zur Vorgeschichte der Steinstaub-Lungenerkrankung. Münster (Westf.): Hansa-Dr. 1940. 17 p.
- Wege zur *Gesundheitsführung* in den Betrieben. Berlin: DAF 1940. 215 p.

331.83/85 MUNKÁSPIHENŐ (SZABADIDŐ)

- Becquet*, Y. L'organisation des loisirs des travailleurs. Paris: Pedone 1940. 274 p.
- Buller*, George D. Introduction to community recreation, prepared for the Nat. Recreation Assoc. New York: Mac Grawhill 1940. 561 p.
- La *Cultura* del lavoratore. Pref. di Pietro *Capoferri*. Confederazione fascista dei lavoratori dell'industria. Firenze: Casa ed. poligr. univ. Cya 1940. XV, 326 p.
- Dulles*, Foster Rhea. America learns to play. A history of popular recreation, 1607-1940. New York: Appleton-Century 1940. 458 p.
- Kahl*, Werner. Der deutsche Arbeiter reist. Berlin: Dt. Verl. 1940. 63 p. (Das Deutschland d. Gegenwart. 4)
- Richard*, Riccardo. La figura giuridica deli' O. N. D. Pavia: Garzanti 1940. 291 p. (Collezione della facoltà di Scienze Politiche della R. Università di Pavia). összehasonlítást tesz a Dopolavoro, valamint a hasonló német intézmények között. A Dopolavoro a tömegben ki akarja nevelni az egyént, a németek a dolgozók közötti testvéri érzést és felelősséget fejlesztik ki a népközösséggel szemben. Az egyik nemzeti, a másik állami. Részletesen foglalkozik a Dopolavoro keletkezésével, szerkezetével, feladataival, céljával és működésével. ír az állam és a párt viszonyáról a Dopolavoróval kapcsolatban.

*
Megjegyzés. Szabadságot, stb. lásd 331.81 „Munkaidő” alatt.

331.832 MUNKÁSHÁZTARTÁS

- Beiträge zur Statistik der *Lebenshaltung* des deutschen Arbeiters. Vorläufige Teilergebnisse e. Erhebung von Wirtschaftsrechnungen in Arbeitshaushalten. Hrsg: Arbeitswiss. Inst. d. Dt. Arbeitsfront. Berlin: Verl. d. Dt. Arbeitsfront 1940. 243 p. 4⁰ [Nur f. d. Dienstgebrauch.]
- Tenti*, Bruno. Le spese familiari per alloggio, acqua, gas, ed energia elettrica in relazione al reddito. Centro di consulenza e studio per la statistica ariendale sotto il padronato deli' E. N. I. O. S. Firenze: Tip. Unione arti grafiche 1940. 70 p.

331.88 MUNKÁS-ÉS MUNKAADÓI SZERVEZETEK

- Aikin*, Charles. National labor relations: board cases. London: Chapman & Hall 1940. 120 p.
- Die Deutsche *Arbeitsfront* im Kriege. Bearb. im Arbeitswiss. Inst. d. DAF, Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. 32 p. (Schr. f. Politik u. Auslandskunde. 66)
- Bow*, Frank T. Independent labor organisations and the National Labor Relations Act. New York: Prentice Hall 1940. 133 p.
- Bartsch*, Heinrich. Arbeiter unterm Hakenkreuz. Grundsätze u. Leistungen d. dt. Arbeitspolitik. Hrsg. von Hans *Schwarz* van Berk u. Günter *Oeltze* v. Lobenthal. Berlin: Verl. f. Arbeitspolitik 1940. 103 p.
- Cooke*, Morris L. and Philip *Murray*. Organised labor and production; next steps in industrial democracy. New York: Harper 1940. 287 p.
- Duchemin*, René-P. L'organisation syndicale patronale en France. Préf. de C.-J. Gignoud. Paris: Plon 1940. IX, 330 p.
- Eatkins*, Gordon S., and Paul A. *Dodd*. Labor problems. 3. enl. ed. New York: Crowell 1940. 1141. p.
- Fundamente* des Sieges. Die Gesamtarbeit der DAF von 1933 bis 1940. Unter Mitw. d. Amtsleiter d. Zentralbüros d. DAF, hrsg. von Ottó Marrenbach. Berlin: DAF 1940. 418 p.
- Giacchero*, Giulio. Storia del movimento sindacale europeo. Firenze 1940. XI, 347 p.
- Grosse*, Franz. Klassenkampf in Frankreich. Das ungelöste franz. Sozialproblem. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. 60 p. (Frankreich gegen d. Zivilisation. 3 = Schr. d. Dt. Inst. f. aussenpolit. Forschg. u. d. Hamburger Inst. f. auswärt. Politik. 58)

- Harris*, Herbert. Labor's civil war. New York: Knopf 1940. [An analysis of the issues, the power politics, and the personal ambitions behind the fight between the AFL. and the CIO.]
- Hoffmann*, Heinrich. Dr. Róbert Ley und sein Weg mit dem deutschen Arbeiter zum Führer. Mit e. Vorw. von Walther Fünk u. e. einleitenden Betrachtung von Walter Kiehl. München: H. Hoffmann 1940. 96 p. 4⁰
- Jagusch*, Heinrich. Die Rechtsberatungsstellen der Deutschen Arbeitsfront. Berlin: Dt. Reichsverl. 1940. 151 p.
- Jahrbuch* 1939. Hrsg. von Arbeitswiss. Institut d. Dt. Arbeitsfront, Berlin. Bd. 1. 2, Berlin: DAF 1940. 491 653 p. 4⁰
- Johnsen*, Júlia E. Trade Unions and the Anti-Trust Laws. New York: Wilson Co. 1940. 308 p. A monopólium kérdése a munkás, a fogyasztók és a vállalkozó szempontjából.
- Kirshbaum*, Louis. America's Labor Dictators. New York: Industrial Forum Publications 1940. 158 p. Érveket sorol fel egy speciális bíróság felállítása mellett, ahoza a munkások a szakszervezeti vezetők elleni panaszokkal fordulhatnak.

Lodolini, Armando. Tecnica e lavoro nella formazione di un' aristocrazia operaia. Firenze: Casa ed. poligr. univ. Cya 1940. 167 p. (Problemi sindacali. Coll. della Conf. fasc. dei lavoratori deli' ind. 3)

- MacDonald*, Dávid J., and Edward A. *Lynch*. Coal and unionism; a history of the American coal miners unions. Silver Spring, Md.: Aves 1940. 226 p.
- MacPherson*, William Heston. Labor relations in the automobile industry. Washington: Brookings Inst. 1940. 173 p.

Methods of collaboration between the public authorities, workers' organizations and employers' organizations. Geneva, Washington: Int. Labour Off. 1940. XII, 346 p.

Ober, Harry. Trade union policy and technological changes Washington: Work Projects Admin. Nat. Research Project 1940. IX, 129 p. (Report. L. 8)

- Rosenfarb*, Joseph. The National Labor Policy and how it works. New York: Harper 1940. XXXII, 732 p.
- Das *Schrifttum* der Deutschen Arbeitsfront. Eine Bibliographie. Jg. 8. 1940^ Nr. 1 Berlin: DAF 1940. 47 p. Jg. 1-7 később jelenik meg.

Simon, Erika M. A. Die amerikanischen Arbeiterorganisationen und die Bundesregierung. Frankfurt a. M.: Kichler 1940. 208 p. Diss.

Starcke, Gerhard. Die Deutsche Arbeitsfront. Eine Darst. über Zweck, Leistungen u. Ziele. Berlin: Verl. f. Sozialpolitik, Wirtschaft u. Statistik 1940 189 p.

Strathmann, Werner. Der Werdegang und die Rechtslage der Deutschen Arbeitsfront bis zum Einweisungsgesetz vom December 1937. Berlin: Pfau 1940. 123 p. Diss.

*
Megjegyzés. Az olasz munkásszervezetekről ismertetéseket tartalmaznak a korporatív gazdaságpolitikai művek is. Lásd 381 „Gazdaságpolitika” alatt.

331.89 Sztrájk

Ziskind, Dávid. One thousand strikes of government employees. New York: Columbia Univ. Pr. 1940. 289 p.

331.91 Nemzetközi szabályozás és szervezés

l'Année sociale 1939-40. Année 10. Publ. par le Bureau int. du travail, Genève 1940. IV, VIII, 392 p.

Michelis, Giuseppe de. Politica internazionale del lavoro. 1939. Roma: Tip. Colombo 1940. 62 p.

331.92 MUNKÁRA VALÓ JOG

Ueberfeldt, Werner. Bismarck und das Recht auf Arbeit. Leipzig: Lühe 1940. 46. p. (In Deutschlands Namen. 51)

331.93 MUNKASZOLGÁLAT

Müller-Brandenburg, Hermann. Die Leistungen des deutschen Arbeitsdienstes. Stuttgart: Dt. Verl. Anst. 1940. 32 p. (D. Wirtschaftskraft d. Reiches. 4)

Hasé, Günther. Der Werdegang des Arbeitsdienstes Von d. Erwerbslosenhilfe zum Reichsarbeitsdienst Mit e. Geleitw. von Konstantin Hierl. Berlin: D. nat. Aufbau 1940. ni p.

Tsay, Yeh-Seng. Der Reichsarbeitsdienst. Geschichte, Aufgabe, Organisation u. Verwaltung d. Deutschen Arbeitsdienstes für d. weibl. Jugend. Würzburg: Tritsch 1940. 229 p.

331.95 MUNKAHIVATALOK, NÉPHIVATALOK

Jagusch, Heinrich. Die Rechtsberatungsstellen der Deutschen Arbeitsfront, ihre Aufgaben, ihr Wesen und ihre Rechtsverhältnisse. Berlin: Dt. Rechtsverl. 1940. 151 p. (Schr. z. Arbeitsrecht. Reihe A, 4) A Deutsche Arbeitsfront jogi természetét és jogvédelmét ismerteti.

Schmieder, Erich. Die Rechtsberatung in der Deutschen Arbeitsfront. Freiburg i. Br.: Alemannendruck 1940. 77 p. Diss.

Zschucke, Martin. Das Reichsarbeitsministerium. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. 44 p. (Schr. z. Staatsaufbau. 46).

333.32 LAKÁSKÉRDÉS

Baumgarten, Willi. Die Neuregelung des gemeinnützigen Wohnungswesens. Eberswalde: Verlagsgesellschaft Müller 1940. 103 p. (Handbücherei des Wohnungs- und Siedlungswesens. 9)

Az előírások összeállítása és magyarázata.

Beiträge zur Entwicklung des privaten Bausparwesens. Hrsg. von Werner *Lehmann*. Berlin: C. H. Weise 1940. XII, 324 P-

Brill, Heinrich. Geschlossene Wohnungswirtschaft, eine Forderung der Zeit. Berlin: Wasmuth Verlbh. 1940. 120 p.

Ebenstein, William. The law of public housing. Madison: Univ. of Wis. Pr. 1940. 159 p.

Ehrler, Kari. Die statistische Erfassung der Bauwirtschaft. Methode u. Auswertung. Dresden: Dittert 1940. 170 p. Diss.

Graham, John. jr. Housing in Skandinávia, urbán and rural. Chapel Hill: Univ. of N. C. Pr. 1940. 239 p.

Haupt, Herbert. Zusammenhang zwischen Geburtenbewegung und Wohnungspolitik Berlin: F. A. Günther 1940. 103 p. Diss.

Literaturnachweis des Wohnungs- u. Siedlungswesens. Mit Unterstützung d. Stiftung f. Forschungen im Wohnungs- u. Siedlungswesen hrsg. von d. Dt. Ges. f. Wohnungswesen E. V., Forschungsstelle beim Reichsarbeitsminist. f. Fragen d. Wohnungs- u. Siedlungswesens. Bearb. von Rose v. Mangoldt. Jg. 7. 1939. Bln. - Charlottenburg: Wasmuth 1940. XVI, 272 p.

Lütge, Friedrich. Kriegsprobleme der Wohnungswirtschaft. Jena: Fischer in Komm. 1940. 58 p. (Forschungsstelle f. Siedlungs- u. Wohnungswesen an d. Univ. Münster i. W. Materialien-Sammlg. 35)

Lütge, Friedrich. Wohnungswirtschaft. Eine system. Darstellung unter bes. Berücks. d. dt. Wohnungswirtschaft. Jena: Fischer 1940. XIV. 312 p.

Quaas, Dr. Herta: Mieterschutz im Kriege. Leipzig: Lühe 1940. 148 p. (Veröff. d. Dt. Vereins f. öffentl. u. privaté Fürsorge. 7)

Thiemann, Bernhard. Wandlungen des Wohnungsbedarfes unter dem Einfluss des Kriegs. Jena: Fischer in Komm. 1940. 114 p. (Forschungsstelle f. Siedlungs- u. Wohnungswesen an d. Univ. Münster i. W. Materialien-Sammlg. 26)

Vogels, Heinz u. Ottó *Bröse*. Handbuch der Reichswohnungsvorschriften. Berlin: Trowitzsch 1940. 536 p.

Waerther, Kari. Kriegsvorschriften für den Haus- und Grundbesitz. Berlin: Trowitzsch 1940. 65 p.

Weber, Ludwig u. Konstantin *Gutozski*. Die öffentlichen Bausparkassen und ihre neuen Bedingungen. Hrsg.: Dt. Sparkassen- u. Giroverb., Berlin. Berlin: Verl. f. Sparkassenschriftum 1940. 116 p. (Sparkassenh. 59/64)

Werner-Meier, Werner. Die Neufassung des Rechtes der gemeinnützigen Wohnungswirtschaft. Jena: Fischer in Komm. 1940. 42 P. (Forschungsstelle f. Siedlungs- u. Wohnungswesen an d. Univ. Münster i. W. Materialien-Sammlg. 37.)

333.322 MUNKÁSLAKÁSOK

Deutsche Arbeiterwohnungen. Hrsg. v. d. Dt. arbeitswiss. Inst. d. DAF. Stuttgart: Dt. Verl. Anst. 1940. - (D. Wirtschaftskraft des Reiches.)

Baumbach, Walter. Die Möglichkeiten der Finanzierung der Arbeiterwohnstätten unter bes. Berücks. der Kleinsiedlungen. Nordhausen a. H. Müller. 1940. 63 p. Diss.

Büge, Max, u. Friedrich Griesheimer. Der Bau von Volkswohnungen. Die Bestimmungen u. Erlasse. Eberswalde: Verlagsges. Müller. 1940. 125 p. - (Handbücherei d. Wohnungs- u. Siedlungswesens 19.)

Lá'hde, Arvo.. Metsä-ja uittotyöläisten asunto-ja ravintolistia. (Über die Wohnungs- und Ernährungverhältnisse der Wald- und Flossarbeiter.) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon. 1940. VI, 103 p.

Finn nyelven, német alcímmel és összefoglalással.

Troiha, Margarete. Arbeiteraussiedlung als soziales Problem. Berlin: Elsner Verlagsges. 1940. VI, 150 p.

333.32: 34 LAKÁS-JOG

Kleine, Heinz: Grundsätzliches zur neuerlichen Entwicklung des Rechts der Wohnungsmiete. Köln, 1940. 69 p.

Quass, Herta. Mietschutz im Kriege. [Nebst] Nachtr. Leipzig: Lühe 1940. 148 p. (Veröff. d. Dt. Vereins f. öffentl. u. privaté Fürsorge. 7.)

Waerther, Kari. Kriegsvorschriften für den Haus- und Grundbesitz. Berlin: Trowitzsch 1940. 65 p.

334 SZÖVETKEZETI ÜGY

Bruno, Mario. I consorzi provinciali tra i produttori dell'agricoltura. Milano: Giuffré 1940. VIII, 96 p. (R. Univ. di Roma. Pubbl. dell'Ist. di diritto agrario. 4.)

Granzow, Walter. Das Recht der deutschen Genossenschaften. Denkschr. d. Ausschusses f. Genossenschaftsrecht d. Akad. f. Dt. Recht. Tübingen: Mohr 1940. VII, 128 p. (Arbeitsber. d. Akad. f. Dt. Recht. 16.)

Gustav, Theo. Die Eigenarten der Entstehung der modernen Genossenschaftsbewegungen in Deutschland, England und Frankreich. Koblenz: Krabben 1940. XII, 145 p. Diss.

Hunck, Joseph. So leben Genossenschaftsfamilien. Hamburg: Reichsbund d. Dt. Verbrauchsgenossenschaften 1940. 116 p.

Megélhetési költségek szempontjából.

Oebser, Arno. Das deutsche Genossenschaftswesen in den Gebieten der ehemaligen Tschecho-Slowakei, in Rumánien, Südslawien und Ungarn. Reichssiegerarbeit im 4. Reichsberufswettkampf d. dt. Studenten i93⁸/39- Sparte „Dt. Wirtschaftsgestaltung“. Stuttgart: Kohlhammer 1940. VIII, 258 p. (Beitr. z. Genossenschaftswesen. 2.)

- Serwy, Victor.* La coopération en Belgique. Vol. i. Les origines. Bruxelles: Les Propagateurs de la coopération 1940. 197 p.
- Stadelmann, Alfréd.* Die Beziehungen der Schweizerischen Konsumgenossenschaften zur einheimischen Landwirtschaft unter bes. Berücks. der Geschäftsverbindungen mit den landwirtschaftlichen Genossenschaften. Basel: Buchdr. V. S. K. 1940. 239 p.
- Steiner, Fritz.* Die Entwicklung der ländlichen Kreditgenossenschaften seit der Machtergreifung. Jena: Hellas 1940. 141 p. [Maschinenschr.] Diss.
- Thole, Walter.* Planmäßige Ausführsteigerung handwerklicher Erzeugnisse durch genossenschaftliche Gemeinschaftsarbeit. Stuttgart: Kohlhammer 1940. VIII, 108 p. (Veröff. d. Inst. f. Genossenschaftswesen an d. Univ. Frankfurt a. M. 23.)
- Zülow, Kürt, Odilo Binder und Max Henze.* Die Besteuerung der Genossenschaften. [Kommentär]. - Berlin: Vahlen 1940. X, 136 p.

335 SZOCIALIZMUS

- Beér, M.* A history of British socialism. London: Allén & Unwin 1940. 482 p.
- Demarquette, J.* Les idées de Sismondi. Paris: Maison-neuve 1940. 181 p.
- Dickinson, H. D.* Economics of socialism. New York: Oxford Univ. Pr. 1940. 272 p.
- Lederer, Emil.* State of the masses; the threat of the classless society. New York: Norton 1940. 245 p. Az emigrált szocialista az „osztálynélküli” fasizmus veszéyleiről.
- Thier, Erich.* Wegbereiter des deutschen Sozialismus. Eine Auswahl aus ihren Schriften, hrsg. u. eingel. Stuttgart: Kröner 1940. XXXV, 301 p. (Kröners Taschenausg. 166.)

335.5 MARXIZMUS

- Bekker, Konrád.* Marx' philosophische Entwicklung, sein Verhältnis zu Hegel. Basel 1940: Volksdr. 134 p. Diss.
- Friedrichs, Heinz.* Marxismus und Nationalsozialismus in ihrer Bewertung der Arbeit. Würzburg: Triltsch 1940. 66 p. (Beitr. zum dt. Arbeits- und Sozialversicherungsrecht. 11.)
- Günther, Adolf.* Gemeinschaft oder Kollektivismus? Hrsg.: Arbeitswiss. Inst. d. Dt. Arbeitsfront. Berlin: DAF. 1940. 166 p.
- Petersen, Arnold.* Stalinist corruption of Marxism. A study in Machiavellian duplicity. New York: Labor News Co. 1940. 124 p.

335.86 KOMMUNIZMUS, BOLSEVIZMUS

- Etcheverry, Marc, Romeyer et Jarlot.* La philosophie du communisme. Paris: Beauchesne 1940.
- Gitlow, Benjámín.* I confess; the truth about American communism; introd. by Max Eastman. New York: Dutton 1940. 619 p.
- Manacorda, Guido.* Il bolscevismo. Marxismo, mistica, meccanesimo, ateismo, morale politica, economia, letteratura e arte, scuola e propaganda. Firenze: Sansoni 1940. XV, 347 p.
- Sheed, F. I.* Communism and man. London: Sheed & W. 1940. 260 p.

339.5 PARASZTKÉRDÉS

- Dittmer, Hans.* Der Bauer im Grossdeutschen Reich. Hrsg. v. d. Dt. Informationsstelle. Berlin: Deutscher Verl. 1940.
- Der *Bauernspiegel* Grossdeutschlands. Mit e. Geleitw. von R. Walter Darré. Hrsg. von Kari Springenschmid und Curt Strohmeyer. Leipzig: Reclam 1940. 350 p.

- Das deutsche *Bauerntum*. Seine Geschichte und Kultur. Hrsg. von Wilhelm Hansen. Bd. 1, 2. Bln-Schöneberg: Niermann-Verl. 1940. 348, 394 p., 4⁰
- Folkers, Hans, Georg.* Der Reichsnährstand als ständische Organisation. Köln: Orthen 1940. 95 p. Diss.
- Franz Günther.* Deutsches Bauerntum. Bd. 1. Weimar • Böhlau 1940. (Schr. d. Deutschrechtl. Inst.) 1. Mittelalter. XIV, 346 p.
- Koch, Hermann.* Ich Bauer bin das Volk. Berlin: Parey 1940. 87 p.
- Leers, Johann.* Bauerntum. 6. neubearb. Aufl. Berlin: Reichsnährstand Verlagsges. 1940. 195 p. (Landwirtschaftl. Lehrbuch – Reihe 5.)
- Manuila, Sabin.* Structure et évolution de la population rurale. Bukarest: Inst. central de statist. 1940. 76 p. („La vie rurale en Roumaine“.)
- Müller, Joseph.* Deutsches Bauerntum zwischen Gestern und Morgen. Würzburg: Stürtz 1940. VIII, 182 p. (Schr. aus d. Rassenpolit. Amt d. NSDAP. bei d. Gauleitung Mainfranken zum Dr. Hellmuth-Plan. 21.)
- Neubildung* deutschen Bauernums im nationalsozialistischen Deutschland. Berlin: Reichsministerium f. Ernährung u. Landwirtschaft 1940. 45 p.
- Paetzmann-Dulon, Elisabeth.* Untersuchungen über die Ernährung bäuerlicher Familien. T. 2. Leipzig: Barth 1940. 45 p. (Die Ernährung. Beih. 6.)
- Petersen, Péter.* Der Bauer und die sozialen Fragen der Zeit. Berlin: Reichsnährstand Verlagsges. 1940. 95 p.
- Rumpf, Max.* Bauerdorf am Grosstadtrand. Gemeinsam mit Hans Behringer. Stuttgart: Kohlhammer 1940. XI, 545 p.
- Rupp, Alfréd.* Das Problem der landwirtschaftlichen Kümmerbetriebe und die Möglichkeiten ihrer Sanierung unter bes. Berücks. der Verhältnisse im Oberwesterwald. Giessen: Brühl 1940. 122 p. Diss.
- Sancisi, Manlio.* Le proletariat rural en Italie. De l'action syndicale à l'action coopérative [1870-1922]. Essai d'économie sociale rurale. Genève: Impr. populaire 1940. XVI, 273 p. Diss.
- Vilkuna, Kustaa.* Die Bäuerliche Kultur in Finnland. Helsinki: Pellervo-Seura 1940. 12 p.

Mezőgazdasági munkásokat lásd 331. „Munkáskérdés. Egyes munkáskategóriák” alatt.

339.83 KÖZÉPOSZTÁLY

- Flies, Joseph.* Le chômage intellectuel en Belgique. Gembloux: Duculot 1940. 419 p., Diagr. (Univ. de Louvain. Coll. de l'Ecole des sciences politiques et sociales. 126.)

35 KÖZIGAZGATÁS

350.87 TISZTVISELŐK JOGAI ÉS AZOK VÉDELME

- Schledt, Wilhelm.* Die Fürsorgepflicht des Staates für seine Beamten. Hamburg: Hans Gildendr. 1940. 27 p. Diss.
- Völkert, Rudolf.* Versorgung der deutschen Beamten und ihrer Hinterbliebenen. Berlin: Wirtschaftsverl. Sudau 1940. 363, 5 p.

351.77 EGÉSZSÉGÜGYI KÖZIGAZGATÁS

- Auger, E.* L'Administration du Service de santé en campagne. Préf. de G. Worms. Paris: Charles-Lavauzelle 1940. IX, 222 p.
- Probleme* sanitare ale populafci rurala din România. Die Gesundheitsprobleme der rumänischen Landbevölkerung. București: Rev. de igienă socială 1940. XI, 1825 p., Abb. 4⁰ (Rev. de igienă socială. 10, 1940, 1-6.) [Mit ausführlichen deutschen Referaten.]
- Smillie, Wilson. G.* Public health administration in the United States. 2. ed. New York: Macmillan 1940. 567 p.

361.362 KÖZJÓTEKONYSÁG

- Abbott*, E. Public assistance. Vol. i. American principles and policies; in 5 parts, with select documents. Chicago: Univ. Pr. 1940. XVIII, 894 p.
- Althaus*, A. und W. *Beteké*. Handwörterbuch der Wohlfahrtspflege. Berlin: Carl Heymann 1938-1940.
- Althaus*, Hermann. Nationalsozialistische Volkswohlfahrt. Wesen, Aufgaben und Aufbau. 5. Aufl. Berlin: 1940. 44 P.
- Atwater*, Pierce. Problems of admistration in social work. Minneapolis: Univ. Pr. 1940. 331 p.
- Hecker*, W. und Erika *Müller*. Wirtschaftliche Volksfürsorge und wirtschaftliche Jugendhilfe. Düsseldorf: Verl. des Landesjugendamtes der Rheinprovinz 1940. 164 p.
- Kempe*, Rudolf. Das deutsche Jugendrecht. Berlin: Dt. Verl. 1940. 26 p. (D. Deutschland d. Gegenwart. 1.)
- Klügel*, Maria. Wichern. Ein Beitrag zur Geschichte der Sozialpolitik. Berlin: Verl. d. Evang. Bundes 1940. 242 p. (Protestant. Studien. 27.)
- Linden* u. *Zimmerle*. Fürsorge des Staates, Fürsorge der Partei. München-Berlin: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung 1940.
Az újonnan átdolgozott családfenntartási jog, munkanélküli-segélyek, munkások utánpótlása, egészségügy, családi pótlékok stb.
- Neuefeind*, Lene. Frauenberufe in der Sozialarbeit. Stuttgart: Muth 1940. 33 p.
- Ozven*, A. D. K. The British Social Services. London: Longmans, Green & Co. 1940. 48 p.
A jelenlegi háború alatt Angliában a szociális kiadások igen nagy mértékben megnövekedtek. Ezek a kiadások később, a háború vége felé, még sokkal nagyobbak lesznek.
- Schneider*, Dávid M., and Albert *Deutsch*. The road upward; three hundred years of public welfare in New York State. Albany, N. Y.: State Dept. of Social Welfare 1940. 59 p.
- Seyffert*, G. Die wichtigsten Vorschriften für den Erstattungsverkehr zwischen Fürsorgeverbänden. Textausg. mit Erläuterungen u. Hinweisen. (Stand Juli 1940.) Berlin: Dt. Gemeindetag 1940. 194 p. (Kommuneles Arch. 57.)
- Störmer*, Hellmuth. Das rechtliche Verhältnis der NS.-Volkswohlfahrt und des Winterhilfswerkes zu den Betreuten im Vergleiche zur öffentlichen Wohlfahrtspflege. Berlin: Eher 1940. 72 p. (Schriftenr. d. NSV. 10.)
- Werner*, D. History of the Red Cross. Transl. from the French. London: Cassell 1940. 96 p.
- Wulff*, Ernst. Das Winterhilfswerk des deutschen Volkes. Berlin: Eher 1940. 111 p. (Schriftenreihe d. NSDAP. Gr. 2, 5.)

362.17 CSALÁDVÉDELEM

- Bechtold*, Rudolf. Das Familienunterhaltungsrecht. Systemat. Darst. nach d. Stande vom Februar 1940. Stassfurt: Berger 1940. 111 p.
- Clarké*, Helen I. Social legislation; American laws dealing with family, child, and dependent. New York: Appleton-Century 1940. 670 p.
- Die deutsche Arbeitsfront. Amt für Arbeitseinsatz. *Familienunterhalt* bei besonderen Anlässen. Berlin: DAF. 1940. 110 p.
- Das *Familienunterhaltswesen* und seine praktische Handhabung. Eine systemat. Darst. Hrsg. vom Dt. Vérein f. öffentl. u. privaté Fürsorge. Leipzig: Lühe-Verl. 1940. 182 p.
- Rathbone*, Eleanor. The case for family allowances. London: Penguin Books. 1940. 118 p. 6 d.
- Schlitzberger*, Ernst. Das Recht des Familienunterhalts. Familienunterstützungsgesetz vom 30. März 1936 nebst d. zugehör. Verordnungen u. Ausführungserlassen in d. jeweils gült. Fassung. Berlin: Dt. Gemeindeverl. 1940. VII, 161 p. (Kommunáié Schr. 50.) Loseblatt ausg.

362.55 HÁZASSÁGI KÖLCSÖN

- Berlitz*, Erich. Ehestandsdarlehen. Berlin: Industrie veri. Spaeth & Linde 1940. 169 p. (Bücherei des Steuerrechts. 30.)
- Berlitz*, Erich. Förderung der Landbevölkerung durch Ehestandsdarlehen, Einrichtungsdarlehen und Einrichtungszuschüsse nach der Verordnung vom 7. Juli 1938. Berlin, Wien: Industrie veri. Spaeth & Linde 1940. 131 p. (Bücherei d. Steuerrechts. 27.)
- Nutt*, Elisabeth. Die bevölkerungspolitischen Auswirkungen des Ehestandsdarlehens. Berlin: Pfau 1940. 66 p. Diss.

362.93 HADIROKKANTAK, HADIGONDOZÁS

- Apfelbaur*, Paul. Hilfe bei wirtschaftlichen Kriegsfolgen Erleichterung v. Schuldenlasten, Aufhebung drückender Verträge, Kriegsausgleich zwischen Gläubiger u. Schuldner. Gemeinverstandl. Darst. d. Vertragshilfeverordnung . . . Im Anh.: Der Text d. Verordnungen. 2. Aufl. Stuttgart: Fachverl. f. Wirtschafts- u. Steuerrecht 1940. 94 p. Recht fürs Volk.
- Die *Beschäftigung* von Schwerbeschädigten in der Eisen- und Metallindustrie. Hrsg. v. Verb. d. Eisen- u. Metallberufgenossensch. Bearb. v. Emil Kleditz unt. Mitw. d. . . Bd. 1. Hannover. 1940. XV, 428 p.
- Günther*, Kurt. Sammlung und Auswertung ärztlicher Gutachten aus der Kriegsbeschädigtenversorgung (Reichsversorgung) über die Bedeutung äusserer Einflüsse für Entstehung und Verlauf chronischer Leiden. Ein soz.-med. Beitr. zur Pathogenese und Klinik dieser Leiden. Leipzig: Thieme 1940. 275 p. (Arbeit und Gesundheit. 38.)
- Habel*, Rudolf. Die Ansiedlung von Kriegsbeschädigten Dresden: Dittert 1940. VII, 80 p. Diss.
- Hess*, Walter. Familienunterhalt bei Einberufung. Samml. d. im Dt. Reich samt rückgegliederten Gebieten geltenden Vorschriften. Textausg. Berlin: Schweitzer Verl. 1940. 95 p.
- Krug* v. *Nidda*, Carl Ludwig. Familienunterhalt der Angehörigen der Einberufenen. Einsatz-Familienunterhaltsgesetz vom 26. Juni 1940. Berlin: Heymann 1940. 171 p.
- Mayer*, Günter. Einsatz-Familienunterhalt bei Wehrmacht- und Luftschutzzeinsatz, Heranziehung zu sonstigen Diensten und bei Gebietsräumung. 7. erw. Aufl. Stand vom 1. September 1940. München: Verl. f. Verwaltungspraxis 1940. 160 p.
- Notarianni*, Gregorio, e Michele de Palo. I soccorsi giornalieri alle famiglie bisognose dei militari allé armi. Roma: Stáb. gráf. Tiberius 1940. VII, 315 p.
- Schimmelpfennig*, Joachim. Das Familienunterhaltsrecht für die Angehörigen der Einberufenen. [Nebst]. Nachtr. Stuttgart: Kohlhammer 1940. 162, 16 p.
- Schwarzbauer*, Fritz. Der Familienunterhalt während des Kriegsdienstes für die Einberufenen und ihre Angehörigen [einschl. Räumungs-Familienunterhalt]. 2. verb. Aufl. Berlin: Dt. Betriebswirte-Verl. 1940. 53 p.
- Seiler*, Hans. Familienunterhaltsrecht. Familienunterhalt d. Angehörigen v. einberufenen Wehrpflichtigen u. Reichsarbeitsdienstpflchtigen u. v. Dienstpflchtigen, die ihnen gleichstehen. Vollst. Textausg. d. Einsatz- u. Räumungsfamilienunterhaltsrechts. Hrsg. vom Stádt. Wohlfahrtsamt Augsburg. 2. völlig umgearb. Aufl. Augsburg: Augsburgener Buchhändler Bestellanst. in Komm. 1940. XVI, 165 p.
- Die 12 deutschen *Versorgungsgesetze*. Erstmal. Zusammenstellung aller Versorgungsvorschriften f. sämtl. Dienstgrade d. Wehrmacht, d. SA., SS., NSKK., RAD., RLB. u. deren Familienangehörige mit d. Ausführung- u. Durchführungbestimmungen. Unter Mitarb. erfahrener Verwaltungspraktiker hrsg. 3. Aufl. Für Grossdschl. erw. u. umgearb. Dresden: Franz Müller 1940. 612 p.

37 KÖZMŰVELŐDÉS

- Benemann, Joachim.* Staatsbürgerliche Erziehung der Jugend im heutigen England. Frankfurt a. M.: Diesterweg 1940. XII, 85 p. (Schr. zur deutsch-engl. Auseinandersetzung. 2.)
- Giuliano, Balbino.* Elementi di cultura fascista. 5. ed. notevolmente aumentata e interamente rifatta. Bologna: Zanichelli 1940. 275 p.
- Gabrielli, Giorgio.* Principi, fini e metodi della Scuola Fascista secondo la Carta della Scuola. Firenze: La nuova Italia 1940. 191 p.
Az első részben a Carta della Scuola-t elemzi, a másodikban a pedagógus és a filozófus szemével nézi a nevelési problémákat. Az iskola munkája nem mozoghat csupán a múlt vizsgálatának és a morálnak a síkján, hanem ezekből mint alaptól kiindulva fel kell építeni a politikai, szociális és gazdasági feladatok teljesítésére alkalmas jövő emberét
- Hawkins, Gaynell.* Education for social understading. Programs of case work and group work agencies. New York: Amer. Assoc. for Adult Education 1940. 216 p. (Studies in the social significance of adult educ. in U. S. 22.)
- Kaufmann, Günter.* Das kommende Deutschland. Die Erziehung d. Jugend im Reich Adolf Hitlers. 2. Aufl. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1940. 274 p.
- II *Lavoro* produttivo nella Carta della Scuola. Conf. di Guido De Ruggiero, Raffaele Resta, etc. con una lezione conclusiva di Giuseppe Bottai. Messina: G. D'Anna 1940. 269 p.
- Röser, Franz.* Kind und Gemeinschaft. Experimentell-psychol. Untersuchung zur sozialen Entwicklung d. Kindes. Würzburg-Aumühle: Tritsch 1940. VII, 302 p.
- Works Progress Administration. *Youth in Agricultura Villages.* Washington: Printing office 1940. 143 p. 45 amerikai községben az ifjúságról gazdasági, társadalmi, szociális és kulturális szempontból végzett kutatás eredményeit mutatja be.

SZAKOKTATÁS

- Adom, Thomas Ritchie.* The worker's road to learning. New York: Assoc. for Adult Educ. 1940. 167 p. (Studies in social significance of adult educ. in U. S. 21)
- Aliotta, Antonio, e Pietro Feola.* Scuola del lavoro e ordinamento corporativo. Roma: Perrella 1940. 94 p.
- Riedel, Johannes.* Grundfragen der Arbeiterziehung. Stuttgart: Verl. f. Wirtschaft u. Verkehr 1940. 135 p.
A szerző a munka belső és külső feltételeit, továbbá a helyes munkára való nevelés materiális, pszichológiai és pedagógiai eszközeit tárgyalja.
- Seyfert, Richárd.* Arbeitskunde als Bildungsmittel zu Arbeitsinn und Arbeitsgemeinschaft. 11. verb. u. erw. Aufl. Leipzig: Wunderlich 1940. XIV, 409 p.
- Vogt, Paul.* Bildungsplan für die einklassige Industrie- u. Landschule in drei Jahresringen mit dreissig Monats-ganzheiten unter Zugrundelegung d. neuen Richtlinien v. 15. Dezember 1939. Bochum: Kamp 1940. 91 p. 4°
- Williams, Aubrey Willis.* Work, wages, and education. Cambridge, Mass.: Harvard 1940. 64. p.

38 KÖZGAZDASÁG

380 KÖZGAZDASÁGTAN

- Bellieri, Armando.* Dal naturalismo al neo volontarismo. La dottrina economica di J. C. L. Sismondo de'Sismondi. Milano: Giuffrè 1940. 264 p.
- Eucken, Walter.* Die Grundlagen der Nationalökonomie. Jena: Fischer 1940. XII, 300 p.
A mű kitűzött célja: behatolni a gazdaság valóságába, hogy azt tudományosan kiértékelhesse. A nemzetgazdaság azon tárgyi problémáit taglalja, melyek megoldásra várnak. A feldolgozás módja kiváló módszertan letéteményesévé teszi a könyvet.

Herskovits, Melville Jean. The economic life of primitive peoples. New York: Knopf 1940. 532 p.

Kruse, Wilhelm. Der Begriff des Volkswohlstandes. Würzburg: Tritsch 1940. VI, 114 p.
Áttekintést nyújt azokról a különböző fogalmakról, amelyeket eddig a közgazdaságtan, a statisztika és a köznyelv a „jólét”-ről és a „népjólét”-ről alkotott; azután saját maga próbál erre új fogalmat alkotni. Szerinte jólét nem a javaknak halmazát, hanem állapotot, mégpedig az ember gazdasági állapotát kell érteni. A továbbiakban azt fejtegeti, hogyan kell értelmezni ezt a gazdasági állapotot.

Pietranera, Giulio. La dinamica dell'interesse nell'economia capitalistica. Padova: Cedam 1940. 179 p.

Mangano, Vincenzo. L'opera scientifica di Giuseppe Tonilo. Una concezione cristiana della sociologia e della economia sociale. Pref. di Guido Anichini. Roma: Ed. Stúdiom 1940. 423 p.

Weber, Adolf. Kurzgefasste Volkswirtschaftslehre und Volkswirtschaftspolitik. 2. völlig neugestaltete Aufl. Bd 1. 2. Berlin: Duncker & Humblot 1940. 1. Volk u. Wirtschaft. Volkswirtschaftslehre. XII, 258 p. - 2. Volkswirtschaftspolitik. IX, 270 p.

Preisausschreiben d. Dt. Ges. f. Hygiene. *Welche Wechselbeziehungen bestehen zwischen dem ärztlich-biologischen sowie kulturellen Wert der Menschen und der materiellen Wirtschaft eines Volkes?* Bearbeitung d. Preisaufl. durch Kurt Holm, Hamburg u. a. Leipzig: Barth 1940. VI, 118 p. (Schriftenr. d. Reichsgesundheitsamtes. 8.)

Whittaker, Edmund. A history of economic ideas. New York: Longmans 1940. 778 p.

380.013 HÁBORÚS GAZDASÁGTAN

Keller, Robert. Von der Kriegswirtschaft zur Friedenswirtschaft. Stuttgart: Kohlhammer 1940. VI, 117 p.

Pigou, A. C. The political economy of war. Rev. ed. New York: Macmillan 1940. 117 p.

380.062 TULAJDON

MacDonld, William Joseph. The social value of property according to St. Thomas Aquinas; a study in social philosophy. Washington: Catholic Univ. of Amer. Pr. 1940. 208 p. (Philosoph, studies, 48.)

Popp, Hans, Helmut. Die völkischen Pflichten des Eigentümers. Jena: Neuenhahn 1940. 68 p. Diss.

380.332 KAPITALIZMUS

Ballmer, Adolf. Carlyles Stellung zu Theorie und Praxis des modernen Kapitalismus. Basel 1940: Gasser. 80 p. Diss.

Graziadéi, Antonio. Le crisi del capitalismo e le variazioni del profitto. Milano: Bocca 1940. XL, 225 p. (Bibi. di scienze soc. Ser. 2, 5.)

Hacker, Louis Morton. The triumph of American capitalism. The development of forces in American history to the end of the XIX. century. New York: Simon & Schuster 1940. 470 p.

Snyder, Carl. Capitalism the creator: the economic foundations of modern industrial society. New York: Macmillan 1940. XII, 473 p.

380.35 VÁLSÁGOK, KONJUNKTÚRA

Anderegg, Emil. Die Grundlagen des sozialen organismus und das Kreislaufgeschehen in der Wirtschaft. St. Gallen: Fehrsche Buchh. 1940. IV, 72 p. (Wirtschaftswiss. Schr. für Handwerk, Gewerbe und Detailhandel. 1)

Bauer, I. National welfare and business stability: the permanent functions of public spending. New York: Harper 1940. XI, 182 p.

- Gourwitsch*, Alexander. Survey of economic theory on technological change and employment. Washington: Work Projects Admin. 1940. XIII, 252 p. (Report. G, 6)
- Moulton*, Harold G., George W. *Edwards*, James D. *Magee* and Cleona *Lewis*. Capital expansion, employment, and economic stability. Washington: Brookings Inst. 1940. XV. 413 p.
- Vershofen*, Wilhelm. Handbuch der Verbrauchsforschung. Bd. 1. 2. Berlin: Heymann 1940. 1. Grundlegung. 185 p. 2. Gesamtauswertung, T. 1. Von Hans Proesler. 263 p.
- Woytinsky*, W. S. Additional workers and the volume of unemployment in the depression. Washington: Cttee on Social Security., Soc. Science Res. Council 1940. VII, 37 p. (Pamphlet Ser. 1.)

380.36 ÁRELMÉLET

- Baudin*, Louis. Le mécanisme des prix. Paris: Libr. gén. de droit et de jurisprudence 1940. 156 p. (Coll. d'études écon. 8)
- Bye*, Raymond T. Critiques of research in the social sciences. P. 2. An appraisal of Frederick C. Mills' „The behavior of prices”. New York: Soc. Science Res. Council 1940. XIX, 335 p. (Bull. 45)
- Fanfani*, Amintore. Indagini sulla „Rivoluzione dei prezzi”. Milano: Vita e pensiero 1940. 179 p. (Pubbl. della Univ. cattolica del S. Cuore Ser. 3: Scienze soc. 21)
- Maier*, Anton. Der gerechte Preis, seine theoretischen Grundlagen in Gegenwart und Vergangenheit. Emsdetten. (Westf.) Lechte: 1940. 59 p. Diss.
- Kaulla*, Rudolf. Theory of the just price. London: Allen & Unwin 1940. 219 p.
- Der gerechte Preis. Mit Beitrag von Theodor Beste [u. a.]. Berlin: Duncker & Humblot 1940. 248 p. (Schr. d. Akad. f. dt. Recht. Gr. Wirtschaftswiss. 1) Enthält: Der gerechte Preis als allgemeines Problem der Gegenwart (Jens Jessen) – Der gerechte Preis als Zentralproblem der Wirtschaftspolitik (Sven Helander) – Kritik des freiverkehrswirtschaftlichen Wettbewerbspreises vom Standpunkt der Idee des gerechten Preises (Wilhelm Vleugels) – Kritik des Monopolpreises und der volkswirtschaftlich richtige Kartellpreis der gelenkten Wirtschaft (Theodor Beste) – Der gerechte Preis in der gewerblichen Wirtschaft (Ernst Walb) – Schwankender und fester Geldwert in ihrer Bedeutung für die Verwirklichung des gerechten Preises (Hero Moller) – Der gerechte Preis in der Kreditwirtschaft (Rudolf Stucken) – Wirkungsmöglichkeiten und Grenzen öffentlicher Preisregelung (Günter Schmölders) – Geschichtliche Wandlungen in der Idee des gerechten Preises (Carl Brinkmann)

Megjegyzés. Lásd még: „381.6 Árszabályozásit.

381 GAZDASÁGPOLITIKA

- Ábel*, Heinz. Die Industrie- und Handelskammern im nationalsozialistischen Staate. Würzburg 1940. 111 p.
- Bell*, Spurgeon. Productivity, wages and national income. Washington: Brookings Inst. 1940. XII, 344 p.
- Bertelé*, Aldo. I tre sistemi economici: liberalismo, socialismo, corporativismo. Loro origini storiche, presupposti ideali, principi generali. Torino: Giappichelli 1940. XI, 311 p.
- Bor din*, Arrigo. Appunti di economia politica corporativa. 2. ed. Torino: Giappichelli 1940. 482 p.
- Böhle*, Cilly. Die Idee der Wirtschaftsverfassung im deutschen Merkantilismus. Jena: Fischer 1940. VI, 140 p. (Freiburger staatswiss. Schr. 1.)
- Bühler*, Theodor. Deutsche Sozialwirtschaft. Ein Überblick über d. sozialen Aufgaben d. Volkswirtschaft. Stuttgart: Kohlhammer 1940. VIII, 406 p.
- Colarusso*, Alfonso. Corso di economia politica corporativa. Roma: Pioda 1940. 372 p.

- Colonna*, Toselli. Critica dei concetti fondamentali dell'economia. Dottrina del profitto corporativo. Milano: Giuffrè 1940. 174 p.
- Dungern*, Friedrich Frhr. v. Die Staatswirtschaft. Eine Studie über Leben u. Lehre. Stuttgart: Kohlhammer 1940. VIII, 138 p. (Schr. d. Akad. f. Dt. Recht. Gr.: Wirtschaftswiss., Sonderr. Haushaltswesen. 1.)
- Fassbender*, Siegfried. Nationalsozialistische Wirtschaft und völkische Freiheit. Bad Oeynhausen: Lutzeyer 1940. 197 p.
- A nemzetiszocializmus azon intézkedései, amelyekkel a népi szabadságnak gazdasági alapot adott. A szociális problémák tárgyalásából hiányzik a tarifaszabályozás és a munkaelosztás.
- Feroci*, Virgilio. Istituzioni di diritto sindacale e corporativo. Padova: Cedam 1940. 363 p.
- Fossati*, Antonio. Appunti di politica economica corporativa raccolti da A. Canonica. Vol. 1.2. Torino: Giappichelli 1940. 329, 242 p.
- Giacoma*, Giuseppe. Lineamenti e principi di un ordine economico nuovo. Milano: Ediz. del giornale Attività corporativa 1940. 180 p. (Coll. di studi di sociologia e di economia politica corporativa. 1)
- Gobbi*, Ulisse. Elementi di economia corporativa. 2. ed. rived.; 4. degli „Elementi di economia politica”. Milano: Hoepli 1940. 199 p.
- Keller*, Robert. Von der Kriegswirtschaft zur Friedenswirtschaft. Stuttgart: Kohlhammer 1940. VI, 117 p.
- Marsili Libelli*, Mario. Sintesi di economia politica corporativa. Milano: Cetim 1940. 320 p.
- Masci*, Guglielmo. Corso di economia politica corporativa. Vol. 1. Roma: Ed. del Foro ital. 1940. XII, 427 p.
- Michelis*, Paolo. Le rôle économique des corporations fascistes en Italie. Genève: Impr. Kundig 1940. 243 p., Diss.
- Napolitano*, Gaetano. Premesse economiche all'espansione corporativa. Padova: Cedam 1940. 137 p.
- Pálomba*, Giuseppe. Corso di economia politica corporativa. Vol. 1. Economia pura. Puntata 1-2. Napoli: Jovene 1940. 260 p.
- Pór* Ödön. Italiens Wirtschafts- u. Sozialpolitik 1939/40. Hrsg. vom Ist. nazionale per le relazioni culturali Coll'estero. Berlin: Verl. für Sozialpolitik, Wirtschaft u. Statistik 1940. 148 p.
- Schulze*, Othard. Der „New Deal” und seine Einwirkung auf die Finanz- und Steuerpolitik der Vereinigten Staaten von Amerika. Jena: Fischer 1940. 148 p. Pénzügyi kérdések vizsgálata mellett ismerteti Roosevelt „New Deal”-ét, a Civilian Conservation Corps-t, a Social Security-t, az inségmunkákat és a háborúban résztvevőknek nyújtott kárpótlásokat.
- Samhaber*, Ernst. Die neuen Wirtschaftsformen, 1914-1940. Berlin: Neff 1940. 364 p.
- Az új, szociális tartalommal telített gazdasági formákat szembeállítja a régi, liberális gazdasági rend intézményeivel és felfogásával.
- Schmatloch*, Gerald. Die Lenkung des Verbrauchs. Würzburg-Aumühle: Triltsch 1940. IV, 98 p.
- Schmölders*, Günter. Das Sparkapital in der gelenkten Volkswirtschaft. Abhandlungen d. Kreditorganisatiom Stuttgart: Kohlhammer 1940. 34 p.
- Strachey*, J. The Banks for the people. London: GoUancz 1940. 77 p.
- Vito*, Francesco. Economia politica corporativa: II prezzo, la moneta. Milano: Guiffre 1940. 308 p.
- Westmeyer*, Russel E. Modern economic and social systems. New York: Farrar & Rinehart 1940. 612 p.
- Zwengel*, Ottó. Verhältnis von Staat und Wirtschaft in Platons Staatsschriften. Giessen: v. Münchow 1940. 56 p. Diss.

- Anders, Lieselotte.* Die Wechselwirkungen zwischen Arbeitszeitgestaltung und Rationalisierung der Produktions- und Arbeitsprozesse. Hamburg: Kampen 1940. 95 p. Diss.
- Barnes, Ralph Mosser.* Motion and time study. 2. ed. New York: Wiley 1940. 401 p.
- Baumgarten, Franziska.* Die Arbeit des Menschen. Burgdorf: Baumgartner 1940. 72 p. (Schr. z. Psychologie d. Berufe u. d. Arbeitswiss. 2)
- Dilger, Josef.* Beiträge zur psychotechnischen Methodenlehre der Eignungsprüfung, Anlernung und arbeits-technischen Bestgestaltung bei der Deutschen Reichsbahn. Bln-Charlottenburg: Buchholz & Weisswange 1940. 47 p. Diss.
- Hubertzell, Ottó.* Die lohnsteuerliche Behandlung der Sozialleistungen, Dresden: Dittert 1940. 100 p. Diss.
- Kriegel, Dr. G.:* Soziale Rechenschaft. – Entwicklung, Begründung und Gestalt der Publizität wirtschaftlicher Organisation. Dresden: Dittert 1940. 212 p. A szerző a vállalatoknak Alf Noll által „szociális számadásinak nevezett nyilvánosságáról értekezik, szembeállítva azt a liberalista kor nyilvánosságával.
- Riedel, Johannes.* Grundfragen der Arbeitserziehung. Stuttgart: Verl. f. Wirtschaft u. Verkehr 1940. 135 p.
- Wirtschaftslenkung und Betriebswirtschaftslehre.* Festschrift zum 60. Geburtstag von Ernst Walb. Leipzig: Glöckner 1940. 266 p.

381.32 MONOPOLIUMOS JELLEGŰ
VÁLLALATOK

- Hausmann, Fritz.* Die Wirtschaftliche Konzentration an ihrer Schicksalswende. Grundlagen u. Aufgaben e. künft. Trust- u. Kartellgestaltung. Basel: Verl. f. Recht. u. Ges. 1940. XVI, 435 p.
- Johnsen, Júlia Emily.* Trade unions and the anti-trust laws. New York: H. W. Wilson 1940. 308 p. (Reference shelf. 13, 10.)
- Kraus, Herbert.* Die Kartellpolitik des Faschismus. o. O. 1940. 119 Gez. Bl. 4⁰ [Maschinenschr.]. Diss.

381.6 ÁRSZABÁLYOZÁS

- Kayser, Hansgeorg.* Das Wunder der festen Preise. Stuttgart: Dt. Verl. Anst. 1940. 27 p. (D. Wirtschaftskraft d. Reiches, 10.)
- Kruse, Alfréd.* Preisstop und Produktionskosten. Ein akad. Vortr. Jena: Fischer 1940. 26 p. (Münchener volkswirtschaft Studien. N. F. 30)
- Der gerechte Preis. Mit Beitr. von Theodor Beste [u. a.]. Berlin: Duncker & Humblot 1940. 248 p. Schr. d. Akad. f. dt. Recht. Gr. Wirtschaftswiss. 1.
- Die Preisgebiete im Deutschen Reich. Programmatische Darstellung eines preis-geographischen Versuchs. Hrsg.: Arbeitswiss. Inst. d. Dt. Arbeitsfront. Berlin: DAF 1940. 16 p. 4⁰ [Nur f. d. Dienstgebrauch.]
- Schmatloch, Gerald.* Die Lenkung des Verbrauchs. Würzburg: Triltsch 1940. 98 p.
- Zincone, Vittorio.* Ragionamenti sulla politica dei prezzi. Firenze: Cya 1940. 113 p.

381.6:34 ÁRSZABÁLYOZÁSI JOG

- Heinig, Ernst.* ABC des Preisrechtes im Lebensmittel-Einzelhandel. Leipzig: Jüstel & Göttel 1940. 88 p.
- Hubernagel, Gerhard.* Strafrecht und Strafverfahren der Preisbehörden nach der Preisstraf- und Kriegswirtschafts-Verordnung. Berlin: Sack-Verl. 1940. 136 p.
- Marx, August u. Franz Kockler.* Grundzüge des Preisrechtes, des Preisstrafrechtes und des Preisstrafverfahrensrechts mit Gesetzesanhang. Frankfurt a. M.: Sack in Komm. 1940. 156 p.
- Michel, Karl Heinz.* Rechtsfragen der Preisstopverordnung unter Berücksichtigung der geschichtlichen Entwicklung des Preisrechtes. Dresden: Dittert 1940. VIII, 88 p.

- Käss, Ludwig.* Die Kriegsernährungswirtschaft. Bad Oeynhausen: Lutzeyer 1940. 844 p. (Reichsverteidigung. Sonderbd. 3). Loseblattsamml.
- Mewes, Bernhard.* Organisation der Wirtschafts- und Ernährungsämter. Bln-Wilmersdorf: Vereinigte Verlagsges. Franké 1940. VII, 64 p. (Beitr. 2. öffentl. Wirtschaft. 4)
- Ulberth, Walter.* Die Lebensmittelbewirtschaftung vom Gesichtspunkt der Verbrauchsregelung. Nach d. Stand vom 20. April 1940. Graz: Stiasny 1940. 136 p.
- Walwerth, George.* Feeding the nation in peace and war. London: Allén & Unwin 1940. 548 p.

383 ÖSTERMELŐPOLITIKA

- Folkers, Hans-Georg.* Der Reichsnährstand als ständische Organisation. Köln: Orthen 1940. 95 p. Diss.
- Chini, Amilcare.* Problemi di rapporti corporativi in agricoltura. In difesa dell'impresa agraria e del lavoro contadino. Todi: Tuderte 1940. 259 p.
- Haefs, I. H.* Die Besiedlung der Zuidersee. 220.000 Hektár Neuland in Holland. Berlin: Dt. Landbuch, 1940. 112 p. (Schr. f. neues Bauerntum. 56)
- Das Reichserbhofgesetz mit Erbhofrechtsverordnung und Erbhofverfahrensordnung. Textausg. mit Verweisgn. u. Sachverz. Hrsg. von Oskar Klässel. Berlin: Vahlen 1940. 211 p.

388.4 TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS

- Beyer, Gerhard.* Das Kassenärztterecht von heute. Borna: Noske 1940. XIV, 108 p.
- Del Giudice, Riccardo.* Le assicurazioni sociali sino alla riforma del ventennale. Roma: 1940. Tip. Európa. 68 p.
- Diez, Salvatore.* L'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro nelle industrie del lavoro e nella agricoltura e contro le malattie professionali. Bologna: Cappelli 1940. 772 p.
- Gyakorlati könyv, főleg szociálpolitikusoknak, jogászoknak és orvosoknak.
- Féraud, Lucien.* Technique actuarielle et organisation financière des assurances sociales. L'assurance-invalidité-vieillesse-décès obligatoire. Genève: Bureau Int. du Travail 1940. IV, VIII, 574 l., Tab. (Etudes et documents. Sér. M [Assurances sociales]. 17).
- Féraud, Lucien.* Actuarial/ technique and financial organisation of social insurance: compulsory pension insurance. Geneva and Washington: Int. Labour Off. 1940. VI, 568 p. (Stud. and rep. ser. M, 17)
- Gazzetti, Fernando.* Principi teorici della mutualità. Economia delle professioni. Roma: Sindacato naz. fascista dei medici 1940. 116 p.
- Geselle, Werner.* Reichsknappschaftsgesetz nach d. Stand vom 1. Februar 1940. Mit.e. Geleitw. von Reinhard Jakob. Berlin: Paetz/Rink. Verl. 1940. 692 p.
- Goetsch, W.:* Prüfung der Krankenkassen. Berlin: Langewort 1940. 215 p.
- Betekintést ad a betegsegélyzőpénztárak felülvizsgálatába és tanácsokat ad helyes kiaknázásukra.
- Gödel, Johannes.* Die Sozialversicherung der rechtlich Selbstständigen. Würzburg-Aumühle 1940: Triltsch. 45 p. Diss.
- Harbott, Kürt.* Die Zahnbehandlung in der Sozialversicherung. Heidelberg: Müller. 1940. 21 p. Diss.
- The Investment of the funds of social insurance institutions. Geneva, Washington: Int. Labour Off. 1940. 204 p. (Stud. and rep. ser. M, 16)
- Kerwitz, Harry.* Die rechtliche Stellung der Familienangehörigen in der Sozialversicherung. Landsberg [Warthe] 1940: Osttd. Buchdr. VII, 118 p. Diss.

- Lauterbach*, Herbert, Friedrich *Crantz* u. Wilhelm *Demiani*. Grundriss der Reichsunfallversicherung. Bln-Licherfelde: Verl. Langewort 1940. 212 p.
- Lewand*, Frank. Formulation of a Federal Invalidity Insurance Programm. Washington. D.C. 1940.98, XI p#
Az európai rokkantsági biztosítások összefoglalása. Az USA jövőbeli társadalombiztosításának alapjául szolgál.
- Lojacono*, Luigi. Assistenza e previdenza del lavoro. Milano 1940. 163 p.
- Miesbach*. Die Knappschaftsversicherung. Berlin: Langewort 1940. 105 p.
- Ponfick*, Friedrich Wilhelm. Geschichte der Sozialversicherung im Zeitalter der Aufklärung. Dresden: Dittert 1940. 80 p. Diss.
- Roberti*, Roberto. L'assicurazione malattia a favore dei lavoratori. Un complesso problema di politica sociale risolto dal Sindicato fascista. Introd.: Giuseppe Bottai. Torino: Utet 1940. XI, 273 p.
- Social Security in the United States 1940. New York: Amer. Assoc. for Soc. Security 1940. 174 p.
- Die Dt. Arbeitsfront, Zentralbüro, Sozialamt. Soziale Sicherung bei Dienstverpflichtung, Notdienst und Arbeitsplatzwechsel. Berlin: DAF 1940. 183 p.
- Die Sozialversicherung nach dem neuesten Stand der Gesetzgebung. Systemat. Darst. d. Sozialversicherungsrechts u. Einführung in d. Praxis. Lehrbuch f. Sozialversicherungsbeamte u. Studierende d. Sozialversicherungsrechts. Hrsg. von Ludwig Brucker unter Mitwirkung von ... Bd I. Berlin: Dt. Verlagsges. 1940. 45i P-
- Die Sozialversicherungs-Gesetzgebung in 22 Ländern Hrsg.: Arbeitswiss. Inst. d. Dt. Arbeitsfront. Berlin 1940. 25 p. Bl. 4⁰. [Maschinenschr.]
- Struve*, Fritz. Die Belastung der gewerblichen Berufsgenossenschaften durch die Verkehrsunfälle. Halle: Akad. Verl. 1940. 109 p. (Volkswirtschaftl. Abh. 3)
- Zahlen zur gegenwärtigen reichsgesetzlichen Alters- und Invalidenversicherung. Berlin: DAF Arbeitswiss. Inst. 1940. 112 o. 4⁰ [Maschinenschr.]

388.45 MUNKANÉLKÜLISÉG ESETÉRE
SZÓLÓ BIZTOSÍTÁS

- Cohen*, Wilbur J. Unemployment insurance and agricultural labor in Great Britain. Washington: Ctte on Soc. Security, Soc. Science Res. Council 1940. VIII, 32 p. (Pamphlet. Ser. 2)
- Huber*, F. Seasonal workers and unemployment insurance in Great Britain, Germany and Austria: a survey of legal provisions and administrative practice through 1938. Washington: Supt. Docs. 1940. VIII, 167 p. (Social Security Board Bur. rep. 4)
- Jcseph*, J. J. An exploratory memorandum on partial unemployment benefits in the State unemployment compensation systems. Washington: Ctte on Soc. Security, Soc. Science Res. Council 1940. IX, 106 p.
- Millett*, John David. The British Unemployment Assistance Board. A case study in administrative autonomy. New York: MacGraw-Hill 1940. 300 p.
- Millett*) John D. The Unemployment Assistance Board. London: Allen & Unwin 1940. 300 p.